

המבקשת להצטרף:

המוקד לפליטים ולמהגרים, ע"ר 580333094

ע"י ב"כ עוה"ד ענבר בראל ו/או עוה"ד ד"ר איילת עוז
אחי ו/או עוה"ד טל שטיינר ו/או עוה"ד עלא חאטר ו/או
עוה"ד סתיו פס-חי

מהמוקד לפליטים ולמהגרים

רח' נחלת בנימין 75, תל אביב 65154

טל': 03-5602530 ; פקס: 03-6844812

המבקשים:

1. **[REDACTED] (מ.ד. [REDACTED])**

2. **[REDACTED] (מ.ד. [REDACTED])**

3. **קטינה**

4. **קטינה**

באמצעות באי כוחם, עורכי הדין דוד תדמור ו/או רוזה

ליסנינסקי ו/או פרי רוס ו/או שירי קטלן ו/או כל עו"ד

אחר ממושרד תדמור לוי ושות'

מדרך מנחם בגין 132, תל-אביב 6701101

טלפון: 03-6846000 ; פקס: 03-6846001

נ ג ד

המשיבה:

רשות האוכלוסין וההגירה

באמצעות פרקליטות המדינה, משרד המשפטים

רח' צלאח-א-דין 29 ירושלים 95908

טלפון: 02-6466590 ; פקס: 02-6468696

בקשה להצטרף כידידת בית משפט

בית המשפט הנכבד מתבקש להתיר למוקד לפליטים ולמהגרים, ע"ר 580333094 (להלן: "המבקשת"), להצטרף לבקשת רשות הערעור שבכותרת במעמד "ידיד בית משפט", וזאת בשל מומחיותה המיוחדת וניסיונה הרב בכל הקשור לאופן עריכת השימועים הנערכים במסגרת הליכי הרחקה מישראל למהגרים בכלל, ואלו הנערכים במתקני המשיבה שבבית דגן (שם נערכו השימועים למבקשים בהליך זה) בפרט. והכל כפי שיפורט להלן.

הרקע להגשת הבקשה ותמציתה

1. המבקשים הינם זוג מהגרי עבודה מהודו ושתי בנותיהם אשר נולדו וגדלו בישראל, העומדים בפני הליכי הרחקה מישראל, וטוענים לפגיעה קשה בזכות הטיעון והייצוג שלהם בהליכי השימוע בפני ממונה ביקורת הגבולות לקראת הרחקתם מישראל, פגיעה הנובעת מהמתכונת בה נערכים שימועים אלה כיום במתקן המשיבה בבית דגן.
2. הטענות העקרוניות שבבקשת רשות הערעור ובמסמכים הנלווים לה נשענות על שני אדנים מרכזיים: **ראשית**, כי במהלך השימוע מופרת זכות הייצוג על ידי עורך דין, בכך שלעורך הדין ניתנת האפשרות להעיר הערות בתחילת השימוע ובסופו בלבד (ונמנעת ממנו האפשרות לייצג את לקוחותיו באופן מלא בהעלאת הטענות העומדות לרשותם בשימוע); **ושנית**, כי השימוע נערך במתכונת של "חקירה" אשר אינה מאפשרת ל"נשמע" להביע עמדתו באופן מלא, אלא מכווניה את תשובותיו אך לשאלות הסגורות המוצגות על ידי נציגי המשיבה.
3. ביום 25.2.2020 הגישה המשיבה את תגובתה לבקשת רשות הערעור. לעמדת המשיבה, יש לדחות את בקשת רשות הערעור על הסף (בשל אי עמידה ברף הנדרש לדיון בגלגול שלישי) ולגופה. לגופו של עניין, מתארת המשיבה בתגובתה את אופן ואופי עריכת השימועים במתקני הרשות שבבית דגן, ומונה את המטרות שלשמן נועדו שימועים אלו – עריכת בירור מקיף בנוגע לנסיבות שהייתו של האדם בישראל, לרבות עמידה על טעמים המצדיקים את עיכוב הרחקתו, ככל שישנם כאלו. כך, על פי הרשות, נועדו השימועים גם כדי "לכבד את הנתין הזר ולשמור את סיפורו האישי מפניו, טרם קבלת החלטה בעניינו".
4. אלא שמניסיונה הרב של המבקשת, התמונה אותה מציירת המשיבה בתגובתה הינה בלתי מדויקת, בלשון המעטה. בניגוד לנטען, השימועים אותם עורכת הרשות פוגעים לא אחת באופן קשה בזכויות היסוד של העומדים בפני הרחקה – וביניהן הזכות לפרטיות והזכות לכבוד, וכן חותרים תחת האפשרות של הנשמעים להביא את עמדתם בפני הרשות באופן אפקטיבי, שיש בו כדי להגשים את תכליות השימוע. כפי שנראה להלן, עוצמתם של הפגמים היא כה קשה, עד כי היא מערערת את עצם הלגיטימציה והחוקיות של ביצוע השימועים במתכונתם הנוכחית.
5. **כפי שיתואר להלן, סופגים הנשמעים אלימות מילולית מאת הפקידים בלשכה; איומים חוזרים על הרחקה או מעצר; שאילת שאלות בצורה חודרנית או פוגענית; התעלמות מהחלטות שיפוטיות אשר מבססות הגנה על הנשמעים; תיעוד לקוי של השימוע ואי מסירת פרוטוקול בסופו; פגיעה בפרטיותם של הנשמעים; ועוד. כל אלו, פגעים באופן חמור בכבודם של הנשמעים, מונעים מהם להביע את עמדתם בפני עורכי השימוע, וממילא פוגעים ביכולתה של המשיבה לברר את נסיבותיהם הפרטניות.**
6. המבקשת, אשר עוסקת בייצוג ובליווי מהגרים וחסרי מעמד מזה למעלה מ-20 שנים, עוקבת משך תקופה ארוכה אחר היחס של נציגי הרשות למתייצבים במתקן הרשות שבבית דגן, ונציגיה ליוו מהגרים רבים שנדרשו להתייצב לשימוע במקום. המבקשת סבורה כי נוכח מידע זה שבידיה וכן לנוכח מומחיותה רבת השנים בכל הנוגע לייצוג מהגרים במהלך שימועים הנערכים בפני רשות האוכלוסין וההגירה טרם הרחקה, יש בידה כדי להוסיף נדבכים משמעותיים לתמונה הפרושה בפני בית המשפט הנכבד בכל הנוגע להשלכות הרחוב של ההליך הנדון ולהיקף הפגיעה בזכויות הטמונה בהליכי השימוע כפי שהם מנוהלים כיום.

7. המבקשת סבורה כי נדבכים אלו נדרשים על מנת לגבש תמונה מלאה לצורך הכרעה בבקשת רשות הערעור. בהתייחס לכך שמידי שנה נערכים במתקני הרשות שבבית דגן אלפי שימועים למהגרים לקראת הרחקתם, נראה כי יש מקום לבירור הסוגיה שעל הפרק במסגרת הליכים אלו והסוגיה העקרונית העולה בהם (ר' בג"ץ 7501/17 המוקד לפליטים ולמהגרים נ' שר הפנים (פורסם בנבו, 9.5.2018).
8. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להתיר למבקשת להצטרף להליך במעמד של "ידיד בית המשפט".

המבקשת – המוקד לפליטים ומהגרים

9. המוקד לפליטים ומהגרים (ובשמה הקודם – מוקד סיוע לעובדים זרים) היא עמותה רשומה אשר נוסדה בשנת 1998 (ורשומה משנת 1999), הפועלת מזה 20 שנים להגנה על זכויותיהם של מבקשי מקלט, מהגרים וקרבתנות סחר בבני אדם, ביניהם מהגרים העומדים בפני הרחקה מישראל.
10. במסגרת פעילותה, מספקת המבקשת ייצוג ותמיכה פרטנית לאוכלוסיות אלו אשר נותרות ללא מענה מספק, וכן מהווה גורם בולט בדיון הציבורי והמשפטי באשר לתחום ההגירה והמקלט בישראל. פעילותה רבת השנים של המבקשת, הכוללת מהלכים משפטיים וציבוריים עקרוניים וכן סיוע פארא-משפטי פרטני למעל 1,000 מבקשי מקלט ומהגרים בשנה - ממקמת אותה כאחד הגורמים הבולטים והמקצועיים בישראל בכל הקשור לסוגיות של מקלט, הגירה וסחר בבני אדם.
11. עבודתה של המבקשת נעשית בין היתר בשיתוף עם רשויות ממשלתיות ומוניציפליות שונות, וכן עם גופים רבים הפועלים בתחומים משיקים, כגון קו לעובד, האגודה לזכויות האזרח, רופאים לזכויות אדם, אוניברסיטת תל אביב, המרכז הבינתחומי, א.ס.ף, נציבות האו"ם לפליטים ועוד. שיתופי פעולה אלו מהווים אף הם פלטפורמה מרכזית שוטפת ועדכנית למקורות ידע מקצועיים ומהימנים.
12. בזירה המשפטית, לקחה המבקשת חלק בהליכים עקרוניים רבים הנוגעים לזכויותיהם של מבקשי מקלט ומהגרים, בין אם כעותרת ישירה ובין אם על דרך של הגשת עמדת "ידיד בית המשפט". בין ההליכים בהם לקחה חלק המבקשת ניתן למנות את בג"ץ 7146/12 נג'ט סרג' אדם נ' הכנסת, סו (1) 717 ובג"ץ 8425/13 איתן מדיניות הגירה ישראלית ואח נ' ממשלת ישראל שעסקו בפסילת תיקוני החוק למניעת הסתננות; בג"ץ 4542/02 קו לעובד ומוקד סיוע לעובדים זרים נ' ממשלת ישראל, סא (1) 346, אשר עסק בביטול הסדרי הכבילה של עובדים זרים; בג"ץ 11437/05 קו לעובד ואח' נ' משרד הפנים, סד (3) 122, שעניינו השלמת תקופת עבודתה של עובדת זרה שילדה; בג"ץ 2293/17 גרסגהר נ' הכנסת בעניין פסילת חוק הפיקדון ועוד.
13. כמו כן, המבקשת עורכת ומפרסמת כדבר שבשגרה דוחות עובדתיים ומשפטיים בתחום מומחיותה, המבוססים על איסוף נתונים רב דרך תיעוד וסיוע של פניות לקוחות, עריכת מחקר משפטי ועובדתי, הגשת בקשות לפי חוק חופש המידע, ועבודה משותפת עם גורמים רלוונטיים בארץ ובעולם. דוחות אלו מאוזכרים באופן קבוע בפרסומים רשמיים, ואף זכו לאזכור ולשימוש של בית המשפט העליון בפסיקותיו (ראו למשל ע"פ 6237/12 אברהים ג'ולאני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 6.9.2016), בפסקה 29).
14. בנוסף, משתתפים נציגי המבקשת באופן קבוע בפאנלים מקצועיים אשר נערכים על ידי גופים שונים לרבות מוסדות אקדמיים, משרדי ממשלה, גופי מחקר ועוד, ופעילותה זוכה לעיתים תכופות

לחשיפה תקשורתית רחבה.

15. במהלך השנים, זכתה המבקשת במספר אותות הוקרה עבור עבודתה: בשנת 2001 העניקה האגודה לזכויות האזרח למוקד את אות אמיל גרינצוויג עבור פעילותו להגנה על זכויותיהם של מהגרי עבודה וקורבנות סחר בנשים; בשנת 2007 הוענק למוקד אות מופת על פעילותו החברתית מטעם כנס שדרות לחברה; במרץ 2009 הוענק למוקד העיטור הממלכתי למאבק בסחר בבני אדם; ובשנת 2011 הוענק למוקד תואר עמית של כבוד של מכללת בית ברל.

16. למבקשת אף מומחיות ייחודית בסוגיות המתעוררות בבקשה זו, הנוגעות להליכי הרחקה של מהגרים. לאורך כל שנות פעילותה, צוות המבקשת פועל במישרין במתקני הכליאה בהם כלואים מהגרים ומבקשי מקלט ועורך ביקורים תכופים במתקנים אלו, במסגרתם עורך פגישות עם הכלואים ומקבל פניותיהם. מתנדבי ועובדי המבקשת אף מספקים ייצוג וסיוע משפטי ופארא משפטי לפליטים ולמהגרים בבתי הדין לביקורת משמורת ובתי הכלא, וכן מול רשויות שונות כגון משרד הפנים, משרד המשפטים, משטרת ישראל ועוד. ניסיון מצטבר זה, והמגע הבלתי אמצעי עם הכלואים, מאפשרים לצוות המוקד להתרשם מצרכיהם של מבקשי המקלט והמהגרים, לגבות עדויות רבות ובאשר להליך דן – גם לקבל באופן שוטף ועקבי מידע אודות שימועים שנערכו במתקני רשות האוכלוסין וההגירה במתקני המשמורת ומחוצה להם.

17. בנוסף, לא אחת מלווים נציגי המבקשת את לקוחותיה בהתייצבויותיהם בפני רשות האוכלוסין וההגירה, בין אם לשם חידוש אשרות, ראיונות שונים וכן – שימועים לצורך משמורת והרחקה. כך, מתרשם צוות המוקד פעמים רבות באופן בלתי אמצעי גם מהאופן בו נערכים השימועים השונים, מהשאלות שנשאלות בהם, מהזכויות המוגנות והמופרות בהם ומההחלטות המתקבלות בעקבות שימועים אלו.

18. כל אלו, מספקים בידי המבקשת כלים על מנת לשמש גורם מומחה ומקצועי, בעל ניסיון רב וידע אשר יכול לשפוך אור על אודות השימועים הנערכים במתקני רשות האוכלוסין במסגרת הליכי הרחקה מישראל. בשל מומחיות זו, מבקשת כעת המבקשת להצטרף לבר"ם שבכותרת במעמד "ידיד בית משפט" ולספק בידי בית המשפט הנכבד תמונה רחבה יותר באשר להשלכותיה של הפגיעה בזכות הטיעון והייצוג במסגרת השימועים שנערכים במתקני הרשות ועל הפגיעה בזכויות היסוד של המהגרים הכפופים להליך השימוע. תמונה זו היא הכרחית לצורך הבנת ההיבטים הרחבים המושפעים מהחלטת המשיבה.

צירוף המבקשת כידידת בית המשפט

19. מזה כעשרים שנים מכירים בתי המשפט בישראל בקיומו ובחשיבותו של מוסד "ידיד בית המשפט" ובסמכותו של בית המשפט לצרף אדם או גוף כ"ידיד בית משפט". לראשונה, הוכר מוסד זה במסגרת מ"ח 7929/96 קוזלי נ' **מדינת ישראל**, פ"ד נג(1) 529 (1999) (להלן: "**הלכת קוזלי**"):

"אכן, בצד הכלל העקרוני שלפיו בפני בית-המשפט מצויים בעלי-הדין הנוגעים בסכסוך הספציפי (ראו Krislov, במאמרו הנ"ל [29], בעמ' 696), מצווה בית-המשפט הדין בסכסוך ליתן דעתו – במקרים המתאימים לכך – גם להיבטים כוללניים יותר של הסכסוך שבפניו. מטעם זה, מוסמך לעתים בית-המשפט לצרף צדדים להליך עצמו מיוזמתו שלו, **כדי להכריע בסכסוך באופן יעיל ושלם** (ראו **תקנה 24 לתקנות סדר הדין האזרחי**, תשמ"ד-1984). **כן הורחבה על-ידי בית-משפט זה זכות העמידה תוך צירת המעמד של "העותר הציבורי"** (ראו **בג"ץ 852/86 אלוני נ' שר המשפטים** [2]).

כך, מקום בו ישנו גוף ציבורי – שאמנם אינו צד ישיר להליך – אך יש לו אינטרס רחב בפתרון ההליך והיכרות עם המאטריה הנדונה, הרי שיינתן לאותו הגוף להשמיע עמדתו בנדון בצד העותר, שלו יש נגיעה אישית או ישירה לעניין (ראו בג"ץ 5073/91 תאטראות ישראל בע"מ נ' עיריית נתניה [3] והשוו בג"ץ 5973/92 האגודה לזכויות האזרח נ' שר הביטחון [4], בעמ' 273-274) **בכך יינתן ביטוי לאותם הגורמים המייצגים והמומחים, שיש להם עניין בנושא הדיון ויש בידיהם, בה בעת, לסייע לבית המשפט בגיבוש עמדה והלכה המשקפות נאמנה את מגוון המצבים והבעיות שבסוגיה שבפניו** (ראו בג"ץ 744/97 גוזלן נ' השופט א' אמינוף – בית המשפט המחוזי נצרת [5]).

20. מלבד תקנות ספציפיות המסמיכות את בית המשפט הנכבד לצרף מיוזמתו צדדים להליך בכדי להכריע בעניין שלפניו בשלמות ויעילות (ר' למשל תקנה 24 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984), הרחיב בית המשפט הנכבד את סמכות זו גם לעותרים ציבוריים המבקשים להצטרף להליכים בפני בית המשפט הנכבד (ר' למשל בג"ץ 5368/96 פנחסי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נ(4) 364,373 (1996)), ככל שבהצטרפותם של צדדים אלו יהיה "כדי לתרום תרומה מחדשת, שהיא בעלת משמעות בהקשר לסוגיה המתבררת לפני בית המשפט" (ר' בג"ץ 5883/93 יהלום נ' המפקח הכללי, תק-על 2102 (2)94 (1994)).

21. כך, נקבע כי "כדי שבית המשפט יוכל לפסוק בשאלות האמתיות שבמחלוקת, חובה עליו להידרש לשאלות אשר לא בהכרח מצויות במלוא היקפם בפני הצדדים, ומידע עליהן ניתן ללמוד על ידי גורמים חיצוניים לצדדים, אשר יכולים לפרוס בפני בית המשפט תמונה אמיתית ומדויקת יותר על ההשלכות הרחבות של העתירה על הציבור" (עת"מ 2838-04-15 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שלום שלמה ואח' (פורסם בנבו, 23.5.2015)).

22. בעניין קוזלי נקבעה רשימה פתוחה ובלתי ממצה של שיקולים אותם על בית המשפט לבחון בבואו להכריע האם להיעתר לבקשה לצירוף ידד בית משפט. בין שיקולים אלו, תיבחן התרומה הפוטנציאלית של העמדה המוצעת; מהותו של הגוף המבקש להצטרף; מומחיותו של הגוף המבקש להצטרף; ניסיונו והייצוג שהוא מעניק לאינטרס בשמו הוא מבקש להצטרף; מהות הצדדים הישירים להליך; השלב בו מוגשת בקשת ההצטרפות; ומהות הסוגיה העומדת להכרעה.

23. **המבקשת עונה על כלל המבחנים האמורים.** כפי שתואר לעיל, המבקשת הינה בעלת ידע רב ומומחיות רבת שנים בייצוג מורחקים אל מול רשויות האכיפה, ובית המשפט נכבד זה הכיר גם הוא במומחיותה זו. צירופה של המבקשת להליך שבנדון יתרום משמעותית להצגת התמונה בדבר אופן עריכת השימועים לקראת הרחקה כפי שנערכים במתקן הרשות בבית דגן. היות שהמבקשת מלווה לא אחת את לקוחותיה לשימועים מסוג זה, והיות שהמבקשת מייצגת מזה שנים רבות מורחקים למדינות שונות, ונחשפת באופן ישיר ועקיף למתרחש בשימועים אלו – תוכל היא להוסיף נקודת מבט הכרחית לבחינת הסוגיה הנדונה, הנוגעת להשלכות הרחבת של הפסיקה בבקשה.

24. כמן כן, צירופה של המבקשת במעמד של "ידד בית המשפט" יתרום לקידומו של אינטרס ציבורי חשוב, וזאת לאור עוצמתן של זכויות היסוד העומדות על הפרק, שהן זכות הייצוג והשימוע בהליכי הרחקה. כפי שנראה בעמדה זו, כיום נרמסות במקרים רבים זכויות יסוד אלו במסגרת הליכי השימוע, וזאת כאשר השימועים נערכים ללא כל התראה, ללא כל פיקוח, מבלי שיוכל הנשמע לקרוא למיצגיו, בשפה שהיא לא שפתו, תוך הצגת שאלות ואמירות קשות ופוגעניות ומבלי שאף אחד משלבי ההליך יתועד. אין המדובר אם כן בסוגיה פרוצדורלית בלבד, אלא בסוגיה הנוגעת לליבת ההליך המינהלי הראוי ולהגנה על זכויות היסוד של אחת האוכלוסיות החלשות ביותר בישראל.

25. לבסוף, תציין המבקשת כי מעורבותה אינה צפויה לפגוע ביעילות הדיון, בצדדים לבקשה ובזכויותיהם ואין היא כוללת חזרה על טיעוניהם של המבקשים אלא מוסיפה היא מימדים הנעדרים מהם. כמו כן, הבקשה מוגשת כאשר הבקשה נמצאת בשלב מוקדם – שלושה חודשים טרם הדיון הקבוע בה. לכן, לא ייגרם נזק או עיכוב למי מהצדדים בצירופה של המבקשת.

26. נוכח כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להעניק למבקשת רשות להצטרף לבקשת רשות הערעור כידיד בית משפט ולאפשר לה להציג את עמדתה בפניו כפי שתוצג להלן.

תכליתו של השימוע לפני ההרחקה מישראל

27. כלל ידוע הוא כי סמכותו של שר הפנים להורות על גירושו של אדם מישראל אינה סמכות מוחלטת. ככל סמכות מנהלית, כפופה, גם היא, לעקרונות יסוד של הפעלת הסמכות המנהלית. ר' למשל בג"ץ 282/88 מוברק עווד נ' יצחק שמיר, ראש הממשלה ושר הפנים, פ"ד מה(2) 424:

"סמכותו של שר הפנים להורות על גירושו של אדם, המצוי בישראל ללא רישיון ישיבה רחבה היא. עם זאת, אין זו סמכות ללא גבול. ככל סמכות שלטונית, חייבת היא לפעול במסגרת מטרות החוק המסמיך. השיקולים הכלליים הפוסלים כל שיקול-דעת מינהלי פוסלים גם את שיקול-דעתו של שר הפנים לעניין גירושו של אדם מישראל".

28. הווה אומר, כי בהליך ההרחקה מישראל כפופים המשיבה ושלוחיה לעקרון חוקיות המנהל המנחה את הרשות בפעולותיה ובהחלטותיה, כמו גם לעקרונות הצדק הטבעי. בליבת עקרונות אלו מצויה זכות הטיעון, אשר משמעותה כי רשות מנהלית אשר עומדת בפני החלטה העתידה לפגוע בזכות או אינטרס מוגן של הפרט, מחוייבת לתת לאותו פרט הזדמנות נאותה להשמיע את טיעונו טרם קבלת ההחלטה.

29. לא בכדי, מהווה זכות הטיעון אחד משני כללי היסוד של כללי הצדק הטבעי, אשר משקפים את דרישות הסף של ההגינות הפרוצדוראלית, לפיהם לא תוכל רשות מנהלית לפגוע באדם פגיעת גוף, מקצוע, מעמד ועוד אלא אם ניתנה לנפגע הזדמנות הוגנת להשמיע את דבריו (ראו בעע"מ 8675/11 מספן מזמור טדסה (Mespen Mezmor Tedessa) נ' יחידת הטיפול במבקשי מקלט (פורסם בנבו, 14.5.12); בג"ץ 3/58 ברמן נ' שר הפנים, פ"ד יב 1493). כמו כן, ר' דפנה ברק-ארז, משפט מינהלי, כרך א' ההוצאה לאור של לשכת עורכי הדיון, התש"ע-2010 (להלן: "ברק-ארז"):

"התכליות של זכות הטיעון דומות לתכליות הכלליות של השיתוף בהליך המנהלי. באופן ממוקד יותר, זכות הטיעון משרתת מטרה תועלתנית שעניינה השפעה על ההליך באמצעות הצגת טיעונים ועובדות שהם רלוונטיים להחלטה; היא תורמת לדמוקרטיזציה של ההליך המינהלי באמצעות שיתוף...; נוסף על כך היא מעניקה לפרט הנוגע בדבר תחושה של צדק והגינות באשר לתהליך קבלתה של ההחלטה".

30. על מנת לממש את זכות הטיעון באופן המיטבי, על הרשות המנהלית להביא לידיעתו של הפרט את מהות הטענות שיש כלפיו; לקבל את החלטתה רק לאחר השימוע ולא לפניו; וכן – לפעול להגשמת הזכות במתכונת הוגנת. ר' בג"ץ 656/80 אבו רומי נ' שר הבריאות, פ"ד לה(3) 185:

"זכות זו אין משמעותה אך הליך פורמלי של הזמנה ושמיעה. זכות השמיעה משמעותה הזכות לשמיעה הוגנת... זכות זו משמעותה מתן הזדמנות נאותה להגיב על מידע שנתקבל, והעשוי להשפיע על ההחלטה בעניינו של העותר".

31. ברבות השנים הרחיבה הפסיקה את תחולת הזכות לטיעון וחובת הרשות לערוך שימוע, גם למקרים בהם הפרט הנפגע אינו אזרח המדינה (עע"מ 1038/08 מדינת ישראל נ' חסין געאביץ (פורסם בנבו, 11.8.2009)), כשהיקפן של זכות הטיעון וחובת השימוע יורחבו ככל שהפגיעה הצפויה בפרט חמורה יותר, גם במחיר דחיקת שיקולי יעילות המערכת (בג"ץ 7805/00 אלוני, חברת מעצת עיריית ירושלים נ' מבקרת עיריית ירושלים, פ"ד נז(4) 577).

32. באופן ספציפי, הכירה הפסיקה בזכות הטיעון כזכות הכרחית במספר מצבים שונים, ביניהם החלטות הנוגעות להרחקה מישראל (למשל בג"ץ 3648/97 סטמקה נ' שר הפנים, פ"ד נג(2) 728, 775 (1999)).

33. בהתאם, הצהירה הרשות כי טרם נקיטת הליכי הרחקה ומשמורת תבטיח הליך שימוע ראוי והולם לכל אדם העומד בפני הליך הרחקה או משמורת, וזאת כדי לשמור על זכויותיו וכבודו של האדם. לעניין זה ר' עמ' 6 בבר"ם 696/06 זורב אלקנוב נ' בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין (פורסם בנבו, 18.12.06):

"עוד [טענה המדינה] כי מאז ניתן פסק הדין בעניין בן ישראל בראשית שנות ה-90, חלו תמורות משמעותיות במציאות הקיימת במדינה בכל הנוגע לשוהים הבלתי חוקיים הנכנסים בשעריה. לנוכח התעצמות התופעה, ומכלול הקשיים שהיא מולידה, השתנתה הנורמה בענין זה, וכיום על פי תיקון 9 נדרשת המדינה לפעול להרחקת שוהה בלתי חוקי בהקדם ככל הניתן. בצד חובה זו, הובטח הליך שימוע ראוי לכל אדם, והתייחסות פרטנית של הרשות המוסמכת לכל מקרה לגופו. באופן זה, נשמרים זכויותיו וכבודו של האדם שנעצר בגין ישיבה שלא כדין".

34. כך הצהירה הרשות גם בכתב תשובתה בהליך שבפנינו, בו נכתב כי היות שהליכי ההרחקה והמשמורת כרוכים זה בזה "טרם הוצאת צו הרחקה וצו משמורת, במסגרת הליכי האכיפה כנגד שוהים שלא כדין, מקיימת הרשות שימוע לכל שוהה שלא כדין, בפני ממונה ביקורת הגבולות". (סעיף 58 לכתב התשובה).

35. קיומו של שימוע ראוי ואפקטיבי מחייב מתן אפשרות אמיתית לפרט להציג את עמדתו באופן בהיר וענייני בפני הרשות המוסמכת. ללא מתן אפשרות של ממש להישמע באופן ראוי ואפקטיבי, לא ניתן לומר כי השימוע מגשים את תכליתו לשמור על "זכויותיו וכבודו של האדם שנעצר בגין ישיבה שלא כדין".

36. גם לגישת המשיבה עצמה מטרת השימוע הינה לערוך בירור של הפרטים בדבר "חוקיות שהייתו של הנתין הזר בישראל; מודעות לאי החוקיות וקיומם של הליכים נוספים בעניין זה שאפשר ואינם בידיעת הרשות; סטאטוס אישי וקיומו של קשר זוגי עם אזרח ישראלי, שכן הדבר עשוי לייתר את הצורך בהשמת הנתין הזר במשמורת; קיומם של טעמים הומניטריים המצדיקים עיכוב הרחקה, הימנעות מהשמה במשמורת או טיפול אחר (כגון קרבנות סחר בבני אדם); 'קיומם של טעמים רפואיים רלוונטיים, לרבות בירור מצבו הבריאותי של הנתין הזר ועוד". ובהמשך כי "מטרת השיחה היא גם לכבד את הנתין הזר ולשמור את סיפורו האישי מפיו, טרם קבלת החלטה בעניינו".

37. כפי שנפרט להלן, ניסיונה המצטבר של המבקשת מלמד כי הדרך שבה מתבצעים שימועים אלו כדבר שבשגרה אינה מגשימה את תכליות השימוע לפני הרחקה – כפי שהוצג על ידי המשיבה עצמם בפני בית המשפט הנכבד – ואינה כוללת כל ערובה להגנה על זכויותיהם וכבודם של מהגרים המורחקים מישראל. לאור תמונת מציאות זו, החשיבות שבבקשת רשות הערעור והשלכות הרחוב של ההכרעה בה, הופכות משמעותיות אף יותר.

38. חשיבותם המכרעת של הבאת סיפורים אלו, נדרשת לגישת המבקשת לצורך קביעת כללים ברורים המבהירים לרשות כיצד עליה לערוך את הליך השימוע שבפניה וכיצד עליה לפעול על מנת לוודא כי הליך זה נעשה באופן יעיל תוך שמירה על זכויותיהם של הבאים בפניה. ככל שלא יקבעו עקרונות ברורים בנושא זה, ייוותרו מרביתם המכריע של האנשים ללא כל הגנה על זכויותיהם, אשר נפגעות על בסיס יומי בעת התייצבותם במתקן הרשות. על כך נעמוד בהרחבה להלן.

39. ואולם, טרם נצלול לפירוט המקרים המעידים על הפרת הזכויות המתוארת, נבקש להתייחס בקצרה לתיאור המשפטי השגוי המופיע בתגובת המשיבה, בכל הנוגע לאופיו של שימוע ההרחקה, השלכותיו ומטרותיו.

40. ככל שניתן להבין מכתב התשובה, המשיבה טוענת כי כאשר מדובר בהליך שימוע מנהלי, להבדיל מהליך פלילי, הרי שזכות ההיוועצות בעו"ד מצומצמת ביותר. לתמיכה בטענה זו מסתמכת המשיבה על פסק הדין בעניין רע"פ 8860/12 קוטלאייר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 16.1.2014), (להלן "עניין קוטלאייר"). עוד טוענת המשיבה, כי גם בחקירות פליליות, אשר בעניינן אין חולק לגבי חשיבותה של זכות ההיוועצות בעו"ד, נוכחותו של עו"ד בחקירה מוגבלת. לפיכך (כך משתמע מעמדת המשיבה), המתכונת הנוכחית בה מתקיימים שימועים על ידי הרשות הינה סבירה (ראו סעיף 82-85 לתגובת המשיבה).

41. ראשית, יודגש כי המשיבה מצטטת מעניין קוטלאייר באופן חלקי ואף מגמתי, המעוות את משמעותו האמתית. עניין קוטלאייר לא עסק בזכותו של אדם להיות מיוצג על ידי עו"ד במהלך שימוע מנהלי – זכות אותה מעלה פסק הדין על נס, וקובע כי היא "זכות בעלת מעמד רם ביותר, והיא בגדר זכות יסוד של הנחקר" (סעיף 20 לפסק הדין); פסק הדין עוסק אך בחובתה של הרשות ליידע את האדם העומד בפני שימוע בדבר זכותו להיות מיוצג. בהקשר ממוקד זו של חובת היידוע, אכן קובע בית המשפט כי הליך של שימוע מנהלי נחשב לקל יותר מבחינת השלכותיו עבור הפרט מחקירה פלילית, ועל כן אין חובת יידוע לרשות. וכפי שקובע בית המשפט –

"האיזון הנכון במקרה דנן, הוא הותרת זכות ההיוועצות על כנה, כך שנהג המוזמן לשימוע יהא רשאי להיוועץ בעורך דין ואף להזמין להתייצב לצידו בהליך זה. ואולם, אין לקבוע בענייננו, חובת יידוע יזומה, כך שהגורם המזמין לא יהיה מחוייב להודיע לנהג על זכותו להיוועץ בעורך דין ולהיות מיוצג על-ידו בהליך השימוע" (עניין קוטלאייר, סעיף 26 לפסק הדין, ההדגשות הוספו).

הא ותו לא.

42. כלומר, בניגוד למצג שיוצרת המשיבה בתגובתה, בעניין קוטלאייר קבע בית המשפט הנכבד כי אין לצמצם את זכותו של הפרט לייצוג בהליך מנהלי, על אף המשמעויות הקלות יותר שזה נושא עימו בדרך כלל, בהשוואה להליך הפלילי. כדי להמחיש הבחנה זו, עמד בית המשפט בעניין קוטלאייר על ההבדלים הנפוצים בין הליך פלילי למינהלי, אלא שעיון בהבחנות אלה מעלה כי השימועים בהן עוסק ההליך שלפנינו – קרי, שימועים לפני השמת אדם במעצר (הקרוי "משמורת") כאמצעי לקידום הרחקתו מישראל – דומים הרבה יותר להליך פלילי מבחינת משמעותם ומאפייניהם:

"אמנם, כמו העצור-הנחקר, אף הנהג העומד בפני שימוע, בנוגע לפסילה מינהלית, מתייצב בפני שוטר, ואף קצין משטרה – אלא שבכך מסתכם הדמיון בין שני המקרים. בענייננו של הנהג אין מדובר בסיטואציה מאיימת ולוחצת שבגדרה הוא נמצא, ללא סיוע, לבדו, לעיתים כשהוא נתון במעצר, כשמולו אנשי מרות המבקשים לחוקרו בחשד לביצוע עבירות פליליות. כמו-כן, הוא אינו צפוי לתוצאות קשות ביותר, מבחינתו, כמו שלילת חירותו [...] יש לחזור ולהבהיר, כי הליך השימוע איננו בגדר חקירה משטרתית, ומטרתו איננה איסוף ראיות בענייננו של

הנהג. במהלך השימוע, **חירותו של הנהג אינה נשללת**; הוא אינו נתון למעצר או לסיכון של מעצר; ואין מפעילים עליו לחצים וטכניקות מעולם החקירות. מטרתו של הליך זה, היא כאמור, לאפשר לנהג פתחון פה ומיצוי זכות הטיעון השמורה לו, בהתאם לכללי הצדק הטבעי, טרם שתתקבל החלטה על-ידי הרשות המוסמכת לכך, אשר עלולה לפגוע בו (בג"צ 3/58 ברמן נ' שר הפנים, פ"ד יב 1493 (1958)) (עניין קוטלאייר, סעיף 21 לפסק הדין, ההדגשות הוספו).

43. והנה, מאפיינים אלה שמונה בית המשפט בעניין קוטלאייר מתקיימים אחד לאחד כאשר מדובר **השימוע טרם מעצר וגירוש**: האדם (שאינו אזרח אלא זר, חסר מעמד) נמצא בעמדת נחיתות קשה מול אנשי מרות, לעתים קרובות הוא מצוי כבר במעצר בעת השימוע, והתוצאות להן הוא צפוי הן הקשות ביותר שבית המשפט העמיד לנגד עיניו – שלילת חירותו וגירושו מהמדינה. המשיבה אף טוענת בכתב התשובה, כי מטרת השימוע הינה איסוף ראיות בעניינו של הנשמע ("בירור פרטים" בנוגע לשהייתו בישראל, נסיבותיו האישיות, "מודעותו" לאי החוקיות שבשהייתו ועוד) – גם זאת בדומה למאפייני החקירה הפלילית שמונה בית המשפט בעליון עניין קוטלאייר.

44. **לסיכום, כלל המאפיינים שנסקרו בעניין קוטלאייר, ממנו מבקשת המשיבה להיבנות, מוכיחים כי השימוע שבו עוסק הליך זה דומה הרבה יותר לחקירה פלילית מאשר שימוע מנהלי רגיל בו עסקה הפסיקה עד כה; וגם מטעם זה, מן הראוי לעמוד בדווקנות על זכות ההיוועצות והזכות להיות מיוצג כיאות על ידי עו"ד במסגרת הליך זה.**

45. בתגובתה, יוצרת המשיבה מעין יצור כלאיים, בו מצד אחד לא זכאים הנשמעים לזכויות הנתונות לעצורים פליליים (כמו חקירה בשפת החשוד, אישור של החשוד וחתימה על פרוטוקול החקירה, זכות השתיקה, חיסיון מפני הפללה עצמית ועוד), על אף שהנשמעים חשופים להליכי מעצר כמו בהליך פלילי; ומצד שני, לא זוכים הנשמעים לזכות הבסיסית העומדת ביסוד השימוע המנהלי – הזכות להשמיע דבריהם באופן ראוי ואפקטיבי, לרבות באמצעות בא כוח.

ממילא, כפי שיתואר להלן, השימועים במתכונתם הנוכחית פוגעים קשות בזכות לפרטיות ובזכות לכבוד, וחותרים תחת האפשרות של הנשמעים להביא את עמדתם בפני הרשות באופן אפקטיבי שיש בו כדי להגשים את תכליות השימוע. גם טענתה המיתממת של המשיבה, כאילו מטרת השימועים הינה בין היתר "לכבד את הנתין הזר", רחוקה מאוד מהמצב בשטח, כפי שהנתונים שיובאו להלן מוכיחים.

הליכי שימוע לפני הרחקה מישראל – המציאות בשטח

46. כאמור, אחד מתפקידיה העיקריים של המבקשת הוא ביקור במתקני הרשות השונים, ליווי לשימועים על ידי עורכי דין או מתנדבים, והפעלת קבלת קהל שבועית אליה מגיעים מבקשי מקלט ומהגרים בבקשה לסיוע במגע עם הרשות. במסגרת זו, נחשפים עובדי ומתנדבי המוקד באופן ישיר ועקיף למהלך השימועים הנערכים בפני הרשות. אשר על כן, המידע שיובא להלן נסמך על ניסיונה המצטבר של המבקשת, על מקרים שטופלו על ידי גורמים נוספים העוסקים בתחום, וכן על הנמסר מפי הפונים אליה.

47. יובהר, כי ייתכן שמידע זה הינו חלקי, וזאת לאור העובדה כי **המשיבה אינם מפרסמת מיוזמתה כל מידע באשר לדרך ניהול השימועים על ידה, וכן נוכח העובדה כי השימועים שנערכים מתועדים על ידי המשיבה באופן חלקי ביותר**. ואולם, בהעדר מידע רשמי כלשהו הנאסף או מפורסם על ידי המשיבה, תבקש המבקשת להביא בפני בית המשפט את המידע הידוע לה מניסיונה, וזאת במטרה להציג את תמונת המציאות המצטברת הידועה לה בפני בית המשפט הנכבד.

48. בפתח הדברים נסקור באופן כללי את המסגרת לניהול השימועים לפני הרחקה מישראל, ולאחר מכן נפרט את הכשלים המרכזיים שהובאו בפנינו בניהול השימועים, הנוגעים הן לפגיעה בכבודם ובפרטיותם של הנשמעים, הן בביטול כל אפשרות להשמיע את עמדתם באופן אפקטיבי. התוצאה המצטברת של כשלים אלו, כך תטען המבקשת, היא כי **לא ניתן לומר שהשימועים בתצורתם כיום מגשימים את תכליתו של השימוע ומהווים ערובה אפקטיבית להגנה על כבודם וזכויותיהם של החשופים להרחקה מישראל.**

נתוני רקע

49. ככל הידוע למבקשת, אוכלוסיית המהגרים מובאת למתקני הרשות שבבית דגן לצורך שימוע באחד משלושה מקרים עיקריים: האחד, לצורך חידוש אשרות שהייה עבור מי שאינו מבקש מקלט ואינו שוהה תחת מדיניות הגנה זמנית בישראל; השני, מי שזומן לשימוע יזום לצורך בחינת הליך משמורת או הרחקה; והשלישי, מי שנעצר במסגרת מבצעי אכיפה של פקחי רשות האוכלוסין והובא למתקן לצורך שימוע לקראת משמורת והרחקה.

50. חידוש האשרות עבור מי שאינו מבקש מקלט ושוהה בישראל תחת אשרה שהייה זמנית נערך בימים שלישי וחמישי בין השעות 08:00-14:00. מבצעי האכיפה והמעצר נערכים בכל ימי העבודה, גם בימים בהם המתקן אינו פתוח לקהל.

51. בכל מבצע אכיפה, מובאים העצורים לצורך שימוע במתקן הרשות, שם הם פוגשים אחד מהפקחים הממונים על עריכת שימועים לצורך בירור והוצאת צו הרחקה ומשמורת, כאמור לאחר הליך שימוע. מניסיונו, שימוע ממוצע אורך בין מספר דקות ועד כשעה, תלוי בנסיבות המקרה.

52. עם זאת, על פי מידע שהגיע אלינו, שימועים שנערכו לאחרונה למשפחות מהגרים ארכו חמש ואף שבע שעות, עם הפסקה קצרה באמצע. זאת, גם כשהילדים נאלצו לנכוח במהלך השימוע. על פי תשובת חופש מידע מיום 8.1.2020 שנשלחה לבקשה מטעם המבקשת, עולה שרק בחודש אוגוסט האחרון נעצרו בביתם לא פחות מ-16 ילדים שנכחו בשימוע שנערך להוריהם לאחר מעצרו.

תשובת חופש מידע מיום 8.1.2020 מצ"ב כנספת א'.

53. על פי נתוני רשות האוכלוסין וההגירה, בשנת 2018 הורחקו 7,957 מהגרים, בשנת 2017 הורחקו 5,841 מהגרים ובשנת 2016 הורחקו 3,221 מהגרים, לאחר שנעצרו בגין שהייה שלא כדין בישראל. לכל אותם מהגרים ערכו ממוני ביקורת הגבולות שימועים טרם הוצאת צווי ההרחקה נגדם. **נתונים אלו מעידים על כך שמידי שנה נערכים שימועים לאלפי מהגרים.**

מידע אודות הרחקת מהגרים מישראל בשנים 2016-2018 ניתן למצוא בדוחות "נתוני זרים בישראל" מטעם רשות האוכלוסין וההגירה הזמינים באתר האינטרנט של הרשות.

פגיעה בזכויות היסוד של הנשמעים לכבוד ולפרטיות

54. לרוב, נערכים השימועים **תוך פגיעה ממשית בזכות לפרטיות של הנשמעים** - בישיבה באשנב פתוח לצד אשנבים נוספים בהם נערכים שימועים (ישנם מספר אשנבים בודדים בשורה), בסמוך למקום הישיבה של קבלת הקהל. לעיתים, נערך השימוע בחדר סגור, ואולם גם במקרה זה ייתכן ויערך באותו החדר שימוע נוסף במקביל.

55. בחלק מן המקרים עליהם דיווחו פונים אשר הגיעו למשרדי המבקשת, המתארים שימועים בהם השתתפו ללא ייצוג או סיוע, תיארו הפונים תמונה חמורה הכוללת **התעמרות ואלימות (מילולית ולעיתים אף פיזית (!))** במהלך השימוע ובמהלך התייצבותם במשרדי הרשות שבבית דגן, כמו גם **איומים חוזרים על מעצרים** אף במקרים בהם ישנם החלטה שיפוטית האוסרת על מעצר שכזה.

56. כך, מתארת הגב' ש.ח., אזרחית אתיופיה, כיצד נעצרה על ידי פקחי הרשות באלימות פיזית קשה, והובאה לצורך שימוע למתקן בבית דגן שם ספגה קללות, איומים והשפלות ("אתם מתרבים כמו ג'וקים", "זבל", "שקרנית"). ש.ח מתארת את ההתייצבויות במתקן הרשות שבבית דגן בתור אחת מהחוויות הקשות ביותר אותן חוותה - עד כדי כך קשה, עד ששקלה לסיים את חייה. על מנת להעביר את הדברים כהווייתם, יובאו תיאוריה הקשים מתצהירה של ש.ח כמעט במלואם:

"ביום 10.10.2019 הייתי במקום עבודתי בחולון שם אני עבדתי בעבודת משרד וניקיון. הגיעו שלושה פקחים של רשות האוכלוסין וההגירה לביקורת במקום העבודה. שניים מהפקחים היו רוסים – אחד גבוה והשני נמוך. והשלישי אני לא יודעת לתאר.

הם ביקשו לראות את הויזה שלי, בגלל שלא היתה לי ויזה נורא פחדתי ואמרתי שאני רוצה ללכת לשירותים. נכנסתי לשירותים וסגרתי את הדלת.

הפקחים נכנסו לשירותים והתחילו לדפוק על הדלת ולבעוט בה. ואז הם תפסו את אחד העובדים בחברה שעבד בתור מנהל משק, ואמרו לו שאם הוא לא יפתח להם את הדלת של השירותים הם ישברו אותה. אז הוא פתח להם את הדלת. הפקחים משכו אותי החוצה מהתא, הם תפסו אותי בכוח, קשרו לי את הידיים מאחורי הגב תוך שהם דוחפים אותי עם הפנים לקיר ולדלת. **התחלתי לדמם מהמכות גם מהראש וגם מהיד. בכיתי וצרחתי וביקשתי שיפסיקו.**

כל העובדים במקום התחילו להתקבץ ושאלו את הפקחים מה הם עושים – אמרו להם שאני בנאדם ושהם לא צריכים להתנהג אלי ככה. אחד העובדים האריתריאים ניסה לצלם את האירוע בסרטון וידאו ללא הצלחה. הוא הצליח לצלם תמונה רגילה אבל אז גם אותו הפקחים תפסו ואיימו עליו שהם יעצרו אותו אז הוא הפסיק לצלם.

ואז הפקחים התחילו לדחוף אותי החוצה וצעקו לי "יאללה לך, לך כבר". הוציאו אותי ושמנו אותי ברכב שלהם וסגרו אותי שם. הייתי אזוקה מאחורה ואף אחד לא דיבר איתי. ואז התחלנו לנסוע.

כשהגענו למשרד בבית דגן, צעקו עלי "יאללה תרדי כבר". ולקחו אותי לתוך המשרד. **כשהגענו למשרד הפקח הרוסי הגבוה הוציא את ספריי פלפל מהנרתיק, שם לי מול הפנים ואמר לי שאם אני אעשה בלגן הוא ירסס אותי בעיניים.**

לקחו אותי לעשות תביעות אצבעות ותמונות ואז לקחו אותי למשרד לעשות שימוע תוך כדי שהפקחים מקללים אותי. לקחו לי את הטלפון והארנק והסתכלו בהם.

עשו לי שימוע וכל הזמן שאלו אותי למה אני עובדת. היו שלושה פקחים בחדר. הסברתי להם שאני עובדת כי אני צריכה לעזור למשפחה שלי. **הם צעקו עלי שאנחנו מתרבים כמו ג'וקים.**

אז הגיעה אישה בלונדינית לחדר, מנהלת המתקן (גלית בן שמואל – ע.ב). הראיתי לה את כל המכות שהפקחים עשו לי, אמרתי לה שאני לא מבינה למה התנהגו אלי ככה, אני רק אישה שצריכה לפרנס את הילדים שלה. **היא אמרה לי בזלזול על המכות "זה יעבור לך" ואמרה לי שזה חוק, ואני צריכה לצאת מישראל.**

גלית יצאה מהחדר והפקח ששמע מה אמרתי לה התחיל לצעוק עלי "זבל" ו"כוס-אמק" ו"אבא שלך". אני ישבתי ובכיתי. אחרי שגלית חזרה אמרתי לה שככה דיברו אלי והיא אמרה לי "ככה זה", ויצאה.

שאלו אותי איפה בעלי ואמרתי שהוא בעבודה ושנחנו גרים ביחד. הייתי הולכת איתו כל הזמן לחדש ויזה. אבל בגלל שזה היה קשה כל הזמן לבוא עם הילדים, ובגלל שגם ככה אין לי ויזה ולא באתי איתו שלוש פעמים לויזה, הם כתבו כאילו אנחנו לא ביחד.

הם התקשרו לבעלי. גלית דיברה איתו, הוא אמר לה שאני אישתו ושיש לנו ילדים ביחד. גלית אמרה לו שהם עוצרים אותו ושיוציא את הילדים מהגן. בעלי ניסה להבין למה הם עוצרים אותי אבל סגרו לו את הטלפון. שאלו אותי איפה בעלי עובד, אמרתי במקום של שטיפת מכוניות ברמלה. **אמרו לי "את שקרנית."**

[...]

הוא העיף אותי מהחדר ואמר לי שצאת החוצה. ואז הגיעה שוב המנהלת, שאלה למה אני לא חותמת. אמרתי שאני רוצה להבין מה כתוב שם. היא אמרה לי "תחתמי, זה החוק שאת צריכה לחתום". **ואז היא אמרה לפקחים "אם היא לא חותמת אז תיקחו אותה לכלא עם הילדים."**

בגלל שפחדתי חתמתי.

מאז אני חוזרת בכל יום חמישי לחתום. כשאני באה כל הזמן אומרים לי שאני אלך לשגרירות אתיופיה להביא פספורט. אומרים לי שלא רוצים אותנו פה ושאני אלך למדינה שלי עם הילדים.

אחרי זה באתי להוטליין לספר מה קרה לי. כשהגעתי להוטליין הייתי במצב ממש ממש קשה. חשבתי שיפרידו אותי מהילדים שלי, החוויות שחוויתי בגלל משרד הפנים והשהייה בלי אשרה היו בלתי נסבלות מבחינתי. חשבתי להתאבד ולסיים את חיי. כשהגעתי זו הפעם הראשונה שהיתה לי תקווה."

תצהירה של ש.ח. מיום 19.11.2019 מצ"ב **כנספח ב'.**

57. מקרה נוסף הוא עניינו של מ.י.ה., מזוהה כאזרח אתיופי, אשר היה כלוא שנים רבות במשמורת בישראל. המבקשת ניהלה בעניינו מספר הליכים משפטיים, נוכח כליאתו הממושכת במשמורת שגרמה להתדרדרות קשה במצבו הנפשי עד כדי כך שניסה לשים קץ לחייו פעמיים. במסגרת בר"מ 905/14, הגיעו באי כוחו של י.ה. מטעם המבקשת להסכם עם מחלקת הבג"צים אשר ייצגו את רשות האוכלוסין, לפיו אם תרצה רשות האוכלוסין להשיב את י.ה. למשמורת, עליה לפעול בהתאם להוראות סעיף 13טז לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952, קרי, לפנות לבית הדין לביקורת משמורת טרם העברתו למעצר. למרות הסכם ברור זה, פעם אחר פעם נתקל י.ה. בקשיים לחידוש אשרתו, כאשר בכל פעם שהתייצב נמסר לו כי הוא עתיד להיעצר; כי עליו להצטייד בעורך דין; כי אשרתו תחודש רק לפרק זמן קצר ביותר. על אף שבכל התייצבות הגיע י.ה. מלווה במכתב מאת נציגי המבקשת, תמיד סרבו נציגי הרשות לבדוק את מסמכיו ואת סיפורו כראוי.

לפני מספר חודשים עבר ייצוגו של י.ה. לעורכת הדין כרמל פומרנץ, אשר נתקלה גם היא בקשיים דומים. התנהלות זו של נציגי הרשות במתקן שבבית דגן הובילו את י.ה. לחרדה עמוקה שלוותה טרם כל התייצבות לחידוש אשרה. ולא בכדי. שבוע אחר שבוע נאלץ י.ה. להתמודד עם חוסר וודאות מוחלט, עם איומיהם של הפקידים בלשכה הפעלת לחץ, צעקות ותוקפנות.

58. במכתב מיום 28.8.2019 ששלחה באת כוחו של י.ה., עוה"ד כרמל פומרנץ, לעורך הדין המייצג ממחלקת הבג"צים, ציינה כך:

"בפעם השלישית ברצף חודשה לו האשרה לשבוע בלבד, תוך שגלית, מנהלת הלשכה מציינת שבשבוע הבא היא תיתן החלטה בעניינו. גלית ערכה ל – י.ה. שימוע נוסף (זהה בתוכנו לשימוע הרשמי שנערך רק שבוע קודם לכן). נכחתי "בשימוע" שהתנהל לצערי תוך הרמת קול מתמשכת, לא נעימה ולא נחוצה על מרשי, ללא מתורגמן ותוך סילוף דבריו בתואנה שממילא מדובר בשימוע לא רשמי" שלא יזון למערכת אביב. גלית סירבה לומר לי האם בשבוע הבא (כלומר מחרתיים) ייערך לו שימוע – רשמי או לא רשמי – כך שלא ניתן לדעת האם נדרש לו ליווי של עו"ד. לא ייתכן שכל שבוע הרשות תודיע למרשי שתינתן בעניינו החלטה כעבור שבוע, כך שיצטרך להצטייד בעורך דין פעם אחר פעם."

מכתבו של עו"ד עלא חאטר מטעם המבקשת בעניינו של י.ה. ומכתבה של עוה"ד פומרנץ מיום 28.8.2019 מצ"ב **כנספח ג'.**

59. דברים דומים עלו גם בעניינו של מר ד.א., יליד חוף השנהב אשר נכנס לישראל בשנת 2007 ושהה שנים רבות במשמורת בשל היעדר מסמכים מזהים אשר יאפשרו את הרחקתו. לאחר תקופה מצטברת של כעשר שנים בהן שהה במשמורת, שוחרר ד.א., תוך שהוא נדרש להתייצב לצורך חידוש אשרתו במתקני הרשות שבבית דגן. **כמעט בכל התייצבות שכזו, היה חשוף ד.א. לאיומים חוזרים ונשנים של נציגי הלשכה לפיהם הוא ייעצר ויושב למשמורת.** ביום 4.10.2018 עת התייצב ד.א. לחידוש אשרתו יחד עם מתנדבת מטעם המבקשת, ערכו לו פקידי הרשות מעין "שימוע מזדמן", **ללא כל תיעוד, בו הוא ספג צעקות ואיומים מאת הממונים.** על אף תחנוניה של מתנדבת המבקשת שליוותה אותו, **סרבו הנציגים להכניסו לשימוע מסודר במקום פרטי ומוגן יותר,** ובחרו לשוחח איתו דווקא באזור קבלת הקהל, כשאנשים רבים סביבו. בתצהיר עליו חתמה המתנדבת איה דננברג שלוותה את ד.א. בהתייצבותו, והוגש במסגרת עמ"נ 24020-10-18, מתארת הגב' דננברג כך:

"הגענו ללשכה בסביבות השעה עשר וחצי בבוקר ונדרשנו לחכות בחלל המתנה. לאחר המתנה של מספר דקות ניגשה אלינו מנהלת הלשכה, הגב' גלית בן שמואל-ששון ושאלה את מר ד.א. מהי מדינת מוצאו. מר ד.א. השיב כי הוא ממדינת חוף השנהב. הגב' בן שמואל-ששון המשיכה ושאלה האם יש בידיו מסמכים מזהים המעידים על כך. כאשר השיב מר אבובקר כי למרות כל מאמציו לא צלח בהשגת מסמכים, תגובתה של הגב' בן שמואל-ששון הייתה כי אם אין לו מסמכים, אז הוא ייעצר ויוחזר למשמורת במתקן סהרונים. [...] הגב' בן שמואל-ששון השיבה כי זוהי "בעיה שלו" וכי בכוונתה להשיבו למשמורת. בתגובה ביקשנו להיכנס לשימוע מסודר ומתועד כחוק ולא לשוחח בצעקות בחדר המתנה והדגשנו כי למבקש זכות להשמיע את טענותיו טרם יוחלט להשיבו למשמורת. הגב' בן שמואל-ששון ענתה כי "הוא יכנס לשימוע ואז ייעצר" ולאחר רגע הוסיפה "אם כך יוחלט". לאחר המתנה של מספר דקות ניגשה אלינו הגב' בן שמואל-ששון שוב והודיעה כי ייערך למר ד.א. שימוע עם ממונה ביקורת הגבולות, מר משה דורה, וכי עלינו להמתין לו. בהמשך ניגש אלינו בחלל המתנה ממונה ביקורת הגבולות, מר משה דורה, ושאל את מר ד.א. היכן הוא עובד. כאשר זה השיב כי הוא אינו עובד אמר הממונה: "11 שנים אתה בארץ ואתה לא עובד?" [...] מר ד.א. נמנע ממסירת המספר של חברו ומר דורה הושיט את ידו לעבר הטלפון הנייד של מר אבובקר ושאל "זה הטלפון שלך? אני יכול לראות?", מר ד.א. נתן למר דורה את הטלפון וזה החל לחפש בשיחותיו האחרונות את מספר הטלפון של חברו. ביקשתי ממר דורה לדעת כיצד העניין רלוונטי לשימוע שהובטח לנו שייערך ומדוע אינו בוחן את עניין שיתוף הפעולה של מר ד.א. ועמידתו בתנאי השחרור באופן ענייני ובמקום זאת, מתעסק בבידורים לגבי חבריו של המבקש ומצבם המשפטי. בנוסף ביקשתי להיכנס לשימוע מסודר, ולא לנהל שיחות בחדר המתנה ללא כל תיעוד או פרוטוקול. מר דורה הלך והשיב שעלינו להמתין לשימוע. לאחר המתנה של כשעה וחצי, ניגש אלינו מר דורה פעם נוספת ואמר שלאחר שבחן את העניין, הוא אינו מאמין למבקש כי זה אכן עשה מאמצים להשיג מסמכים מזהים והוסיף כי אין זה הגיוני שבמשך 11 שנים בארץ לא עלה בידיו להמציא אף לא מסמך רשמי אחד. כאשר ניסיתי להסביר כיצד הגיע המבקש למצב זה, השיב מר דורה כי הוא אינו מאמין למר ד.א. וכי כפי הנראה הוא מסתיר מידע כלשהו שהיה מאפשר את זיהויו. [...] ביקשתי פעם נוספת להיכנס לשימוע מסודר ומתועד ולאפשר למבקש להשמיע את טענותיו אך מר דורה סירב, החל ללכת לצידו השני של חלל המתנה ואמר "שיחזור בעוד שבוע ואם לא יהיה לו מסמך, יעבור שימוע ויחזור למשמורת". לאחר מכן צעק לנו מצידו השני של החדר "אם הוא יביא את החבר שלו בשבוע הבא אולי זה יעזור". [...] אדגיש כי לכל אורך שהותנו בלשכה לא הוכנסנו לשימוע כדין למרות שבקשה זו הועלתה שוב ושוב, וכל שיחותינו התנהלו בחדר המתנה וללא כל תיעוד מצד הרשות".

תצהירה של הגב' איה דננברג כפי שהוגש בעמ"נ 24020-10-18 מצ"ב כנספח ד'.

פגיעה ביכולתם של הנשמעים להציג את עניינם כיאות

60. בחינה של מאפייני השימוע מלמדת כי הנחת המוצא העומדת בבסיסם היא שהאדם הנשמע נדרש לצאת את ישראל ויהי מה, והשימוע נועד אך לשוות ניראות של הליך מינהלי תקין להחלטה על מעצר והרחקה, ולא על מנת לבחון בנפש חפצה את טענותיו של האדם שמולם.

61. כך, למשל, על אף החשיבות הקריטית של השימוע, **במקרים רבים השימוע יערך ללא תרגום כלל**, תוך ניסיון (כושל פעמים רבות) של הממונה להבין את דבריו של האדם שבפניו, ובמקרים אחרים יערך השימוע על ידי **תרגום טלפוני** לשפה הנדרשת, אף אם המתורגמן הטלפוני אינו דובר את אותו הניב הרלוונטי של האדם אותו הוא מתרגם.

62. מן העדויות שהובאו בפנינו גם **אופי השאלות וטיבן אינו מאפשר לנשמעים להביע עמדותיהם**. פעמים רבות יתבצע השימוע על דרך של צעקות, ובמקרים רבים יביעו הממונים חוסר אמון מוחלט בנשמע ויגבילו את שאלותיהם לשאלות טכניות וסגורות באופן שאינו מאפשר לנשמע להביע את עמדתו בצורה מספקת.

63. **חלק גדול מתשובותיהם של הנשמעים אינן נרשמות**, או שנרשמות על דרך של פרשנות ועיבוד של הדברים שנאמרו, זאת היות שעורך השימוע הוא העורך גם את פרוטוקול השימוע. לבסוף, ככלל **פרוטוקול השימוע לא יימסר כלל לנשמע**, אף האם הוחלט להרחיקו מישראל ולהעבירו למשמורת.

64. כך עולה מדבריה של הגב' ש.ח., שדבריה הובאו **בנספח ב'** לעיל, שסיפרה כי נדרשה לחתום על מסמך בעברית אשר את תכנו לא הבינה, ומשביקשה לדעת במה מדובר, איימו עליה הפקידים כי אם לא תחתום תישלח לכלא עם ילדיה:

"ואז הביאו לי איזה מסמך לחתום. שאלתי על מה – לא הסבירו לי. ביקשתי שיביאו לי מתורגמן שיסביר לי מה כתוב. אמרו לי "לא מביאים לך. את בישראל כבר הרבה זמן את יודעת מה כתוב". ואז הוא אמר לי "יאללה, עם הילדים שלך את הולכת לכלא אם את חותמת".

הוא העיף אותי מהחדר ואמר לי לצאת החוצה. ואז הגיעה שוב המנהלת, שאלה למה אני לא חותמת. אמרתי שאני רוצה להבין מה כתוב שם. היא אמרה לי "תחתמי, זה החוק שאת צריכה לחתום". ואז היא אמרה לפקחים "אם היא לא חותמת אז תיקחו אותה לכלא עם הילדים".

65. גם בעניינם של כ.ג.א.ו-פ.מ.ל., אם מניגריה ובנה בן ה-8 שנעצרו והובאו למתקני האכיפה שבבית דגן, עלתה שורה של מחדלים שבוצעו במהלך השימוע, בהם **תיעוד לקוי ומגמתי של השימוע; לעוררת ולב"כ לא ניתנה האפשרות לעיין בפרוטוקול השימוע; סירוב בפועל לקבל מסמכים אודות טובת הקטין; מעצר לאחר שימוע קצר שלא בנוכחות עורכת הדין; עיוות דבריה של העוררת והיעדר תיעוד מהימן של תשובותיה; הפעלת לחץ למענה תשובות של "כן" ו"לא" במקום תשובותיה של העוררת; סילוף הפרוטוקול וייחוס אמירות שלא נאמרו; אי מילוי אחר נהלי משרד המשפטים בדבר שימוע ילדים; וסירוב לדחיית השימוע בזמן קצת לצורך הצגת טיעונים אודות הילד. פגמים קשים אלו הובילו לפגיעה קשה במצבו של הקטין בן ה-8 ולכך שנעצר פעמיים בתוך פרק זמן של שלושה שבועות – מעצר ממנו ניתן היה להימנע בנקל. מחדלים אלה מתוארים במסגרת ערר 18-4958 שהוגש בעניינם על ידי בא כוחם, עורכות הדין מיכל פומרנץ ונטע מישלי.**

הערר 18-4958 בעניינם של כ.ג.א.ו-פ.מ.ל. מצ"ב **כנספח ה'**.

66. מקרה נוסף הוא עניינם של א.א.ו-ס.ק. מהגרי זוג מהגרי עבודה להם ילד בן 9 אשר התייצבו לשימוע לקראת הרחקתם. הם טורטרו על ידי פקידי הלשכה בדרישות שונות, לרבות הבאת בנם הקטין

עימם – על אף שכלל לא צריך להישמע גם הוא ועל אף ששוהה בבית הספר בשעות ההתייצבות. כל זאת, תוך התעלמות מהחלטות שיפוטיות, הרמת קול, היעדר מסירה של פרוטוקול השימוע, איומים במעצר ועוד. מקרה זה אך מדגיש את המחסור המשמעותי במידת הרגישות הנדרשת בכל הנוגע למפגש הרשות עם ילדים קטינים. זאת, כפי שעולה ממכתב תלונה שכתבה עו"ד מיכל פומרנץ, אשר משרדה מייצג את בני המשפחה ונשלח ליחידה לתלונות הציבור שברשות האוכלוסין:

"ביום 21.1.2020 התייצבו בני המשפחה – ההורים ובנם – בליווי עו"ד אייזן ממשרדה של הח"מ, בהתאם להחלטת הרשות. עד לתחילת השימוע המתינו ארבעתם, כולל בנם בן ה-9 של מרשיי, בחדר שבו הוחזקו עצורים באזיקים, כאשר הילד המפוחד שואל את אימו אם גם אותו יוציאו משם באזיקים. כמו כן, למרות ההתעקשות להוציא את הילד מהמסגרת החינוכית, ולגרום לו להמתין שעות ארוכות במתקן שאינו מותאם לילדים כלל, נמסר לעו"ד כי בשל גילו הצעיר של הילד כלל אין כוונה לערוך לו שימוע – אף שכאמור השימוע יומיים קודם לכן לא התקיים בשל התעקשות גב' שמואל על התייצבות הילד. נדמה שהדרך בה התכוון עורך השימוע, בהנחיית גב' בן שמואל, להתרשם מטובת הילד היא להסתכל עליו כאשר עורכים שימוע לאימו.

[...]

למרבה הצער, גם בהמשך הטיפול בעניינם של בני המשפחה נתקלנו בהתנהלות מחפירה מצד עובדי המתקן. בעוד שביום השימוע שוחרר מרשי מבלי שנמסר לו, או לבא כוחו, פרוטוקול השימוע והחלטת השחרור בה פורטו תנאי שחרור, הסתבר בדיעבד כי היה עליו להתייצב פעם נוספת באותו השבוע. גם את העובדה הזאת בחרו עובדי המתקן לתקשר בצעקות רמות על מרשתי בעת שהתייצבה בעצמה בהתאם לתנאי שחרורה, צעקות שלוו באיומי סרק במעצר.

[...]

ובכלל, נראה שצעקות ואיומים ריקים במעצר הן עניין שבשגרה במתקן. רק השבוע לקוח נוסף של המשרד, מר... נפל גם הוא קרבן להתנהלות דומה כאשר החלטה על הפחתת דרישות ההתייצבות שלו לאחת לחודש לא עודכנה במערכת, ובמקום להקשיב לדבריו נתקל בצעקות ואיומים, וכך גם לקוחות אחרים של הח"מ התלוננו בפניה על פחד להגיע למתקן בשל כך שמאיימים עליהם במעצר, גם אם הם מוגנים ממעצר מכוח החלטה שיפוטית".

67. ביום 10.3.2020 נתקבלה תשובה של הגב' אורית שרמי, פניות המטה של רשות האוכלוסין למכתבה של עו"ד פומרנץ. במכתב התשובה הכחישה הרשות את שמיוחס לה במכתבה של עו"ד פומרנץ באופן גורף; אך מניסיונה של המבקשת, ובהשוואת תלונתה של עו"ד פומרנץ לשורת המקרים שתוארו לעיל – סבורה המבקשת כי התלונה משקפת נאמנה את המציאות השוררת במתקני הרשות שבבית דגן.

מכתב תלונתה של עו"ד פומרנץ מיום 12.2.2020 ותשובת הרשות מיום 10.3.2020 מצ"ב כנספח ו'.

68. גם עניינו של מר ע.ע. מלמד על פגיעה קשה בזכות ליצוג. ע.ע הוא יליד סומליה אשר נכנס לישראל בשנת 2009. בעקבות הליכים משפטיים שניהל במסגרת עת"מ 31348-07-11, בו עתר כי יוענק לו מעמד של פליט מכוח האמנה בדבר מעמדם של פליטים, הגיעו הצדדים להליך להסכמה ביום 23.4.2013, לפיה משרד הפנים לא ינקוט נגד ע.ע בהליכי הרחקה, וככל שיהיה בכוונת המשרד לעשות כן, תימסר לו על כך הודעה מראש ותינתן לו ההשנות לפנות לערכאות משפטיות במידת הצורך. ביום 20.2.2018 התייצב ע.ע בלשכת רשות האוכלוסין שבבית דגן לצורך חידוש רישונו, ועל אף שלא נמסרה על כך כל הודעה מבעוד מועד – הוא נעצר בו במקום ונשלח למשמורת. **בשיחה טלפונית בין באת כוחו של ע.ע מטעם המבקשת, בה ביקשה לעמוד על ההסכם שבין הצדדים, מסר לה פקיד הרשות כי הוא אינו רואה הסכם משנת 2013 כמחייב.** למרות תחנוניה של באת כוחו כי הממונה ימתין עד שתוכל ליצור קשר עם הפרקליט המטפל – נעצר ע.ע והובא למשמורת. ביום 25.2.2018

התייצבה הח"מ בבית הדין לביקורת משמורת לצורך ייצוגו של ע.ע, אז נחשפה לראשונה לפרוטוקול השימוע שנערך לו. הח"מ נוכחה לראות כי השימוע נערך ללא מתורגמן לשפתו של ע.ע וכי הוא לא נשאל אם ברצונו להיות מיוצג על אף שציין מפורשות כי יש לו עורך דין.

69. בעקבות הפגמים הקשים שנפלו בשימוע, עליהם הצביעה הח"מ בפני בית הדין לביקורת משמורת, הורה בית הדין לביקורת משמורת על שחרורו המידי של ע.ע ממשמורת תוך שהוא קובע כי זכות הטיעון של ע.ע נפגעה קשות:

"סבורני כי נפל פגם נוסף בהתנהלות הממונה לאור העובדה כי השימוע מיום 14.11.17 נערך בשפה העברית שאינה שפתו של המוחזק, כאשר שימוע מיום 20.2.18 נערך בשפה האנגלית שכן המוחזק הבין, הממונה לא נתן הסבר מניח הדעת על השונות בניהול השימוע לאור השלכת הדבר על זכות המוחזק לטיעון והגנה".

בקשת השחרור ממשמורת בעניינו של ע.ע והחלטת השחרור של בית הדין לביקורת משמורת מיום 25.2.2018 מצ"ב כנספח ז'.

פגיעה בזכות הייצוג

70. על רקע התנהלות כוחנית ואטומה זו, חמורה במיוחד היא העובדה שנציגי הרשות במתקן בית דגן מגבילים עד מאוד את יכולתם של הנשמעים המעטים שידם משגת לשכור שירותי עו"ד - להיות מיוצגים על ידי באי כוחם, ולמעשה מסכלים את יכולתם של עוה"ד לייצג את לקוחותיהם ואף לנכוח כלל בשימועים בעניין לקוחותיהם, וכן נוטים להתעלם בהחלטות שיפוטיות שהתקבלו בעניינם בעבר.

71. כשלים מסוג זה עולים למשל מעניינה של הגב' ה.פ. המיוצגת על ידי נציגי המבקשת מזה שנים רבות. לאורך שנים אלו ליוו נציגי את המבקשת את ה.פ ובני משפחתה לא אחת לשימועים, לחידושי אשרה, לדיונים בפני בית הדין לביקורת משמורת ולהליכים מנהליים בערכאות שונות. כמו בעניינו של י.ה, גם כאן, כל התייצבות בלשכה לצורך חידוש אשרה התרחשה בממלכת אי הודאות – כאשר לא ניתן לדעת מתי יבוצע לה.פ שימוע לצורך הרחקה, על ידי מי הוא יערך, האם יתאפשר לה להיות מיוצגת על ידי מייצגה ומה יהיה סופו של השימוע האמור – על אף שבידיה של ה.פ תמיד היו צווים אשר מונעים את השמתה במשמורת.

72. כך, בבוקר יום 18.12.2018 התייצבה ה.פ לחידוש אשרתה, כשבידיה הסכם שנחתם בעניינה במסגרת הליכים בעמ"נ 41653-02-18 בינה ובין משרד הפנים המונע את הליכי הרחקה. על אף זאת, נמסר לה.פ בו במקום כי היא צפויה לעבור שימוע. השימוע היה צפוי להיערך ללא מתורגמן, ונושא השימוע לא נמסר לה.פ או לח"מ אשר שוחחה טלפונית עם הממונה שצפוי היה לערוך את השימוע. ניסיונותיה של הח"מ לספק לעורך השימוע מידע אודות הליכיה של ה.פ לא סייעו, וכל שמסר הוא שאם לא תתייצב הח"מ בלשכה שבבית דגן בתוך 40 דק', ייערך השימוע שלא בנוכחותה. השימוע עצמו נערך גם הוא תוך הפטרת איומים, תוקפנות ואגרסיביות כלפי ה.פ, ובכל פעם שביקשה להעלות קושי אותו חווה בפני עורך השימוע, היא הושתקה, והוזהרה שלא תענה על מה שלא נשאלה.

73. התנהלות זו, הכוללת איומים בדבר אי חידוש אשרה, חידושה לזמנים קצרים, וטרטור להליכים מיותרים, מתוארת בפירוט מכתב בעניין זה ששלחה הח"מ לעורך הדין יוסי צדוק, אשר ייצג את הרשות במסגרת ההסכם אליו הגיעו הצדדים:

"ביום 18.12.2018 התייצבה הגב' ה.פ. לחידוש אשרה בבית דגן, כשהיא מלווה במכתב שלי, בהסכם שלנו ובבקשה ההומניטרית עצמה. מצורף המכתב לחידוש אשרה.

למרבה ההפתעה, מבלי להתייחס בכלל למסמכים עימם הגיעה - הודיע לה ממונה ביקורת הגבולות שנכח במקום שהיא צפויה לעבור שימוע בו במקום. כשאמרה גב' ה.פ. שיש לה עורכת דין (אני) ושידברו איתי, אמרו לה שאם זו תגובתה- הם לא תקבל שום ויזה ושתחזור עוד יומיים עם עורך דין.

משום שלא הצלחתי להשיג אותך טלפונית, התקשרתי בשיחה בהולה לעורכת הדין שונית שחר מהלשכה המשפטית של משרד הפנים. **ניסיתי להבין ממנה מדוע עורכים ללקוחה שלי שימוע, והאם הסבירו לה את עצם עריכת השימוע ומטרתו עם מתורגמן. כמו כן, הסברתי לה אודות ההסכם בנינו ועל חובתם לבחון את הבקשה ההומניטרית תוך כדי שאשרתה מחודשת כרגיל. שונית אמרה לי בתגובה שמבחינתם ה.פ. מדברת עברית מספיק טוב כדי לעבור שימוע (!) ושהיא לא רואה כל קשר בין עריכת השימוע להסכם בנינו. כמו כן, ציינה שונית שאין כל מניעה שיידרשו מה.פ. לעבור הליכי זיהוי מחודשים בשלב זה. לאחר דין ודברים בנינו (בהם עמדתי על הסתירה להסכם שנחתם) סיכמנו שתינתן לה אשרה לשבועיים ימים ואז אגיע איתה לשימוע בנוכחות מתורגמן.**

לא חלפו מספר דקות כשהתקשר אלי ממונה בשם משה דורה מבית דגן, ואמר לי שבכל זאת החליטו לעשות לה.פ. שימוע מיידי (עם תרגום טלפוני). הסיכום שלי עם שונית שחר לא הרשים אותו כלל, והוא גם לא היה מוכן בשום אופן להסביר מה מטרת השימוע. כל שאמר משה הוא שיחכה 40 דקות ושאל לא אגיע עד אז יערכו את השימוע ללא עורך דין. לצערי, גם בשלב זה לא הצלחתי להשיג אותך טלפונית.

נוכח האמור, כמובן שהגעתי בדחיפות לבין דגן. מיותר לציין כשחיכינו בערך שעה וחצי מרגע הגעתי עד שנכנסו לשימוע.

[...]

כעת, אני פונה אליך לאחר ששיחתנו הטלפונית לא הסתייעה. אני סבורה שהדברים מדברים בעד עצמם - מדובר בהתנהלות, שמתחילתה ועד סופה - מנוגדת לחלוטין לכל הסכמה בנינו ומפרה אותה ברגל גסה. התנהלות שכוללת איומים על אי חידוש אשרה, חידושה לזמנים קצרים, עריכת שימוע, טרטרור להליכי זיהוי חסרי טעם - וכל זאת - בזמן שבקשה ההומניטרית אמורה להיבחן "בלב פתוח ובנפש חפצה".

[...]

לא פחות חשוב מכך, מדובר לטעמי בפעולות שלא עולות בקנה אחד עם החובה של רשות האוכלוסין, כרשות מנהלית, לפעול בתום לב ובהגינות בסיסית. כזאת שמתייחסת לקהל לקוחותיה כבני אדם שזקוקים למענה - לא משחיתה את זמנם לריק ולא מפעילה עליהם מתח נפשי ופיזי מיותרים".

מכתבה של הח"מ בעניינה של ה.פ. מיום 30.12.2018 מצ"ב **כנספח ח'**.

74. כך גם בענייני של מ.א.א.א., המיוצג על ידי עו"ד מורן גור. ביום 26.6.2018 התייצב א.א.א. במתקני

הרשות שבבית דגן, אז נמסר לו כי הוא צפוי לעבור שימוע בפני פקיד הרשות. לאחר שציין כי הינו מיוצג יצרו קשר נציגי האכיפה עם באת כוחו ואמרו לה כי **אם לא תייצב במתקן תוך שעה אחת ייערך השימוע ללא נוכחותה**. לאחר שהתייצבה עו"ד גור במתקן, נאצלה היא להמתין במשך שלוש שעות בהן לא נערך שימוע כלל. בזמן ההמתנה, וחרף דרישותיה, **מנעו ממנה נציגי הרשות להיפגש עם מרשה תוך שמנהלת המתקן טוענת כי מניעת פגישתה עם מרשה מותרת לה מכוח נוהל אותו אינה מחויבת להציג**. רק לאחר מספר שעות בהן נאלצה עורכת הדין גור ליצור קשר הן מול הלשכה המשפטית של הרשות והן מול מרכז השליטה של הרשות, הובא א.א.א. לפגישה עם עורכת דינו. מכתב תלונה שהעבירה עורכת דין גור בנוגע למניעת האפשרות כי תיפגש עם לקוחה אמנם נענתה על ידי מינהל האכיפה, אך לא זכתה להתייחסות עקרונית בנוגע לכשל זה.

מכתב התלונה של עו"ד גור מיום 11.7.2018 ותשובתה של גב' דנית מיכאלי מלשכת מינהל האכיפה והזרים של רשות האוכלוסין מצב **כנספח ט'**.

סיכום – הפער בין תכלית השימוע לפני הרחקה לבין תמונת המציאות בשטח

75. מכל האמור נקל לראות כי במצבם כיום, השימועים לפני הרחקה אינם מגשימים את תכליתם, ומהווים הם אך כסות להליך שאינו מאפשר לנשמעים, שהם חברי אחת האוכלוסיות המוחלשות בישראל, להביע את טענותיהם ולהביא את דבריהם בפני הרשות.

76. ונבהיר - מרבית הדברים המפורטים להלן עוסקים בשימועים שנעשו **לבגירים**, שהם עיקר הפונים אל המבקשת. ואולם, ברי כי השלכותיהם של הפרת הזכויות ושל אי קיומה של תכלית השימוע מתחזקים עוד יותר כאשר המדובר בילדים, ואין למבקשת אלא להצטרף בהקשר זה לעולה מן הבקשה הנוספת להצטרפות במעמד של ידיד בית המשפט בהליך זה.

לפני סיום - בין הפגיעה בזכויות לעמידה על זכות הייצוג

77. כפי שפורט לעיל, קיומו של שימוע ראוי ואפקטיבי מחייב אפשרות אמיתית לפרט להציג את עמדתו באופן בהיר וענייני בפני הרשות המוסמכת.

78. כלל בסיס זה, הוא העומד גם בבסיס הכלל שבסעיף 22 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, הקובע כי "אדם שייפה כוחו של עורך דין זכאי להיות מוצג על ידיו בפני כל רשויות המדינה, רשויות מקומיות וגופים ואנשים אחרים הממלאים תפקידים ציבוריים על פי דין". סעיף זה חל אף במקרה דנן, ועל כן אף לפרט העומד בפני הליכי הרחקה ניתנת הזכות להיות מיוצג על ידי עורך דין וזאת על מנת שיוכל לבטא את עצמו ואת דבריו באופן אפקטיבי.

79. ואולם כפי שפירטנו לעיל, **הזכות להיות מיוצג על ידי עורך דין או להסתייע באחר מטעם נגזרת בהליכי הרחקה לא רק מן הכלל הנוגע לייצוג משפטי בפני הרשות, אלא גם מן המוחלשות האינהרנטיות של הכפופים להליכי הרחקה ומן הכשלים האינהרנטיים הקיימים היום בהליכי השימוע לפני הרחקה. זאת, לאור פערי השפה והידע של מהגרי עבודה ומבקשי המקלט, וכן הכשלים המהותיים הקיימים היום בניהול השימועים, שתוצאתם המצטברת כי כיום אין עומדת למהגרים בישראל אפשרות של ממש להישמע באופן ראוי ואפקטיבי. אכן, לא ניתן לומר כי השימוע מגשים את תכליתו לשמור על "זכויותיו וכבודו של האדם שנעצר בגין ישיבה שלא כדין".**

80. בהקשר זה, ראו ברק-ארז, בעמ' 523-524 :

"ההתמקצעות והבירוקרטיזציה של ההליכים המנהליים מעצימות את הצורך בייצוג. בעיה זו בולטת במיוחד בכל הנוגע לאוכלוסיות מוחלשות, בשל פערים בהשכלה, אך עשויה להיות נכונה גם בהקשרים אחרים [...]. נוסף לכך, בית המשפט אף חיווה את דעתו כי הזכות להיות מיוצג בהליכים בפני הרשות נובעת מכללי הצדק הטבעי עצמם. אכן, הזכות להיות מיוצג עלולה לגרום לסרבולו של הליך הטיעון. עם זאת, אין להפריז במשקלו של חשש זה, מה גם שהטיעון, במקרה הרגיל, נעשה בכתב. בפועל, רשויות מנהליות מקבלות פניות וטענות מטעמם של פרטים באמצעות עורכי דין, ופרקטיקה זו, על פי רוב, אינה מעוררת קושי. ראוי להוסיף כי, בחלק מן המקרים, עריכת הטיעון תוך הסתייעות בעורך דין עשויה אף להקל על הרשות, ולא להכביד עליה".

81. אכן, הייצוג על ידי עורך דין הוא כלי אפקטיבי ומשמעותי להגנה על זכויות ולאיוון פערי הכוחות שבין האדם – ובפרט האדם המוחלש – לבין הרשות, ואשר על כן תבקש המבקשת להצטרף לסעד המבוקש על ידי המבקשים.

82. ואולם, כעולה מן המקרים לעיל, תבקש המבקשת להוסיף עוד כי **זכות הייצוג אינה יכולה להיות חזות הכל**. ראשית, משום שהמקרים לעיל מלמדים כי אף כאשר הנשמעים זכו לייצוג על ידי עורך דין, לא פעם נפגעו זכויותיהם באורח אנוש. ושנית, ובכך עיקר לעמדת המבקשת, יש לזכור כי **רוב רובם של העומדים בפני הרחקה בישראל אינם יכולים להרשות לעצמם ייצוג על ידי עורך דין**, וכי מרביתם יבואו בפני ממוני המשיבה – גם לו תתקבל הבקשה באופן מלא – ללא שהם יכולים להסתייע בעורך דין.

83. מכאן, כי לצורך מתן מענה שלם ומלא לתמונה העולה מן הבקשה ומן המידע שהובא בבקשה זו, על בית המשפט לקבוע במסגרת ההכרעה בבקשה כללים ברורים באשר לצורך לעמוד על זכויות היסוד והזכויות הפרוצדוראליות של אלו הבאים בפני הממונים ללא יכולת להסתייע בעורך דין, ובהם:

- א. ניהול השימוע באמצעות מתורגמן הדובר את שפתו של הנשמע;
- ב. עריכת השימוע בתוך שמירה על פרטיותו וכבודו של הנשמע;
- ג. מתן אפשרות לנשמע להביע באופן מלא ושלים את עמדתו, ללא הגבלת אפשרותו להביע את טענותיו;
- ד. מתן שהות מספקת לנשמע להיערך לשימוע וכן לפעול לצורך השגת ייצוג או ליווי להליך השימוע;
- ה. מתן אפשרות מלאה לנשמע להציג מסמכים, חוות דעת ומידע רלוונטי במסגרת השימוע;
- ו. ניהול פרוטוקול מלא לשימוע ומסירתו לנשמע מיד לאחר סיום השימוע;
- ז. הפניית הנשמע במקרים המתאימים לגורמים רלוונטיים לצורך מיצוי זכויותיו ובפרט הגנה על זכויות יסוד שהופרו (כגון הגנה על קורבנות סחר בבני אדם, קורבנות עבדות ומיצוי זכויות הנובעות מעבודה).

84. כללים אלו נדרשים והכרחיים להגשמת תכלית השימוע לפני הרחקה מישראל ולצורך הגנה על זכויות היסוד הבסיסיות של העומדים בפני הרחקה. ללא קביעת עקרונות ברורים לעריכת שימועים כאמור, אלפי מהגרים המורחקים מישראל מידי שנה, יוותרו חשופים להפרה ממושכת של זכותם להשמיע את טענותיהם באופן הולם והוגן שמכבד את זכויותיהם לכבוד, לפרטיות ולחירות.

85. נוכח כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להעניק למבקשת רשות להצטרף לבקשה כידידת בית משפט ולאפשר לה להציג בפניו את עמדתה כפי שהובאה בבקשה זו.

עו"ד ענבר בראל

ב"כ המבקשת

היום, 22.3.2020

רשימת נספחים

נספח א'	תשובת חופש מידע מיום 8.1.2020
נספח ב'	תצהירה של ש.ח.
נספח ג'	מכתבו של עו"ד עלא חאטר ומכתבה של עוה"ד כרמל פומרנץ בעניינו של י.ה.
נספח ד'	תצהירה של הגב' איה דננברג כפי שהוגש בעמ"נ 24020-10-18 בעניינו של ד.א.
נספח ה'	ערר 4958-18 בעניינם של כ.ג.א ו- פ.מ.ל
נספח ו'	מכתב תלונתה של עו"ד פומרנץ מיום 12.2.2020 ותשובת הרשות מיום 10.3.2020 בעניינם של א.א. ו- ס.ק
נספח ז'	בקשת שחרור ממשמורת בעניינו של ע.ע. והחלטת השחרור של בית הדין לביקורת משמורת מיום 25.2.2018
נספח ח'	מכתבה של עו"ד ענבר בראל בעניינה של ה.פ.
נספח ט'	מכתב תלונה של עו"ד גור מיום 11.7.2018 בעניינו של מר א.א.א ותשובתה של גב' דנית מיכאלי מלשכת מינהל האכיפה והזרים של רשות האוכלוסין

מדינת ישראל
State of Israel

נספח א'

י"א בטבת תש"פ
08/01/2020
2020-00000526

רשות האוכלוסין וההגירה
Population & Immigration Authority
سلطة السكان والهجرة

הממונה על העמדת מידע לציבור

לכבוד
סיגל רוזן
מנהלת מדיניות ציבוריות
המוקד לפליטים ומהגרים

שלום רב

הנדון: בקשת מידע- פעולות אכיפה בבתי משפחות מהגרים תשוהים שלא כדין בישראל
סימוכין: בקשתך מיום 6.12.2019

לאחר בירור הבקשה, הריני להשיבך כי המידע שיש ברשותנו לספק הוא כדלהלן:

במהלך חודש אוגוסט 18 הוצאו 32 צווי כניסה ע"פ בקשת מינהל אכיפה וזרים. במהלך פעולות האכיפה שבוצעו בכתובות המגורים הנייל לא עוכבו משפחות אשר להן ילדים קטינים.
במהלך חודש ינואר 19 הוצאו 59 צווי כניסה ע"פ בקשת מינהל אכיפה וזרים. במהלך פעולות האכיפה שבוצעו בכתובות המגורים הנייל לא עוכבו משפחות אשר להן ילדים קטינים.
במהלך חודש אוגוסט 19 הוצאו 35 צווי כניסה ע"פ בקשת מינהל אכיפה וזרים. במהלך פעולות האכיפה שבוצעו בעקבות הוצאת הצוויים הנייל עוכבו 16 קטינים-להלן פילוח הגילאים:

- קטין אחד בגיל שנה
- שני קטינים בגיל שנתיים
- שני קטינים בגיל 3
- קטין אחד בגיל 4
- שני קטינים בגיל 9
- שני קטינים בגיל 10
- חמישה קטינים בגיל 12
- קטין אחד בגיל 13

(יודגש כי המידע מתבסס על הממצאים שהיו בידי הגורם המקצועי אשר הוזנו ידנית ועל כן ייתכנו אי אילו דיוקים).

מלי מדיאן
ממונה חוק חופש המידע

על פי סעיף 7 (ו) לחוק חופש המידע, התשנ"ח - 1998 כנגד התלטה זו ניתן לעתור לבית המשפט לעניינים מנהליים.

נספח ב'

תצהיר

אני הח"מ [REDACTED], מצ"ח [REDACTED], לאחר שהוזהרתי כי עליי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי/ה לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר/ה בזאת כדלקמן:

1. בשנת 2008 נכנסתי מאתיאופיה דרך הגבול בסיני. הגשתי בקשת מקלט שנדחתה בשנת 2017. נשארתי לשהות בישראל יחד עם בעלי והילדים – בהתחלה ניסיתי להסדיר את מעמדי באמצעות הליכים משפטיים וכשראינו שמצבנו המשפחתי ממש ממש קשה התחלנו הליכי מעבר לקנדה בעזרת נציבות האו"ם לפליטים. בינתיים, על מנת לסייע למשפחתי המשכתי לעבוד.
2. ביום [REDACTED] הייתי במקום עבודתי בחולון שם אני עבדתי בעבודת משרד וניקיון. הגיעו שלושה פקחים של רשות האוכלוסין וההגירה לביקורת במקום העבודה. שניים מהפקחים היו רוסיים – אחד גבוה והשני נמוך. והשלישי אני לא יודעת לתאר.
3. הם ביקשו לראות את הויזה שלי, בגלל שלא היתה לי ויזה נורא פחדתי ואמרתי שאני רוצה ללכת לשירותים. נכנסתי לשירותים וסגרתי את הדלת.
4. הפקחים נכנסו לשירותים והתחילו לדפוק על הדלת ולבעוט בה. ואז הם תפסו את אחד העובדים בחברה שעבד בתור מנהל משק, ואמרו לו שאם הוא לא יפתח להם את הדלת של השירותים הם ישברו אותה.
5. אז הוא פתח להם את הדלת.
6. הפקחים משכו אותה החוצה מהתא, הם תפסו אותי כדוח, קשרו לי את הידיים מאחורי הגב תוך שהם דוחפים אותי עם הפנים לקיר ולדלת. התחלתי לדמם מהמכות גם מהראש וגם מהיד. בכיתי וצרחתי וביקשתי שיפסיקו.
7. כל העובדים במקום התחילו להתקבץ ושאלו את הפקחים מה הם עושים – אמרו להם שאני בנאדם ושהם לא צריכים להתנהג אלי ככה. אחד העובדים האריתריאים ניסה לצלם את האירוע בסרטון וידאו ללא הצלחה. הוא הצליח לצלם תמונה רגילה אבל אז גם אותו הפקחים תפסו ואיימו עליו שהם יעצרו אותו אז הוא הפסיק לצלם.
8. ואז הפקחים התחילו לדחוף אותי החוצה וצעקו לי "יאללה לכי, לכי כבר". הוציאו אותי ושמו אותי ברכב שלהם וסגרו אותי שם. הייתי אזוקה מאחורה ואף אחד לא דיבר איתי. ואז התחלנו לנסוע.
9. כשהגענו למשרד בבית דגן, צעקו עלי "יאללה תרדי כבר". ולקחו אותי לתוך המשרד. כשהגענו למשרד הפקח הרוסי הגבוה הוציא את ספריי פלפל מהנרתיק, שם לי מול הפנים ואמר לי שאם אני אעשה בלגן הוא ירסס אותי בעיניים.

10. לקחו אותי לעשות תביעות אצבעות ותמונות ואז לקחו אותי למשרד לעשות שימוע תוך כדי שהפקחים מקללים אותי. לקחו לי את הטלפון והארנק והסתכלו בהם.
11. עשו לי שימוע וכל הזמן שאלו אותי למה אני עובדת. היו שלושה פקחים בחדר. הסברתי להם שאני עובדת כי אני צריכה לעזור למשפחה שלי. הם צעקו עלי שאנחנו מתרבים כמו גויקים.
12. אז הגיעה אישה בלונדינית לחדר, מנהלת המתקן (גלית בן שמואל – ע.ב). הראיתי לה את כל המכות שהפקחים עשו לי, אמרתי לה שאני לא מבינה למה התנהגו אלי ככה, אני רק אישה שצריכה לפרנס את הילדים שלה. היא אמרה לי בזלזול על המכות "זה יעבור לך" ואמרה לי שזה חוק, ואני צריכה לצאת מישראל.
13. גלית יצאה מהחדר והפקח ששמע מה אמרתי לה התחיל לצעוק עלי "זבל" ו"כוס-אמק" ו"אבא שלך". אני ישבתי ובכיתי. אחרי שגלית חזרה אמרתי לה שככה דיברו אלי והיא אמרה לי "ככה זה", ויצאתי.
14. שאלו אותי איפה בעלי ואמרתי שהוא בעבודה ושנחנו גרים ביחד. הייתי הולכת איתו כל הזמן לחדש ויוזה. אבל בגלל שזה היה קשה כל הזמן לבוא עם הילדים, ובגלל שגם ככה אין לי ויוזה ולא באתי איתו שלוש פעמים ליוזה, הם כתבו כאילו אנחנו לא ביחד.
15. הם התקשרו לבעלי. גלית דיברה איתו, הוא אמר לה שאני אישתו ושיש לנו ילדים ביחד. גלית אמרה לו שהם עוצרים אותו ושיוציא את הילדים מהגן. בעלי ניסה להבין למה הם עוצרים אותי אבל סגרו לו את הטלפון. שאלו אותי איפה בעלי עובד, אמרתי במקום של ~~התחנה~~ ברמלה. אמרו לי "את שקרנית".
16. ואז הביאו לי איזה מסמך לחתום. שאלתי על מה – לא הסבירו לי. ביקשתי שיביאו לי מתורגמן שיסביר לי מה כתוב. אמרו לי "לא מביאים לך. את בישראל כבר הרבה זמן את יודעת מה כתוב". ואז הוא אמר לי "יאללה, עם הילדים שלך את הולכת לכלא אם את חותמת".
17. הוא העיף אותי מהחדר ואמר לי שצאת החוצה. ואז הגיעה שוב המנהלת, שאלה למה אני לא חותמת. אמרתי שאני רוצה להבין מה כתוב שם. היא אמרה לי "תחתמי, זה החוק שאת צריכה לחתום". ואז היא אמרה לפקחים "אם היא לא חותמת אז תיקחו אותה לכלא עם הילדים".
18. בגלל שפחדתי חתמתי.
19. מאז אני חוזרת בכל יום חמישי לחתום. כשאני באה כל הזמן אומרים לי שאני אלך לשגרירות אתיופיה להביא פספורט. אומרים לי שלא רוצים אותנו פה ושאני אלך למדינה שלי עם הילדים.
20. אחרי זה באתי להוטליין לספר מה קרה לי. כשהגעתי להוטליין הייתי במצב ממש ממש קשה. חשבתי שיפרידו אותי מהילדים שלי, החוויות שחוויתי בגלל משרד הפנים והשהייה בלי אשרה היו בלתי נסבלות מבחינתי. חשבתי להתאבד ולסיים את חיי. כשהגעתי זו הפעם הראשונה שהיתה לי תקווה.

21. תכף מסתיים הליך המעבר שלי ושל המשפחה שלי לקנדה, אנחנו אמורים לטופס בינואר.

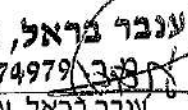
זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

תאריך: 19.11.2019

חתימה:

אישור

אני הח"מ, עו"ד ענבר בראל מרחי נחלת בנימין 75 בתל אביב מאשרת כי ביום 19.11.2019 התייצב/ה בפניי , מצ"ה אשר הודה/ה/תה בפני באמצעות אשרה ולאחר שהזהרתיו/ה כי עליו/ה לומר את האמת וכי יהיה/תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה/תעשה כן, אישר/ה בפניי את האמור בתצהיר זה וחתם/ה עליו בפניי.

ענבר בראל, עו"ד
74979338
ענבר בראל, עו"ד

31.3.2019

לכבוד:

גב' אורית שרמי

ממונה ביקורת גבולות – מנהל אכיפה וזרים

באמצעות פקס: 08 - 6530010

שלום רב,

פנייה דחופה

הנדון: מר [שם], מזוהה כאזרח אתיופיה, מספר רישיון ישיבה [שם]

סימוכין: (מכתבי מיום 19.7.18, 29.7.18, 8.8.17, 2.9.18 ו-6.3.2019)

בהמשך לפנייתי שבכותרת, בהיתן העובדה שנציגי הרשות נמנעו מלחדש את רישיונו של מרשי לא אחת בעבר וכן העובדה שביום 28.3.2019 רישיונו חודש לתקופה של שבועיים בלבד ללא שניתן למרשי כל מידע אודות המשך הטיפול בעניינו, אני פונה אליך שוב בבקשה למסור לידינו את עמדת שגרירות אתיופיה בעניינו של מרשי, וכן למסור לידינו מה הם הצעדים הבאים שעל מרשי לנקוט בהם בכדי לקדם את זיהויו ויציאתו מישראל.

הכל כפי שיפורט להלן:

רקע קצר:

1. בעניינו של מרשי, שפרטיו בנדון, התנהלו הליכים משפטיים בעניין שחרורו ממשמורת וכן סוג אשרת השחייה שבידו. שני ההליכים התנהלו לנוכח כליאתו הממושכת של מרשי במשמורת שגרמה להתדרדרות קשה במצבו הנפשי עד כדי כך שניסה לשים קץ לחייו פעמיים וכן בשל מצבו הקשה לאחר שחרורו.
2. בבר"מ 905/14 (פס"ד מיום 8.4.2014) ובבר"מ 8011/15 (פס"ד מיום 18.1.2016) נידון, בין היתר, עניין שחרורו ממשמורת וקידום יציאתו לאתיופיה. בבר"מ 8011/15 נקבע שרשות האוכלוסין תקדם את חזרתו לאתיופיה בין השאר על ידי קידום עריכת ראיון בשגרירות.
3. בנוסף, בבר"מ 905/14 נקבע בסעיף 2 לפסק הדין שככל שהרשות תרצה להחזיר את מרשי למשמורת עליה לפעול בהתאם להוראות סעיף 13טז לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952; כלומר לפנות לבית הדין לביקורת משמורת בטרם העברת מרשי למעצר.
4. זמן מה לאחר מתן פסק הדין הגיע מרשי בלווי נציג מטעם רשות האוכלוסין וההגירה לשגרירות אתיופיה, שם נערך לו ראיון במטרה לבחון את זיהויו וקידום יציאתו מישראל.
5. זמן מה לאחר הריאיון התייצב מרשי לא אחת בשגרירות אתיופיה וביקש לקבל לידיו את תשובתם, לבסוף נמסר לו כי התשובה נשלחה לרשות האוכלוסין וההגירה ועליו לפנות לרשות.

6. בהתאם לכך, פניתי אלייך תמש פעמים לקבל את תשובת שגרירות אתיופיה, שכאמור טוענת שהתשובה נשלחה אליכם. לכל מכתביי, הן במייל והן בפקס, לא התקבל מענה.
7. ביום 7.2.2019 מרשי התייצב כרגיל בלשכה בבית דגן לשם חידוש אשרתו אך נציגים מטעמכם הודיעו לו שלא יחדשו את רישיונו יותר. מרשי התקשר אליי ושוחחתי עם נציג מטעמכם, הסברתי לו את המצב וכי כבר פנינו אליכם לא אחת לקבל את תשובת שגרירות אתיופיה כדי שנוכל לקדם זיהויו ואת יציאתו מישראל, נמסר לי שרישיונו יחודש לשבועיים ושהרשות תבדוק את עניין תשובת השגרירות בזמן זה. בנוסף, הסברתי לממונה כי קיים אצל הרשות תיעוד מלא אודות מאמציו של מרשי לקדם את זיהויו ויציאתו מישראל.

התייצבות אחרונה בבית דגן ומידע שנמסר למרשי:

8. ביום 21.2.2019 מרשי התייצב שוב לחדש את אשרתו, אך שוב נמסר לו שלא מחדשים את אשרתו יותר ולא ניתנה לו שום תשובה או התייחסות לעניין תשובת שגרירות אתיופיה שכאמור הובטח שתיבחן ותימסר לידו.
9. בהמשך, פניתי לעו"ד יונתן ברמן ממחלקת הבג"צים שייצג את הרשות בהליכים לעיל והיה חתום על החסכמה שהתקבלה, ביקשתי כי יורה לנציגי הרשות בבית דגן לכבד את החסכמה לעיל ולחדש את רישיונו של מרשי. בפנייתי לעו"ד ברמן ציינתי כי לא מתקבל על הדעת מצב בו מרשי פונה לרשות חמש פעמים לקבל את עמדת שגרירות אתיופיה ובו בזמן הנציגים בבית דגן מסרבים לחדש את אשרתו על אף כל מאמציו – כלומר, מצד אחד הרשות מסרבת למסור לו מידע חיוני לקדם את זיהויו ויציאתו מישראל ומצד שני טוענת שאינו משתף פעולה ולא מחדשת את אשרתו. עו"ד ברמן הפנתה אותי לעו"ד גלי טולידנו מהמחלקה המשפטית שמלווה את התיק.
10. לאחר פניויתי לעו"ד טולידנו, ביום 26.3.2019 קיבלתי תשובה כי על מרשי להתייצב בבית דגן ורישיונו יחודש. ביום 28.3.2019 התייצב מרשי בבית דגן בהתאם להנחיות, שם נאמר לו כי יועבר למשמורת. מיד לאחר הודעה זו מרשי התקשר אליי ושוחחתי עם גבי גלית בן שמואל-ששון, הסברתי לה את כל השתלשלות העניינים, את שני פסקי הדין אשר התקבלו בעניינו של מרשי וכן את ההנחיות שהתקבלו מעו"ד טולידנו. באופן מפתיע, גבי בן שמואל-ששון שאלה אותי מדוע מרשי לא התייצב לחדש את אשרתו מיד כאשר פנה תוקפה והודיעה לי שהולכים להעביר את מרשי למשמורת, הסברתי כי מרשי התייצב בלשכה כאשר פג תוקף רישיונו וסירבו לחדש את אשרתו וכי אינם יכולים לעצור אותו לנוכח הנחיותיה של עו"ד טולידנו וכן לנוכח פסק הדין בבר"מ 905/14 לעיל. השיחה עם גבי בן שמואל-ששון הופסקה ללא שקיבלתי תשובות.
11. מיד לאחר השיחה נשלחה פניה לעו"ד טולידנו והבקשה התערבותה המידית. זמן מה לאחר מכן עו"ד טולידנו הודיעה לי כי רישיונו של מרשי חודש וכי לא ידוע לה על כך שמסרו לו שיועבר למשמורת.
12. לאחר יציאתו מהלשכה, מרשי הודיעני כי לאחר שנמסרה לידו אשרתו ביקשו שימסור את מספר הטלפון של ב"כ וכי למיטב זכרונו נאמר לו שהרשות הולכת ללוות אותו שוב לשגרירות אתיופיה. מרשי לא הצליח

לחבין את כל מה שנאמר לו, לאחר שמסרו לי כי יועבר למשמורת מרשי קביל התקף חרדה, בין השאר בשל שהותו במשמורת ארוכה בעבר שכאמור בה ניסה לשים קץ לחייו פעמיים.

המאמצים בהם נוקט מרשי כדי לקדם את יציאתו מישראל:

13. כבר עמדתי על כל המאמצים בהם נוקט מרשי כדי לקדם את יציאתו מישראל בכל מכתביי שנשלחו בענייניו. למעלה מן הצורך אציין כי מרשי נוקט בכל האמצעים העומדים לרשותו מעבר למאמציו להשיג את עמדת שגרירות אתיופיה; מרשי פנה לצלב האדום לבחון אפשרויות איתור אחותו שככל הנראה נמצאת באנגליה ולנציבות האו"ם לפליטים בישראל לבחון אפשרויות סיוע דרכם.
14. באשר לפנייה לצלב האדום - ביום 2.8.2018 התייצב מרשי במשרדי הצלב האדום בתל אביב במטרה לבחון את אפשרויות הסיוע לאתר את אחותו. נציגי הצלב האדום אספו ממרשי את המידע הנדרש להם והודיעו לו כי תשלח פנייה לגורם האחראי באנגליה. ביום 7.2.2019 התייצב מרשי שוב במשרדי הצלב האדום בהתאם לבקשתם, חתם על עוד מסמכים שנדרשים להשלים הטיפול בפנייתו ונמסר לו שיחיו עימו בקשר.
15. באשר לסיוע על ידי נציבות האו"ם לפליטים, נמסר למרשי כי הנציבות לא יכולה לסייע לו בשלב זה בשל היעדר מסמכים מזהים.

סיכום

16. נוכח כל האמור לעיל נבקש: ראשית, למסור לידי מרשי את עמדת שגרירות אתיופיה בהקדם ככל שזו נמצאת בידי הרשות. שנית, בהמשך לדברים שנאמרו למרשי ביום 28.3.2019 שהובאו לעיל, נבקש לקבל הנחיות ברורות ומפורטות מה על מרשי לעשות כדי לקדם את יציאתו מישראל מעבר לדברים שכבר נעשו והאם הרשות אכן מעוניינת ללוות את מרשי שוב לשגרירות אתיופיה.
17. יש לציין כי מרשי מחזיק ברישיון ישיבה עד תאריך 11.4.2019, משכך נבקש לקבל את המידע עד יום חמישי 4.4.2019. ככל שמענה לפנייה זו לא יתקבל תוך פרק זמן זה, אבקש להורות לנציגים בבית דגן להמשיך ולחדש את רישיונו עד מתן מענה לפנייתי.

עלא ח'אטר, עו"ד

רצ"ב: ייפוי כוח.

העתק: עו"ד גלי טולידנו – המחלקה המשפטית, רשות האוכלוסין וההגירה.

Inbar Barel <inbar@hotline.org.il>

Fwd: 4 [REDACTED]
2 messages

Carmel Pomerantz <carmelpo@gmail.com>
To: Inbar Barel <inbar@hotline.org.il>

Thu, Jan 9, 2020 at 3:03 PM

[REDACTED]

כרמל פומרנץ, עורכת דין
משרד עריכת דין כרמל פומרנץ
רח' מקווה ישראל 8 (קומת קרקע), תל אביב 6511506
טל. 03-9070650; פקס. 077-4703722
contact@carmelpomerantz.com

----- Forwarded message -----

From: Carmel Pomerantz <carmelpo@gmail.com>
Date: Wed, Aug 28, 2019 at 5:51 PM
Subject: Re: 4628/92598 יוסף האגוס
To: <YonatanBe@justice.gov.il>
Cc: Alaa Khater <alaa@hotline.org.il>

יונתן, גלית וגלי שלום,
ביום חמישי שעבר התייצבתי יחד עם [REDACTED] בלשכה בבית דגן.
בפעם השלישית ברצף חודשה לו האשרה לשבוע בלבד תוך שגלית, מנהלת הלשכה, מציינת שבשבוע הבא היא תיתן החלטה בענייני.
גלית ערכה [REDACTED] שימוע "לא רשמי" נוסף (זהה בתכנון לשימוע הרשמי שנערך רק שבוע קודם לכן). נכחתי ב"שימוע" שהתנהל לצערי תוך
הרמת קול מתמשכת, לא נעימה ולא נחוצה על מרשי, ללא מתורגמן ותוך סילוף דבריו בתואנה שממילא מדובר בשימוע "לא רשמי" שלא
יוזן למערכת אביב.
גלית סירבה לומר לי האם בשבוע הבא (כלומר מחרתיים) ייערך לו שימוע - רשמי או לא רשמי - כך שלא ניתן לדעת האם נדרש לו ליווי של
עו"ד.
לא יתכן שכל שבוע הרשות תודיע למרשי שתיתן בעניינו החלטה כעבור שבוע, כך שיצטרך להצטייד בעורך דין פעם אחר פעם אחר פעם.
לצערי, על אף שהצגתי לגלית את החלטות בית המשפט העליון בעניינו של [REDACTED], היא סירבה להתחייב שתימנע מלהורות על מעצרו עד
להחלטה של בית הדין לביקורת משמורת.

לא ניתן להמשיך בהתנהלות הזו. אבקש, שוב, את אישורכם בחזר **עד מחר**:
א. שאשרתו של מרשי תוארך ביום חמישי והוא לא ייעצר כל עוד אין החלטה של בית הדין למשמורת המורה על כך.
ב. שמרשי יקבל התראה מראש של 7 ימים לפחות בטרם עריכת שימוע בעניינו, על מנת שעו"ד יוכל ללוות אותו לשימוע.

בברכה,

כרמל פומרנץ, עורכת דין
משרד עריכת דין כרמל פומרנץ
רח' מקווה ישראל 8 (קומת קרקע), תל אביב 6511506
טל. 03-9070650; פקס. 077-4703722
contact@carmelpomerantz.com

Sender notified by
Mailtrack

On Tue, Aug 20, 2019 at 11:45 PM Carmel Pomerantz <carmelpo@gmail.com> wrote:

יונתן וגלי שלום,
נטלתי על עצמי שוב (אחרי הפסקה של חמש שנים!) את ייצוגו של [REDACTED]. מצ"ב יפוי כוח.

כידוע לכם מזה כמה חודשים שאשרתו של יוסף מוארכת לשבוע-שבועיים בלבד, ומספר פעמים נדרש בא כוחו הקודם, עו"ד חאטר, לערב אתכם על מנת שאשרה תונפק לו כל עוד בחינת עניינו נמשכת.

ביום חמישי שעבר, 15.8.19, התייצב עו"ד חאטר עם [REDACTED] לשימוע בבית דגן ובסיומו ניתנה ליוסף שוב אשרה לשבוע בלבד ונמסר להם בעל פה שביום חמישי הקרוב תימסר לו החלטה בעניינו.

לאור מספר אירועים בהם נאמר ה[REDACTED] עם הגיעו לבית דגן, והן **טלפונית לעלא - עומד בפני מעצר**, אבקש את אישורכם בחזור שנוכח סעיף 3 לפסק הדין בבר"ם 905/14 (וראו גם בסעיף ב' לפסק הדין בבר"ם 8011/15 - שני פסקי הדין מצורפים לנוחיותכם), הרשות לא תורה על העברתו של [REDACTED] למשמורת בטרם תפנה בבקשה מתאימה לבית הדין לביקורת משמורת, ובטרם בית הדין יקבל החלטה בבקשה.

במלים אחרות - אבקש שתאשרו שיוסף אינו חשוף לסכנת מעצר כל עוד לא הוגשה והוכרעה בקשה להחזרתו למשמורת לבית הדין.

[REDACTED] היה כלוא במשמורת ארבע שנים במהלך ביצע ניסיונות אובדניים; הוא שרוי בחרדה עמוקה לקראת כל התייצבות בבית דגן].

אודה על תשובתכם הדחופה לפני יום 22.8.19, בו עליו להתייצב.

תודה,

כרמל פומרנץ, עורכת דין

משרד עריכת דין כרמל פומרנץ

רח' מקווה ישראל 8 (קומת קרקע), תל אביב 6511506

טל. 03-9070650; פקס. 077-4703722

contact@carmelpomerantz.com

----- Forwarded message -----

From: **Alaa Khater** <alaa@hotline.org.il>

Date: Tue, Aug 20, 2019 at 9:49 AM

Subject: Fwd: 4025/19000 [REDACTED]

To: Carmel Pomerantz <carmelpo@gmail.com>

----- Forwarded message -----

From: **גלי טולידנו** <GaliTo@piba.gov.il>

Date: Thu, Aug 1, 2019 at 12:25 PM

Subject: RE: 4025/19000 [REDACTED]

To: Alaa Khater <alaa@hotline.org.il>

Cc: אוריאן מימוני <OrianMi@piba.gov.il>

הי עלא

היום יוארך לו הרשיון (לפי מיטב הבנתי)

כמו כן ולהבא----

אבקש כי תפנה ליחידה המקצועית ולא אל הלשכה המשפטית שכן אין הליך פתוח בעניינו.

גלי טולידנו, עו"ד

 logo_sig

ממונה נציגות משפטית

תצהיר

אני הח"מ, איח דננברג, נושאת ת.ז ישראלית שמספרה [REDACTED], לאחר שהוזהרתי כי עליי לומר את האמת וכי אחיה צפויה לעונשים תקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהירה בזאת כדלקמן:

1. אני עושה תצהיר זה מתוקף התנדבותי במוקד לפליטים ולמהגרים. במסגרת תפקידי אני מייצגת לקוחות מול גורמים שונים ומלווה אותם למוסדות שונים ביניהם לשכות משרד הפנים.

2. ביום 4.10.2018 ניגשתי ללשכת רשות האוכלוסין והגירה יחד עם מר [REDACTED] (מס' אשרה [REDACTED], מס' ט': [REDACTED]) על מנת לייצגו בשימוע בפני ממונה ביקורת הגבולות.

3. הגענו ללשכה בסביבות השעה עשר וחצי בבוקר ונדרשנו לחכות בחלל המתנה. לאחר המתנה של מספר דקות ניגשה אלינו מנהלת הלשכה, הגב' גלית בן שמואל-ששון ושאלה את [REDACTED] מהי מזינת מוצאו. מר [REDACTED] השיב כי הוא ממדינת חוף השנהב. הגב' בן שמואל-ששון חמשיכה ושאלה האם יש בידי מסמכים מזהים המעידים על כך. כאשר השיב מר [REDACTED] כי למרות כל מאמציו לא צלח בחשגת מסמכים, תגובתה של הגב' בן שמואל-ששון הייתה כי אם אין לו מסמכים, אז הוא ייעצר ויוחזר למשמורת במתקן סהרונים.

4. בתגובה טענתי כי חוסר מסמכים אינה עילה למעצר או להחזקה במשמורת וכל עוד המבקש לא הפר את תנאי שחרורו ומשתף פעולה עם הרחקתו מהארץ ועם כל הוראות הרשות באופן מלא, אין כל עילה לכליאתו. בנוסף הבהרתי שהוא יהיה מוכן לעזוב גם למדינת מאלי אם זו תסכים לקבלו, למרות שהוא עומד על טענתו כי הוא אזרח חוף השנהב. הגב' בן שמואל-ששון השיבה כי בעצם היותו בארץ כרגע הוא מפר את תנאי שחרורו וכי אי השגת המסמכים נתפסת מבחינתה כחוסר שיתוף פעולה. המשכתי והסברתי כי מר [REDACTED] עשה כל שביכולתו על מנת להשיג מסמכים מזהים ולקדם את הרחקתו מישראל, וכי בידי הרשות תיעוד מלא של כל ניסיונותיו שלא צלחו. הגב' בן שמואל-ששון השיבה כי זוהי "בעיה שלוו" וכי בכוונתה להשיבו למשמורת. בתגובה ביקשנו להיכנס לשימוע מסודר ומתועד כחוק ולא לשוחח בצעקות בחדר המתנה וחדגשנו כי למבקש זכות להשמיע את טענותיו טרם יוחלט להשיבו למשמורת. הגב' בן שמואל-ששון ענתה כי "הוא יכנס לשימוע ואז ייעצר" ולאחר רגע הוסיפה "אם כך יוחלט".

5. לאחר המתנה של מספר דקות ניגשה אלינו הגב' בן שמואל-ששון שוב והודיעה כי ייערך למר [REDACTED] שימוע עם ממונה ביקורת הגבולות, מר משה דורה, וכי עלינו להמתין לו.

6. בהמשך ניגש אלינו בחלל המתנה ממונה ביקורת הגבולות, מר משה דורה, ושאל אותי מר [REDACTED] היכן הוא עובד. כאשר זה השיב כי הוא אינו עובד אמר הממונה: "11 שנים אתה

בארץ ואתה לא עובד", התערבתי בשיחה והסברתי שמתוך 11 שנותי בישראל, כעשר שנים העביר במשמורת במתקן 'סהרונים' וכי תקופת השחרור הנוכחית שלו מתמצה בכארבעה חודשים בלבד. מר דורה השיב: "איך אתה חי ארבעה חודשים בלי לעבוד? איפה אתה גר?" ובתגובה הסביר מר [REDACTED] כי הוא מתגורר כעת עם חבר אשר מסייע לו לחתקיים. כאשר מר דורה שמע זאת הוא החל לשאול את מר [REDACTED] שאלות על חברו כגון מאיזה מדינה הוא והיכן הוא עובד ואף ביקש את מספר הטלפון שלו. מר [REDACTED] נמנע ממסירת המספר של חברו ומר דורה הושיט את ידו לעבר הטלפון הנייד של מר [REDACTED] ושאל "זה הטלפון שלך? אני יכול לראותו", מר [REDACTED] נתן למר דורה את הטלפון וזה החל לחפש בשיחותיו האחרונות את מספר הטלפון של חברו.

7. ביקשתי ממר דורה לדעת כיצד העניין רלוונטי לשימוע שחובטח לנו שיערך ומדוע אינו בוחן את עניין שיתוף הפעולה של מר [REDACTED] ועמידתו בתנאי השחרור באופן ענייני ובמקום זאת, מתעסק בבידורים לגבי חבריו של המבקש ומצבם המשפטי. בנוסף ביקשתי להיכנס לשימוע מסודר, ולא לנחל שיחות בחדר ההמתנה ללא כל תיעוד או פרוטוקול. מר דורה הלך והשיב שעלינו להמתין לשימוע.

8. לאחר המתנה של כשעה וחצי, ניגש אלינו מר דורה פעם נוספת ואמר שלאחר שבתן את העניין, הוא אינו מאמין למבקש כי זה אכן עשה מאמצים להשיג מסמכים מזהים והוסיף כי אין זה הגיוני שבמשך 11 שנים בארץ לא עלה בידו לחמציא אף לא מסמך רשמי אחד. כאשר ניסיתי להסביר כיצד הגיע המבקש למצב זה, השיב מר דורה כי הוא אינו מאמין למר [REDACTED] וכי כפי הנראה הוא מסתיר מידע כלשהו שהיה מאפשר את זיהויו.

9. מר דורה הצהיר כי בכוונתו להנפיק למר [REDACTED] אשרה לשבוע אחד ועד סופו על מר [REDACTED] לחגיע ללשכה כאשר בידו מסמך מזהה רשמי או מסמך משגרירות והוסיף בזלזול "לא תצהיר חתום ע"י עורך דין, מסמך רשמי!". ביקשתי פעם נוספת להיכנס לשימוע מסודר ומתועד ולאפשר למבקש להשמיע את טענותיו אך מר דורה סירב, החל ללכת לצידו השני של הלל ההמתנה ואמר "שיחזור בעוד שבוע ואם לא יהיה לו מסמך, יעבור שימוע ויחזור למשמורת". לאחר מכן צעק לנו מצידו השני של החדר "אם הוא ביא את החבר שלו בשבוע הבא אולי זה יעזור".

10. הבעתי את עמדותי בעניין פעם נוספת וטענתי שאיני מבינה כיצד החבר שתומך בו קשור לעניין מעמדו. ביקשתי להבין מדוע הוא מערב שיקולים זרים בהחלטה לגבי שיתוף הפעולה של המבקש וניצד הוא מעמיד בפניו בקשה שכזו. הדגשתי כי מר [REDACTED] שנמצא תחת ייצוגי, נשמע לכל חוראות חרשות ומתנהל כחוק ואיני מבינה כיצד הוא יכול להעמיד בפניי או בפני מר [REDACTED] דרישה להבאת אדם אשר אין לו כל קשר לעניין הנידון ואף להציגה כבקשה שאם יעמוד בה, תוכל לקדם את ענייני.

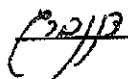
11. לאחר מכן פניתי למר דורה פעם נוספת בבקשה שתונפק אשרה ארוכה יותר כיוון שאין ביכולתו של מר [REDACTED] להשיג מסמכים תוך שבוע, וכיוון שפנייה רשמית לשגרירות והשגת תשובה מהם בכתב תדרוש כפי הנראה מעל שבוע ובנוסף נציגת השגרירות כבר

סירבה לבקשה זו מצידו פעמים רבות. מר דורח השיב "אני חושב ש-11 שנים זה מספיק זמן להשיג מסמך" והלך.

12. אדגיש כי לכל אורך שחותנו בלשכה לא הוכנסנו לשימוע כדין למרות שבקשה זו הועלתה שוב ושוב, וכל שיחותינו התנהלו בחזר ההמתנה וללא כל תיעוד מצד הרשות.

13. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

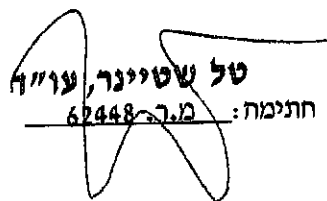
תאריך: 8.10.2018

חתימה: מ.ר. 62448

אישור

אני הח"מ, עו"ד טל שטיינר, מ"ר 62448, מאשרת כי ביום 8.10.2018 התייצבה במשרדי שברח' נחלת בנימין 75 בתל אביב איח זננברג, שזיהייתה לפי תעודת הזהות שמספרת 209014505, ולאחר שהזחרתיה כי עליה לומר את האמת וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה בפניי את האמור בתצהיר זה וחתמה עליו בפניי.

תאריך: 8.10.2018

טל שטיינר, עו"ד
חתימה: מ.ר. 62448

נספח ה'

ערר מס' 19-4958

בפני בית הדין לעררים – תל אביב

1. [REDACTED]

2. [REDACTED]

ע"י ב"כ עו"ד מיכל פומרנץ ו/או עו"ד נטע מישלי
ו/או עו"ד גידי אייזן
רח' מקווה ישראל 8, תל אביב
טל: 03-5619666, פקס: 03-6868596

העוררים

- נגד -

משרד הפנים – רשות האוכלוסין וההגירה

המשיב

באמצעות ב"כ המשיב מהלשכה המשפטית

כתב ערר מתוקן

בהתאם להחלטת בית הדין הנכבד, מוגש בזאת ערר מתוקן, במסגרתו מתבקש בית הדין הנכבד לבטל את צו ההרחקה שהוצא כנגד העוררת ביום 28.11.19.

צו ההרחקה מצורף ומסומן נספח א'

בית הדין הנכבד מתבקש להורות על איסור גירוש העוררים – אם ובנה הקטין בן ה-8, אשר גדל והתחנך בישראל – עד לכינונה של ממשלה חדשה שתוכל להכריע בסוגיית מעמד ילדי מהגרים.

ערר זה הוא המשכו של ערר קודם שהוגש בשם העוררים לבית הדין הנכבד (19-4747), אשר נמחק בהסכמתם לנוכח החלטת המשיב לשחררם ממשמורת ולקיים לעוררת שימוע חדש.

במקביל לערר מוגשת בקשה לצו ביניים שתאסור על גירוש העוררים או מעצרים עד להכרעה בערר.

הרקע העובדתי

1. העוררת 1 (להלן: "העוררת") היא אזרחית ניגריה שנכנסה לישראל ביום [REDACTED] באשרת תייר ונותרה בישראל לאורך השנים ללא היתר. בסמוך לאחר כניסתה לישראל הגישה העוררת בקשה למקלט בישראל, שנדחתה, ומספר שנים לאחר מכן הגישה בקשה לעיכוב הרחקה מטעמים רפואיים אשר נדחתה אף היא (אין בידי הח"מ את ההחלטות בבקשות אלו).

2. העוררת 2 (להלן: "העוררת", או [REDACTED]) היא בנה הקטין, בן 8 שנים, אשר נולד ביום [REDACTED] בישראל. אבי הקטין, גם הוא אזרח ניגריה, עזב את ישראל מספר חודשים לאחר הלידה ומתגורר כיום [REDACTED], והעוררת גידלה את בנה לבדה. כיום [REDACTED] הוא תלמיד כיתה ג' בבית ספר הגליל שבתל-אביב.

דרכוניהם של העוררים מצורפים כנספח ב1

אישורי לידה של העוררת מצורפים כנספח ב2

3. ביום [REDACTED] העוררת עוכבה על ידי פקחי הגירה בפתח תקווה. הפקחים ליוו את העוררת לביתה, ולאחר שהראתה להם את תעודת הלידה של בנה, היא שוחררה. חרף זאת, ואף שהעוררת היא שכאמור הכניסה את הפקחים לביתה מרצונה ותוך שיתוף פעולה, ביקשו באותו היום רשויות ההגירה להוציא צו חיפוש וכניסה לביתה – זאת תוך הטעיה מצערת של בית משפט השלום והצגת עובדות חלקיות, ללא ציון העובדה שכתובת הבית ידועה לרשויות מפי העוררת עצמה, וכי בבית מתגורר ילד קטין.

צו הכניסה והחיפוש מצורף כנספח ג1

4. בהמשך אותה התנהלות תמוהה, ביום [REDACTED] בשעה 6:00 בבוקר, הגיעו שוב פקחי הגירה לביתם של העוררים. הם ניסו לפתוח את חלון הבית, והעוררת ששמעה את הרעש, הכניסה אותם פנימה. הפקחים העירו את הקטין אשר ישן באותו זמן במיטתו והחל לבכות כשהתעורר, וכן ערכו חיפוש נרחב בכל הבית. לאחר מכן נלקחו העוררים למתקן המשיב, שם נערך לעוררת שימוע ע"י ממונה ביקורת גבולות (להלן: "השימוע הראשון"). בתום השימוע, הוצאו לעוררים צווי הרחקה ומשמורת, והם הועברו למשמורת בכלא "גבעון".

פרוטוקול השימוע מיום 7.11.19 וצווי ההרחקה והמשמורת מצורפים כנספח ג2

5. יצוין, שבפרוטוקול השימוע מצוין שכבר ביום 19.1.15 פרטי העוררת "נשלחו לטיפול יח' האכיפה מאחר ולא יצא מהארץ" [כך במקור -מ.פ.], אך אף שהעוררים מתגוררים באותה כתובת בשלוש-ארבע שנים האחרונות, ואף שהעוררת לומד באותו בית ספר זו השנה השלישית, כך שלא היה כל קושי לאתרם, לא נעשו כל פעולות אכיפה בעניינם עד חודש שעבר.

6. כן יצוין, שבניגוד לאמור בפרוטוקול השימוע, לדברי העוררת היא לא קיבלה החלטה בבקשתה למעמד רפואי משנת 2015 ולא ידעה כלל שהבקשה נדחתה, משום שניתקה קשר עם עורכת דינה דאז בשל מחלוקות, ולדברי העוררת היא לא אמרה את שנכתב מפיה בעניין זה בשימוע. כך גם העוררת לא אמרה שאמה גרה בניגריה, כפי שנכתב, אלא שאימו של בעלה מתגוררת בניגריה. שני הוריה של העוררת

נפטרו שניהם כשהייתה צעירה. בנוסף, העוררת ביקשה להוסיף שלאחר שאבי בנה חזר לניגריה הוא עבר להתגורר בדובאי, שם הוא מתגורר כיום, אך הממונה סירב להוסיף זאת לפרוטוקול.

7. ביום 11.11.19 הוגש ערר 4747-19 לבית הדין הנכבד, בו התבקש להורות על שחרורם של העוררים. במקביל הוגשה בקשת שחרור לבית הדין לביקורת משמורת. עוד באותו היום הורה בית הדין על עיכוב הרחקת העוררים עד לקבלת החלטה אחרת.

ההחלטה על איסור הרחקה מצורפת כנספח ז

8. ביום 12.11.19 התקיים דיון בבקשת העוררים בבית הדין לביקורת משמורת, במסגרתו טענה עו"ד סהר, ב"כ העוררים דאז, כנגד פגמים חמורים אשר נפלו בשימוע שנערך לעוררים - ביניהם התעלמות נציג המשיב מ"הנחיות משרד המשפטים בדבר הרחקת ילדי שוהים שלא כדין" ותיעוד לקוי ומגמתי של השימוע באופן שיש בו כדי להפחית ממהימנותו. בית הדין הורה על הותרת צו המשמורת בהסכמת הצדדים, עד לקבלת עדכון מבית הדין לעררים והשלמת טענות מטעם המשיב. עוד באותו היום הודיע ממונה ביקורת גבולות על החלטתו לשחרר את העוררים בכפוף להפקדת ערבות בגובה 30,000 ₪, לצורך הסדרת מסמכי נסיעה לקטין ועריכת שימוע לעוררים, שנקבע ליום 14.11.19.

בקשת השחרור, פרוטוקול הדיון בבית הדין לביקורת משמורת והחלטת הממונה מצורפים כנספח ה'

9. בעקבות הודעה זו הסכימו העוררים למחיקת ערר 4747-19. ובהתאם נמחק הערר.

פסק הדין בערר 4747-19 מצורף כנספח ו'

10. ביום 13.11.19 שוחררו העוררים לאחר הפקדת ערבות כנדרש, ובהתאם להחלטת השחרור התייצבה העוררת במתקן המשיב מדי פעמיים בשבוע, בימי שלישי וחמישי, וזאת מדי שבוע עד מעצרה המחודש.

11. למחרת שחרורם של העוררים פנתה באת כוחם דאז, עו"ד סהר, למשיב בבקשה מגומקת לדחיית מועד השימוע, על מנת לאפשר לעוררים לאסוף מסמכים לגיבוי טענותיהם. עוד טענה עו"ד סהר כי נכון לאותו המועד טרם הוטמעו הנחיות משרד המשפטים מיום 10.10.2019 "בדבר הרחקת ילדי שוהים שלא כדין מישראל" ועל כן יש לדחות את מועד השימוע.

בקשת הדחיה מצורפת כנספח ז'

12. בקשתה של עו"ד סהר לא נענתה וביום 14.11.19 נערך לעוררת שימוע (להלן: "השימוע השני"), שלא בנוכחות בנה, במהלכו נחקרה ארוכות אודות מעסיקיה. בניגוד למקובל, לעוררת ולב"כ לא ניתנה האפשרות לעיין בפרוטוקול השימוע. כמו כן בקשת ב"כ העוררת לאפשר לה להגיש מסמכים רלוונטיים לבחינת טובת הקטין, כגון חו"ד פסיכולוג/פסיכיאטר באשר לילד, חו"ד עו"ס וכד' סורבה בפועל משנקצב לוח זמנים בלתי אפשרי לפיו הותר להם להשלים מסמכים רק עד יום 17.11.19 (3 ימים החל מיום חמישי אחה"צ ועד יום ראשון בצהריים – כלומר ללא כל ימי עבודה).

פניית ב"כ העוררת בבקשה לקבל את פרוטוקול השימוע וארכה להגשת מסמכים מצורפת כנספח ח'

13. ביום 25.11.19 קיבלה העוררת הודעה מטעם המשיב כי עליה להתייצב עם בנה במתקן האכיפה לצורך קבלת ההחלטה. העוררת ביקשה להגיע לבדה שכן בנה חש ברע ובהמלצת רופא ביקשה שישאר בביתם. לעוררת הובהר כי אם תגיע בגפה לא תקבל את ההחלטה שקיבל המשיב.

14. ביום 28.11.19 התייצבו העוררים יחד במתקן האכיפה בשש וחצי בבוקר, מתוך כוונה כי יספיק להגיע לבית הספר. לאחר שנערך לעוררת שימוע קצר נוסף, נמסרה לה החלטה כי עליה לצאת מישראל תוך 21 יום. לאחר מכן היא נשאלה אם בכוונתה לצאת מישראל במועד שנקבע. העוררת ציינה כי היא לא רוצה לצאת ותדבר על כך עם עורכת דינה (בכוונה לערער על ההחלטה) ובעקבות זאת הואשמה בהפרת תנאי שחרורה והיא בן ה-8 נלקחו ישירות למעצר. באותו יום נמסר לב"כ העוררת פרוטוקול השימוע, הכולל גם את פרוטוקול השימוע מיום 14.11.19, אף שכלל הפרוטוקול נושא את התאריך 28.11.19 ללא הפרדה בין השימועים השונים.

פרוטוקול השימוע שנמסר לעוררים ביום 28.11.19 מצורף כנספח ט'

15. מעיון בפרוטוקול עולה שנפלו פגמים רבים בתיעוד השימוע, כפי שמצהירה ב"כ העוררים דאז עו"ד טל סהר, אשר נכחה הן בשימוע ביום 14.11.19 והן בשימוע ביום 28.11.19.

16. כך, במהלך השימוע ביום 14.11.19, נשאלה העוררת "בשימוע שעבר טענת שהוא [בעלך - נ.מ.] בניגריה?" ונרשמה תשובה מפי העוררת "כן בטעות", כאשר בפועל העוררת אמרה שזו טעות שנרשם כי הוא מניגריה ולא שהיא עצמה אמרה טעות (שכן כאמור לעיל העוררת ניסתה במעמד השימוע הראשון להוסיף שבעלה עבר לדובאי אך הממונה סירב לרשום זאת). עוד, לגבי הקשר בין העוררת לאחיה, בעמ' 6 לפרוטוקול מצוין כי העוררת נשאלה האם היא בקשר עם אחיה שבניגריה, לפרוטוקול נרשמה תשובה קצרה- כן, אולם בפועל הסבירה העוררת כי הם מדברים בטלפון אחת לכמה חודשים.

17. עוד, בעמוד 11 לפרוטוקול נשאלה העוררת "לא מפריע לך שהילד שלך יהיה לא חוקי ויצטרך לפחד כל הזמן שמא יתקל באנשי חוק?" על פי הפרוטוקול תשובת העוררת לשאלה זו היא "לא" ואילו בפועל ענתה העוררת שהבן שלה לא יפחד, ולראיה ניתן לראות את השאלה הבאה שנפתחת ב"מדוע לא יפחד".

18. פגם נוסף בתיעוד, ואולי התמור ביותר - שכן לאחר מכן שימש את המשיב כדי להצדיק את מעצרו המיותר של הקטין - מופיע בעמוד 11-12 לפרוטוקול, כאשר נשאלת העוררת מספר פעמים לגבי כוונותיה בעתיד לציית להחלטות הממונה. העוררת ביקשה בכנות להסביר כי היא מכבדת את החלטות הממונה אך אינה יכולה לעזוב, אך דבריה לא נרשמו לפרוטוקול ונאמר לה כי דרושה תשובה של כן או לא. העוררת מעולם לא אמרה, כפי שיוחס לה בפרוטוקול, כי לא איכפת לה מה יחליט הממונה ולא אמרה שהיא לא תפעל על פי החלטתו.

19. אם לא די בכך, הגדיל המשיב לעשות ואף סילף בפרוטוקול את דבריה של עו"ד סהר. בעמוד 12 לפרוטוקול מופיעה השאלה "הלקוחה שלך טוענת שלא משנה מה יקרה היא לא מתכוונת לעזוב את ישראל, מה יש לך להגיד?" בתשובה מיוחסת לעו"ד סהר האמירה "אין לי מה להגיד". בפועל עו"ד סהר היא זו שהתערבה בשיחה ובקשה מהמראיין להפסיק ללחוץ על העוררת לספק תשובה של כן או לא ולרשום את דבריה במלואם. למעשה את הדברים שבקשה עו"ד להגיד סירב המשיב לרשום ובמקום

זאת ייחס לה אמירות שלא נאמרו, באופן שאילץ את עו"ד סהר להוסיף בכתב ידה תיקון לפרוטוקול שהממונה סירב לרשום בעצמו. מדובר בהתנהלות מדאיגה ומקוממת שאין לעבור עליה לסדר היום.

התוספת של עו"ד סהר לפרוטוקול מיום 28.11.19 מצורפת כנספח י'

20. בנוסף, בסיום השימוע נשאלה העוררת על כדורים שניתנו לקטין במסגרת בית הספר ולפרוטוקול מצוין כי ענתה ש"אינה יודעת על מה מדובר". בפועל העוררת כלל לא ענתה כך – העוררת היא שדיברה על התרופות ואמרה שיודעת שבנה מקבל תרופות, רק לא ידעה שקוראים להפרעה "הפרעת קשב וריכוז" ולא ידעה את שמות הכדורים (ריטלין). למעשה העוררת היא זו שכלל לקחה את בנה לאבחון הנוירולוגי אשר בעקבותיו הוא אובחן ונרשמו לו הכדורים, והעוררת כלל לא נשאלה בשימוע לגבי העובדה שבנה הפסיק לקחת כדורים בשנת הלימודים הנוכחית, ולו היתה נשאלת הייתה מספקת הסבר לכך.

האבחון הנוירולוגי מצורף כנספח יא'

21. בעקבות מעצרו של העוררים, ומשעבר ייצוגם של העוררים לידי הח"מ, הוגש בו ביום (28.11.19) ערר דחוף ובקשה לצו ארעי לאסור על גירוש העוררים. במקביל הוגשה בקשה לבית הדין לביקורת משמורת לשחרור העוררים, מתוך תקווה כי ניתן יהיה לקבל החלטה למחרת ולמנוע מהקטין להיות עצור במהלך סוף השבוע. ביום 1.12.19 ניתן צו ארעי בערר והחלטה המתירה להגיש ערר מתוקן.

הבקשה לשחרור ממשמורת מצורפת כנספח יב'

22. דיון בבקשה לשחרור העוררים נקבע ליום 1.12.19 בשעות הבוקר. בסיום הדיון הורה כב' הדיין מרזוק על שחרורם של העוררים ממשמורת, תוך שנענה חלקית לבקשת המשיב לעיכוב ביצוע השחרור ואישר עיכוב כאמור עד השעה 16:00 אחה"צ. כב' הדיין מרזוק קבע בהחלטתו: "סבורני גם בנוסבותיהם של המוחזקים עת עסקינן בהחלטה על החזקת קטין במשמורת עת ידוע כי המשמורת הנה בבחינת הכלי שפעתו חמורה ביותר בחירות המוחזקים ולו השלכות שליליות על הקטין, אין זה סביר ומידתי להחזיקם במשמורת על יסוד המסקנה זה (כך במקור נ"מ) כי המוחזקת עומדת להפר תנאי שחרור, במצב דברים לא קיים בו מועד ליציאה מישראל לעניין זה לא מצאתי בטענה כי בכוונת המוחזקת למצות הליכי ערעור כמבססת מסקנה של הפרת תנאי שחרור ממשמורת"

פרוטוקול הדיון וההחלטה מצורפים כנספח יג'

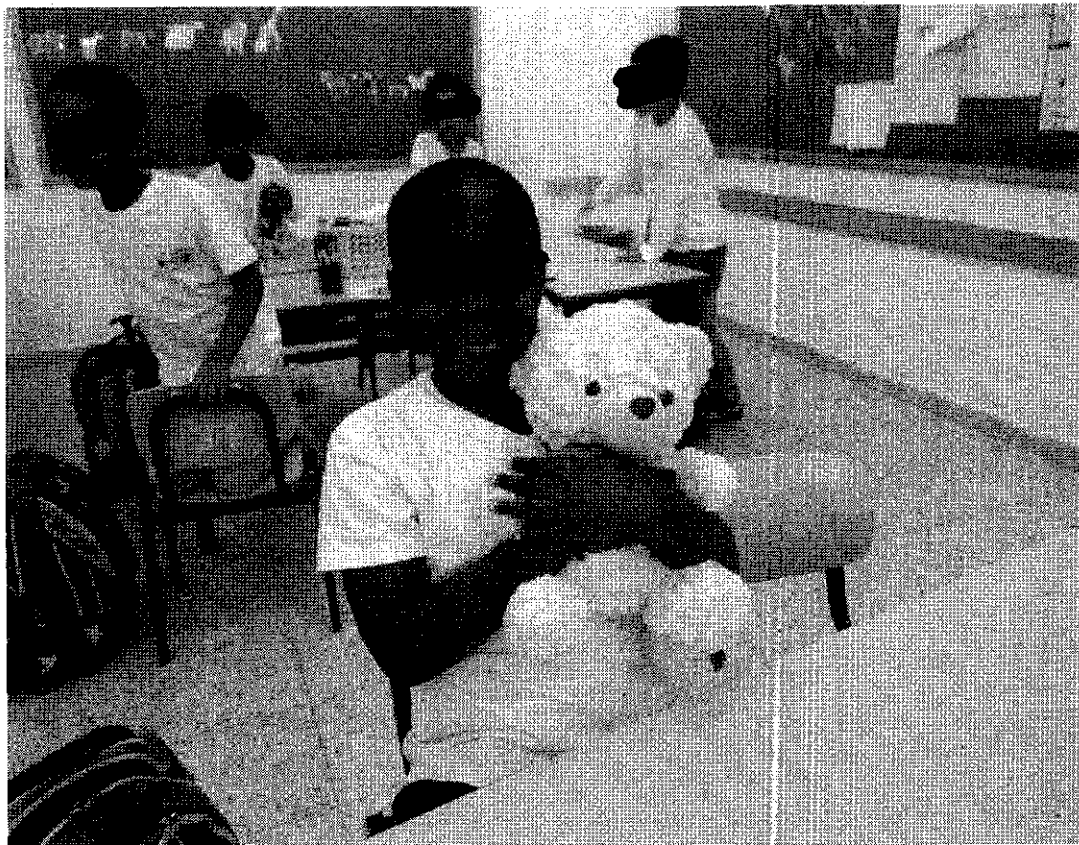
23. בקשה נוספת מטעם המשיב לעיכוב ביצוע בן 24 שעות לצורך הגשת ערעור נדחתה, וככל הידוע לח"מ לא הוגש ערעור מטעם המשיב, והעוררים שוחררו ממשמורת, עם אשרות שהיה לפיהם עליהם להתייצב במחוקן המשיב ביום 5.12.19.

בקשת המשיב וההחלטה מצורפות כנספח יד'

האשרות שניתנו לעוררים עם שחרורם מצורפים כנספח ט"ו

24. יצוין, כי על פי החלטת המשיב מיום 28.11.19, קודם למעצרו המחודש של העוררים, נקבע כי עליהם לצאת מישראל תוך 21 ימים, אך על פי פרשנות המשיב ובית הדין לביקורת משמורת, החלטה זו בוטלה

עם ההחלטה על העברתם למשמורת, כך שלכאורה כיום קיים צו הרחקה נגד העוררים ללא תאריך מוגדר ליציאתם.

25. להשלמת התמונה העובדתית נפרט מעט אודות [REDACTED] אותו ילד בן 8 שנים אשר נולד בישראל ומתחנך בישראל, כיום בכיתה ג', ואשר המשיב מבקש לגרשו ואף כלא אותו פעמיים לצורך זה.

26. כך תיאר את [REDACTED] מנהלת ויועצת בית הספר בו הוא לומד, אשר מצויות עימו בקשר הדוק:

"...כבר בתחילת לימודיו אצלנו זיהינו ילד רגיש ופגיע, בעל יכולות ציור יוצאות דופן. לאור הרגישות, הבאה לידי ביטוי בכני בלתי מוסבר, או שנעלב בקלות יתרה, הצוות הטיפולי ראה לנכון לשלבו בתרפיה רגשית על מנת לחזק את ביטחונו העצמי ולתת לו חוסן להתמודד עם רגעי קושי. בשיחת טלפון שהתקיימה ביום שישי, 8.11.19 בין [REDACTED] האם [REDACTED] לצוות בית הספר (מחנכת הכיתה, רכזת התחום הטיפולי ואני) [REDACTED] תיאר את המצב הנוכחי כלא טוב, הוא בכה ומיעט לדבר. ניסינו לחזק אותו וביקשנו ממנו לצייר - דבר המשפר את מצב רוחו. גם האם אמרה שהוא בוכה ושהוא לא בטוב. לסיכום, צוות ביה"ס מודאג מאוד ממצבו הרגשי של [REDACTED] לאור הכרותנו איתו ובודאי לאור המצב בימים האחרונים".

מכתבן של מנהלת ויועצת בית הספר מצורף כנספח ט"ז

27. הוא צייר מחונן המיועד להמשיך את לימודיו בבי"ס לאומנויות, וכך מתארת אותו המחנכת שלו:

"[REDACTED] התגלה כצייר מוכשר באופן חריג, מביע את רגשותיו ומחשבותיו דרך אומנות הציור באופן מעורר הערצה והערכה. מדובר בילד מאוד פגיע ורגיש, שמקבל סיוע רגשי בכותלי בית הספר... בנימה האישית, אני מודאגת מאוד ממצבו של [REDACTED] מקווה שיחזור אלינו במהרה לפני שהפגיעה הרגשית בפאיבור תהיה בלתי הפיכה".

מכתבה של המחנכת מצורף כנספח י"ז

28. גם מורתו של [REDACTED] לאמנות עמדה על כשרונו ויכולותיו:

"מכיתה א' הוא בלט בכישרונו הייחודי ויכולותיו הגבוהות. מפגין כישרון ויצירתיות הרבה מעבר לגילו. ציוריו מורכבים, כוללים דימויים מגוונים הלקוחים מעולמו הפנימי הרגיש באופן מיוחד. מדובר בילד מוכשר עם רמת מוטיבציה גבוהה, שואף להתפתח, ללמוד טכניקות מגוונות ולהתנסות. הוא מגלה סקרנות ומשקיע הרבה בפיתוח כשרונו. אין ספק שהוא בעל פוטנציאל מאד גבוה... אני סבורה שאם [REDACTED] ימשיך לפתח את כישרונו בבית הספר הוא יוכל בעתיד ללמוד במסגרות ייעודיות כגון תיכון לאמנויות, ולמצות את הפוטנציאל היחודי שטמון בו".

מכתבה של המורה לאומנות מצורף כנספת יח'

29. ומכתבו של מרכז השכבה, אשר מתאר את [REDACTED] כילד רגיש ואת החשש שמא יגורש:

"...אני מכיר את [REDACTED] כילד רגיש ומיוחד, חברותי וטוב לב, כמורה בכיתתו אני זוכה לראות את היצירתיות הרבה של [REDACTED] ואת העדינות בעבודתו. תוך כדי העבודה הוא עוזר לחבריו לקבוצה ולילדים אחרים. לעיתים, כשהוא נזקק לכך, הוא גם לא מתבייש לבקש עזרה ולהיעזר באחרים. ניכר [REDACTED] יש מקום בטוח ויציב בקרב חבריו. הוא ילד רגיש ואני חושש למה עלול לקרות לו באם תלילה יגורש, נולד פה וזאת המציאות היחידה שהוא מכיר. החשש מפני זה שהוא עלול להצטרך לעזוב אותנו למציאות כה זרה, מדיר שינה מעיני".

מכתבו של רכו השכבה מצורף כנספת יט'

30. חברי כיתתו של הילד גם הם ביקשו להביע את חששם ממה שקורה ויקרה לו, וכתבו לו מכתבים מרגשים.

מכתביהם של חבריו של [REDACTED] מצורפים כנספת כ'

31. מעצרו של [REDACTED] היו עבורו חוויות קשות ביותר. לאור התרשמות גורמים בבית הספר ממצבו של [REDACTED] לאחר ששוחרר ממעצרו הראשון, הוחלט לתגבר את הטיפול-הרגשי שניתן לו בטיפול באומנות. כפי שציינה המטפלת שהחלה להיפגש עמו לאחר השחרור:

"החל טפול רגשי לאחרונה בעקבות האירועים בחייו ופגשתי אותו שלוש פעמים. [REDACTED] ממעט לדבר ולא תמיד מישיר מבט, לרוב עיניו מושפלות. ניכר שיש לו קושי לסמוך על אנשים, הוא חרד ושומר על ארשת פנים קפואה. כשהוא נשאל באופן ישיר על המעצר שחווה הוא לא משתף פעולה ומתכנס בעצמו. במשחק הוא משתף פעולה במשחק ושם ניתן לראות הפוגות בנוקשות שלו והוא מחייך".

מכתבה של המטפלת [REDACTED] מצורף כנספת כא'

טענות משפטיות

32. התנהלות המשיב בעניינם של העוררים היא פגומה ומצערת. אף שאין כל דחיפות בבירור עניינם של העוררים, שכן כאמור לעיל המשיב סבר שיש לנקוט בהליכי אכיפה נגדם כבר בשנת 2015 אך לא עשה דבר, בחר המשיב לעצור את העוררים – פעמיים – ולבחון את עניינם באופן פגום ופסול, וכל זאת בזמן ממשלת מעבר.

33. בשל מצבור פגמים אלו יטענו העוררים שההחלטה בעניינם פסולה ובטלה וכי יש להמתין לכינונה של ממשלת מעבר בטרם קבלת החלטה בעניינם:

- א. החלטת המשיב מהווה פגיעה אנושה ולא מוצדקת בטובת הקטין;
- ב. חרף התחייבות המשיב לערוך לעוררת שימוע חדש, גם בשימוע הנוסף שנערך נפלו פגמים רבים ומהותיים;
- ג. החלטת המשיב על מעצר העוררים וגירושם מהווה שינוי מדיניות בחסותה של ממשלת מעבר והיעדרה של הכנסת כרשות מפקחת על צעדי המשיב;

הפגיעה התמורה בעקרון טובת הילד

34. אין חולק על כך שהעוררים שוהים בישראל שלא כדין ולכאורה היה בפניהם די זמן לפנות למשיב בבקשה להסדרת מעמדם, ואין חולק שבקשות קודמות של העוררת להסדרת מעמדה נדחו, אולם לא ניתן לזקוף מציאות זו לחובת העורר הקטין. עסקינן בילד הדובר את השפה העברית כשפתו החזקה, בישראל יש לו רשת חברתית ענפה וחזקה, מורים אוהבים אשר תומכים ומטפחים את כשרונו והוא מעולם לא ביקר במדינה אליה עתיד להיות מגורשו. התערותו בחברה הישראלית היא חזקה ושורשית והוא רואה עצמו כישראלי לכל דבר ועניין. כילד, תלמיד כיתה ג', אשר נכלא פעמיים בתוך שלושה שבועות, נפשו פגועה והוא מתקשה להתמודד עם הבלבול והמצוקה הנכפים עליו בשבועות האחרונים.
35. כך, כפי שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון, בע"מ 9094/07 סנצ'ס נ' משרד הפנים:

"ילדיהם [של השוהים הבלתי חוקיים – מ.פ.] "מצאו עצמם" בישראל, לעתים לתקופות ארוכות ובשנים בעלות חשיבות מיוחדות להתפתחות הילד, ועל כן – על אף שגם הם נחשבים משפטית כ-"שוהים בלתי חוקיים", ברי כי יש להתייחס אליהם בצורה שונה – כ"תינוקות שנשבר". היחס השונה נדרש גם מכיוון שקיימים מצבים שבהם קריעתם של הילדים מן המדינה, בגיל מבוגר יחסית ומבלי שיש להם סיכוי אמיתי להשתלב במדינת מוצאם (שהינה, לעתים, רק מדינת המוצא של הוריהם) עלולה, פעמיים, שלא לעלות בקנה אחד עם אופיה היהודי והדמוקרטי של מדינת ישראל, עם מחויבותה לשמירה על זכויות האדם, או עם התחייבויותיה הבינלאומיות לשמור על "עקרון טובת הילד".

36. הוא כידוע אינו הילד הראשון אשר נקלע למצב זה (אם כי הח"מ אינה מכירה מכרים בהם הוחלט בחטף להחזיר ילד למשמורת בגלל ציפייה שאימו תפר בעתיד תנאי שחרור), שכן בחודשים האחרונים, לאחר שנים ארוכות בהן נמנע המשיב מפעילות אכיפה כנגד הורים וקטינים השוהים בישראל ללא היתר ומשולבים במערכת החינוך הישראלית, מוצאים עצמם לפתע, קטינים אשר נולדו וגדלו בישראל, במעצר בהמתנה לעקירתם מן הבית היחיד שהכירו, אל מדינה בה לא שהו מעולם. מצב דברים דומה הוא שהוביל את הממשלה בעבר להכריז על מבצעים קצובים להסדרת מעמד של זרים במצב דומה.

37. לראשונה, בשנת 2006 הכריזה הממשלה על החלטת ממשלה 156 (תיקון החלטה 3807) שבמסגרתה ניתן מעמד ארעי "ילדי שוהים בלתי חוקיים אשר התערו בחברה הישראלית ובתרבותה". בקווים כלליים, קהל היעד של החלטה זו היו ילדים דוברי עברית אשר הוריהם נכנסו לישראל כחוק והם נולדו בישראל או הגיעו אליה לפני שמלאו להם 14 שנים ושהו בה במשך 6 שנים לפחות. החלטה זו, אשר קדם לה מאבק ציבורי שזכה לתמיכה רחבה, מבטאת הכרה בכך שגירוש ילדים, שאינם בעלי שליטה על הנסיבות שהובילו אותם להיוולד במקום כזה ולא אחר, הוא בגדר פגיעה קשה מנשוא בטובתם ומהלך

חיים. על כן ראוי, בנסיבות מסוימות, ולאור המספר המצומצם של אזרחים זרים שיושפעו מן ההחלטה, להסדיר את מעמדם של הילדים ובני משפחותיהם.

38. בשנת 2009, התקבלה בנסיבות דומות, קרי – כאשר פתח המשיב במבצע אכיפה לאחר תקופה ממושכת במהלכה לא ננקטו בצעדי אכיפה כנגד ילדים והוריהם – החלטת ממשלה 2183. בהחלטה זו נקבע שיינתן מעמד לילדים דוברי עברית שנולדו או נכנסו לישראל לפני גיל 13 ושהו בה לפחות 5 שנים.

החלטות הממשלה מצורפות ומסומנות נספח כ"ב

39. אין חולק כי שתי ההחלטות הללו הוגדרו כהסדר "אד הוק", שאין לראות בו כמקנה זכויות לילדים שלא עמדו בקריטריונים שהוגדו בעת הגדרתם. לצד זאת לא ניתן פשוט להתעלם מכך שהרציונל שעמד בליבת קבלת ההחלטות, לפיו יש מקום לתת מענה הומניטרי לילדים אשר נולדו וגדלו במדינה ועתידיים להיעקר מכל המוכר להם על לא עוול בכפם, עומדים וקיימים. ברוח דברים אלו אף גובש במסגרת החלטה 2183 חריג רחב למדי לקריטריונים הנוקשים שנקבעו בה, סעיף 13.ו. סעיף המבהיר כי פרשנות "המקרים הגבוליים" הינה תכליתית ולא טכנית, קרי, האם מתן מעמד יקדם את תכלית ההסדר (וראו לעניין זה את פסק הדין בעניין סגצ'ס המצוטט לעיל).

40. ואמו אמנם אינם חוסים בגדר החלטות הממשלה שאזכרו לעיל, ועל כך אין חולק, אך אין בכך להצדיק התעלמות מן השיקולים המהותיים שהובילו לקבלת ההחלטות. בהקשר הזה יש לציין כי הידע המקצועי מעיד כי גירוש כפוי של צעירים ממקום מולדתם והתפתחותם מסב להם פגיעה טראומטית שעלולה להתפתח להפרעת דחק פוסט טראומטית. על כך מצביע מחקרה של גב' רותם אילן, מטעם קואליציית "ילד אסור", שנערך בליווי של פרופ' מישל סלאון והדוקטורנטית יעל מאיר מביה"ס למדעי הפסיכולוגיה באוניברסיטת ת"א ופורסם בשנת 2013.

המחקר מצורף כנספח כג'

41. כמו כן בחודש יולי 2019 פורסם גילוי דעת שכותרתו "גילוי דעת בנושא מעצרים וגירוש ילדי מהגרות עבודה" מטעם הגוף המקצועי "הסתדרות הפסיכולוגים בישראל" ולפיו לחוויית המעצר והגירוש השלכות קשות על בריאותם הנפשית של הילדים. וכך נכתב שם:

מדובר בחוויה טראומטית מתמשכת עבור ילדים צעירים, החיים תחת איום מתמשך ויומיומי של עקירה אלימה וחוויות נדיפה בידי השלטונות. מתוך ניסיון טיפולי עשיר ובהסתמך על מחקרים אנו יכולים לקבוע כי התגברות בצל גירוש עשויה להוביל להפרעת טראומה, ולפיתוח חרדה, דיכאון ואף אובדנות.

בנוסף, ילדים אלה עומדים בעתיד המידי בפני חוויה מטלטלת, קיצונית ופוגענית של מעצר על ידי המשטרה, עקירה מביתם וכליאה במתקני מאסר (אם לא חור או חווים זאת כבר כעת בפועל). התנסות זו, הלקוחה מעולם המלחמה בפשע הינה בעלת פוטנציאל טראומטי אף עבור מבוגרים המורגלים בחיכוכים עם רשויות החוק, אך עבור ילדים צעירים, נורמטיביים ושומרי חוק מדובר באירוע טראומטי בעל פוטנציאל הרסני להתפתחותם הנפשית.

בשל הסבירות לפגיעה משמעותית להתפתחותם הנפשית של הילדים, עלינו להתריע כי השימוש באמצעים קיצוניים ואלימים אלה, מהווים הפרה בוטה של התחייבויות המדינה על פי האמנה בדבר זכויות הילד אשר קובעת כי "יבכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין אם ננקטות בידי מוסדות רווחה סוציאלית ציבוריים או פרטיים ובין בידי בתי משפט, רשויות מינהל או גופים תחקיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה". עוד נכתב באמנה כי "חובת המדינות החתומות לכבד ולהבטיח את הזכויות המפורטות באמנה ללא אפליה וללא חתייחסות לבאמניי דת, גזע, מגדר, שפה וכיוצא בזה".

מחובתנו להבהיר כי הטיפול הקיצוני והלא מידתי הנחשף במהלך הנוכחי הינו פוגעני, מסכן את בריאותם ואת המשך התפתחותם הנפשית, ובפירוש אינו לטובתם של הילדים שבנידון.

42. ונזכיר כי עקרון טובת הילד התבסס זה מכבר כעקרון על בשיטת המשפט הישראלי. עד כדי כך שהפסיקה קבעה מפורשות כי לא ניתן לקיים דיון משפטי כלשהו אשר יש לו השפעה על עניינם של קטינים מבלי לדון בראש ובראשונה בטובתם. ובמדויק: "אין לך עניין שיפוטי הנוגע לקטינים, אשר בו טובתם של הקטינים אינה השיקול הראשוני והעיקרי" [בע"א 549/75 פלונים נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד (1) 459, 465] וכי אין כל אפשרות לעסוק בעניינם של קטינים בלא לבחון את טובתם". [בע"א 7206/93 גבאי נ' גבאי, פ"ד נא(2) 241, 251].

43. לגבי משקלו של עיקרון טובת הילד לעומת אינטרסים אחרים אף נקבע כי עיקרון טובת הילד הוא שיקול ראשון במעלה. כך למשל נפסק בדנ"א 7015/94 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית, פ"ד נ(1) 48, 119: "שיקול טובתו של הילד הוא שיקול על, השיקול המכריע. אכן, בצדו של שיקול זה יעמדו שיקולים נוספים... אך כל שיקולים אלה שיקולים משניים יהיו, וכולם ישתחוו לשיקול טובת הילד". דברים אלו מבטאים את מחויבותה של מדינת ישראל להגנה על טובת ילדים, התחייבות שעוגנה כבר לפני שנים רבות באמנה בדבר זכויות הילד משנת 1989, אשר אושררה על ידי ישראל בשנת 1991, הקובעת בסעיף 3(א) כי טובת הילד תהא שיקול ראשון במעלה בכל הפעולות הנוגעים לילדים.

44. מעמדו הרם של עקרון זה אף הוביל את בית המשפט להתערב במרחב שיקול הדעת המסור למשיב בנושא מתן מעמד לאזרחים זרים ולהורות לו להעניק מעמד קבוע לקטינים שגדלו בישראל ולהוריהם. כך למשל, רק לאחרונה הורה בית המשפט העליון במסגרת בר"מ 446/18 פלונית נ' משרד הפנים (24.7.19) למשיב ליתן מעמד קבע בישראל, לנערה אשר נולדה בישראל ונותרה בה ללא מעמד מוסדר שנים ארוכות לאחר החלטת ממשלה 2183 בשל התערותה בחברה הישראלית וקרבתה לתנאים המגויים בהחלטה. החלטות דומות ניתנו גם בבר"מ 2010/16 מ"י נ' אחמן (9.5.16), בעע"מ 1983/11 פלוני ואח' נגד משרד הפנים (07.02.12) ועוד.

45. בעניין זה לא למותר להפנות לדבריה של כבוד השופטת ארבל בעניין סנצ'וס: "אני סבורה שבכניסות המקרה יש הצדקה להשאיר בארץ את הילדה שחושבת בעברית, מדברת בעברית וכותבת בעברית" – ולא 'לקחת ממנה את החלומות'."

46. לאור כל זאת, ומספר חודשים לאחר שסטה המשיב ממדיניותו הלא כתובה (ועוד על כך בהמשך) והחל במעצרים של ילדים בגילאי בית הספר, פרסם משרד המשפטים ביום 10.10.19 הנחיות מיוחדות לנושא של "הרחקת ילדי שוהים שלא כדוין". את ההנחיות גיבשו המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי) גב' דינה זילבר, והמשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט בין-לאומי) ד"ר רועי שיינדורף ביחד עם גורמים רלוונטיים בממשלה. הנחיות משרד המשפטים קובעות הוראות ברורות לעניין הרחקת ילדי עובדים זרים, וההליך אשר צריך להתנהל בעניינם:

(א) ביצוע שימוע לקטינים מעל גיל 12;

(ב) קבלת עמדתו של הילד המועמד לגירוש בצורות נוספות דוגמת מכתב, שיחה עם עו"ס ועוד;

(ג) קביעת טובת הילד ורצונו כשיקולים מרכזיים בהחלטה על גירוש או כליאה במשמורת של קטין;

(ד) ביצוע הכשרה מיוחדת לממוני ביקורת הגבולות אצל המשיב, בה ילמדו כיצד ראוי להתנהל ולקבל החלטות בעניין גירוש וכליאת קטינים, תוך מתן דגש על מחויבויותיה הבינלאומיות של מדינת ישראל לעיקרון טובת הילד;

(ה) מתן אפשרות לשימוע לילד אשר הופרד מהוריו במהלך פעולת אכיפת;

(ו) קיום פגישה בין הילד המועמד לגירוש עם עובדת סוציאלית אשר תחווה דעתה אודות מצבו, רצונותיו והמשמעות של הרחקתו בהקשר של טובת הילד

במסגרת ההנחיות נקבע כי אלה יוטמעו בנהלי המשיב, אך הדבר טרם נעשה.

הנחיות משרד המשפטים בעניין הרחקת ילדי שוהים שלא כדין מצורפות ומסומנות נספח כ"ה

47. בקבות גיבוש הנחיות אלו, ומשטרם הפנים המשיב את משמעותן והטמיען בנהליו, הורה בית הדין הנכבד ביום 3.11.19 על שחרור ממשמורת וביטול צווי הרחקה שהוצאו כנגד משפחות של שוהים ללא היתר עם ילדים בגילאי בית הספר מבלי שנערך לילדים שימוע (ערר (תא) 4627-19) נ' משרד הפנים (להלן: "עניין"), וערר (ת"א) 4605-19) נ' משרד הפנים (להלן: "עניין"). במסגרת החלטתו ביקר בית הדין הנכבד בחריפות את המשיב שלא יישם הנחיות אלה וקבע בשני פסקי הדין כך (הציטוט מפסק הדין בעניין, אך בעניין ניתנה קביעה כמעט זהה):

"בענייננו, לא ניתן לקבוע כי טובת הקטין נבחנה כראוי על ידי המשיב טרם נתן הוא את החלטתו להורות על הוצאת צווי ההרחקה. אמנם, במקרה שלפנינו אין ההנחיות מחייבות את שמיעת הקטין טרם מתן החלטה להורות על צווי הרחקה. עם זאת, למקרא החלטת המשיב לא ניתן לקבוע כי ממונה ביקורת הגבולות שיכלל בין יתר שיקוליו את רצונו של הקטין או טובתו כמרכיב בהחלטתו כמתחייב על פי ההנחיות. למעשה, אין כל הפנייה בהחלטת המשיב לנזק אשר יכול ויגרם לקטין כתוצאה מהרחקתו, ובעניין זה אף לא נערך דו"ח סוציאלי המפרט את מצבו של הקטין והמשמעות של הרחקתו מישראל.

לא נעלמה מעיני העובדה כי טרם עלה בידי הרשות להטמיע את הנחיות משרד המשפטים בנהלים מוסדרים. עם זאת סבורני כי עד אשר יעודכנו הנהלים, על המשיב לנהוג ברוח ההנחיות. על כך נעשה במקרה שבפניי, באופן המחייב את החזרת עניינם של העוררים בפני הרשות לצורך בחינה חוזרת אשר לאחריה תתקבל החלטה חדשה באם להורות על הוצאת צווי הרחקה כנגד העוררים".

48. כפי שיוצג להלן, בפרק העוסק בשימוע שערך המשיב, דברים אלו נכונים ביתר שאת בענייננו, עת לא רק שנמנע המשיב מלשקול את טובת הקטין, הוא אף גרם לו לנזק מיותר כאשר השתמש בסמכויות המעצר שבידיו באופן כה פסול.

הפגמים שנפלו בשימוע(ים) שערך המשיב לעוררת

49. על אף שהמשיב ערך לעוררת שימוע נוסף לאחר שחרורה ממשמורת בפעם הראשונה, ניכר מאופן התנהלותו ואף מן הפרוטוקול כי הנחיות משרד המשפטים טרם הופנמו והוטמעו כנדרש.

50. כמפורט בהרחבה בחלק העובדתי, בשלושת השימועים שנערכו לעוררת נפלו פגמים משמעותיים, הן באופן ניהול השימוע, הן באפשרות לתת לעוררת זכות טיעון אפקטיבית – הכוללת גם שהות להשיג מסמכים, והן בתיעוד חלקי של השימועים.

51. כאמור לעיל, כילד בן 8, אין חובה לערוך שימוע. אלא שטובתו כלל לא עלתה לדיון בעת השימוע שנערך לאימו ביום 7.11.19 (ראו נספח ג'2) וכל שנשאלה היה אם יש קשר עם אביו וסבתו שבניגריה. כך, לא היוותה טובת הילד שיקול מרכזי בהחלטה על גירוש העוררים, ולמעשה כמעט לא היוותה שיקול בכלל, למעט קביעתו הנחרצת של ממונה ביקורת גבולות לפיה "הוסבר להנ"ל שאני לא רואה שום בעיה שהילד יחזור יחד איתה לניגריה". קביעה זו ללא איסוף מידע כלשהו על מצבו, צרכיו ורצונו של הקטין רחוקה שנות אור מההנחיה המפורשת של משרד המשפטים.

52. גם לא פגש עובדת סוציאלית, וחוות דעתה לא עמדה בפני ממונה ביקורת הגבולות עת הוחלט לגרשו, לא בזמן קבלת ההחלטה הראשונה ולא בזמן קבלת ההחלטה השנייה. רק לאחר כליאתו בגבעון בפעם השנייה, ביום 28.11.19, ביקרה אביו בתוך הכלא והיא שאלה אותו בן כמה הוא ובאיזו כיתה. קשה לקבל התנהלות שכזו כמילוי אחר הנחיות משרד המשפטים.

53. עמדתו של גם לא הועברה לממונה ביקורת הגבולות בשום דרך שהיא בטרם החליט לגרשו, ומיותר לציין שאנשי המשיב אשר עסקו בעניין העוררים לא עברו שום הכשרה משמעותית בעניין גירוש ילדים. נדמה שאילו עברו הכשרה כזו היו נמנעים ממצרו של – הן בפעם הראשונה, ובוודאי בפעם השנייה.

54. כאמור לעיל, מעבר לפגם המהותי בשימוע הראשון, בו לא ניתן כל משקל לטובתו של גם תיעוד השימוע היה לקוי – הן בנוגע למקום מגוריו של אביו של גם, הן הרישום השגוי לגבי אמה של העוררת (שבכלל נפטרה), והן העובדה שהפרוטוקול מכיל בערבוביה פרטים של מוחזקים אחרים, (למשל נכתב "יש לציין שהאב של הילדה נמצא בישראל ללא רישיון") פגם מהותי אשר מקשה על קבלת מהימנות הכתוב בו.

55. למרבה הצער, במסגרת השימוע השני שנערך לעוררת ביום 14.11.19, לא תוקנו אף אחד מן הפגמים הנ"ל. ראשית, בקשותיה של באת כוחה של העוררת דאז, עו"ד סהר, לדחייה קצרה של מועד עריכת השימוע לצורך הגשת מסמכים אודות הקטין לא זכו למענה, לא עובר למועד השימוע ולא במהלכו, באופן שמנע מהעוררים להציג תמונה עובדתית מלאה בפני המשיב בדבר טובת הקטין.

56. בנוסף, בניגוד מוחלט לנהלי המשיב (ראו ס' 1.1 לנהל עריכת ראיונות (מס' 5.1.0013)), לא נתנה לעוררת וב"כ כל אפשרות לבחון את פרוטוקול השימוע ולאשר את הכתוב בו או להלין על פגמים עם סיום השימוע. רק במועד קבלת ההחלטה (ביום 28.11.19) ניתן לעו"ד סהר העתק הפרוטוקול, אז התגלה שמדובר בתיעוד חלקי ומגמתי של דברי העוררת, כמפורט בהרחבה בחלק העובדתי, וזאת לצד הערבוביה שיצר המשיב בין השימוע מיום 14.11.19 והשימוע מיום 28.11.19. במקום תשובותיה המפורטות של העוררות נרשמו בשמה תשובות קצרות וחלקיות אשר לא משקפות את תוכן השימוע

ונדמה שמטרת התיעוד היא ניסיון מכוער ולא ראוי לצייר את העוררת כמי שאינה דואגת לבנה וכמי שבזה לחוק בישראל – והמציאות רחוקה מכך.

57. מעבר לתיעוד הלקוי, המשיב כלל לא ניסה לברר עם העוררת מדוע היא כה מתעקשת להשאיר בישראל ולא לחזור לניגריה. יפים לעניין זה קביעות בית המשפט העליון בבר"ם 446/18 פלונית נ' רשות האוכלוסין, "דומה שאף אחד מן הראיונות שנערכו עם נ' לא כלל שאלות שנועדו לסייע לה בהצגת הטעמים התומכים בבקשתה ומבססים את זיקתה לישראל. לא למותר לחזור ולהעיר כי ישנה חשיבות רבה לא רק לעצם קיומו של ראיון או שימוע, אלא גם לאופי ולטיב השאלות שנשאלות במסגרתו."

58. לו היה המשיב טורח לברר עם העוררת שאלות בסיסיות אלו, היתה משיבה לו העוררת, כפי שהשיבה לח"מ, שלא מדובר רק בעניין של נוחות או העדפה, אלא חשש כנה של העוררת שיגרם אסון אם העוררים יגורשו לניגריה. לדברי העוררת, היא מעדיפה שיהרגו אותה מאשר שיגרשו את בנה לניגריה, וזאת משום חששה העמוק שלא תהיה לה שום אפשרות לדאוג לצרכיו הבסיסיים ביותר של [REDACTED] שם, ובוודאי שלא מעבר לכך, כפי שהוא זוכה להתפתח ולפרוח בבית הספר בישראל. כאם חד-הורית, ובהעדר קרובי משפחה שידאגו להם (שכן לאחיה של העוררת יש משפחות משלהם ולא מתעניינים בה, ואימו של בעלה מבוגרת מאוד), בהעדר יכולת למצוא שם פרנסה, סבורה העוררת שתהיה חסרת אמצעים לדאוג לה ולבנה לקורת גג ולמזון, באופן שכמובן יפגע באופן קשה ביותר בטובתו.

59. אמנם מדינת ישראל אינה יכולה להציל את כל הילדים הרעבים באפריקה, אך מרגע שילד נולד וגדל ומתחנך בישראל, ומקום שבמשך שנים רבות המשיב לא נקט בהליכי אכיפה נגד העוררים, הרי שיש בכך להקים למשיב חובה שלא לגרש את הילד הספציפי הזה לחרפת רעב במדינת מוצאה של האם.

גירוש העוררים הוא בגדר "מדיניות חדשה" אשר אין לממשה בזמן ממשלת מעבר

60. גירוש העוררים, ומשפחות אחרות במצבם, מאז חודשי הקיץ האחרונים, הם חלק משינוי מדיניות מדאיג של המשיב, שנעשה בחסות ממשלת מעבר, העדר פיקוח של הכנסת, ושיקולים פוליטיים זרים, שכן ככל הידוע לח"מ ולפעילים אחרים בתחום זה, במהלך העשור האחרון לא היו עוד מקרים של גירוש משפחות עם ילדים שנולדו בישראל והם בגילאי בית ספר, מלבד שני מקרים בלבד הידועים לח"מ, בנסיבות חריגות, ורק לאחר שהמשפחות מיצו הליכים להסדרת מעמד וערעורם בבית המשפט המחוזי נדחה. פרט למקרים בודדים אלו, בהם כאמור התאפשר למשפחות למצות הליכים (בניגוד גמור להתנהלות המשיב לגבי המערערים), גורשו רק אימהות עם תינוקות, או אבות, ואילו אימהות רבות שעוכבו ברחוב והצהירו שיש להם ילדים שוחררו לביתם, חרף שהייתם הלא חוקית הממושכת. מכאן, שהמצע הנוכחי, במסגרתו נעצרו העוררים, שמטרתו הרחקה משפחות עם ילדים בגילאי בית ספר ללא מתן התראה, בעיצומה של תקופת בחירות, היא בוודאי שינוי מדיניות אשר לא ראוי לערוך בזמן כהונתה של ממשלת מעבר וללא פיקוח של הכנסת.

61. העובדה שמדובר בשינוי מדיניות נתמכת מתצהירים שנחתמו על ידי מורים ומנהלי בתי ספר בתל אביב, בדבר כך שבשנים האחרונות לא זכור להם אף מקרה של מעצר משפחות של עובדים זרים עם ילדים

בגילאי בית ספר, וכן תצהירים של הורים אחרים חסרי מעמד לתלמידים בגילאי בית ספר, בדבר העובדה שבעבר עוכבו על ידי פקחי ההגירה ושחררו לאחר שהתברר שיש להם ילדים.

התצהירים מצורפים ומסומנים נספח כ"ו

62. בנוסף, ולנוכח טענתו בעלמא של המשיב בהליכים בעניין זה כי אין מדובר בשינוי מדיניות (אף שהמשיב טרם הציג ולו מקרה אחד דומה משנים קודמות), פנתה הח"מ כבר ביום 2.9.19 למשיב בבקשה לנתונים על פי חוק חופש המידע, תשנ"ח-1998, אשר מהם, יש להניח, כי ניתן יהיה ללמוד אף יותר על שינוי המדיניות במובהק. אולם נכון להיום המשיב טרם מצא לנכון לענות לבקשה.

בקשת חופש מידע מצורפת כנספח כ"ז

63. למעשה, נדמה שאפילו ראש מנהל האכיפה ברשות האוכלוסין וההגירה לא מכחיש שמדובר בשינוי מדיניות. כך, בראיון עימו, אף שטען בתוקף שאין מדובר בשינוי מדיניות, בפועל אמר כך:

"אלא שלדברי יוסי אדלשטיין, ראש מנהל אכיפה וזרים ברשות האוכלוסין וההגירה, מדובר בהליך שאינו חדש. בריאיון לוואלה NEWS! טען כי ההליך קיים במדינת ישראל כבר שנים רבות, ואילו השינוי היחיד הוא דווקא במיקוד: אם בעבר התמקדו ברשות בהרחקת מבקשי מקלט ומסתננים ובטיפול בהם במתקני שהייה כמו מתקן חולות, כעת המשאבים מופנים לטובת פעילות הרחקת שוהים בלתי חוקיים, ללא קשר לכך שיש להם ילדים."

הראיון המלא מצורף כנספח כ"ח

64. משמעות דבריו של מר אדלשטיין היא אחת: כי שנים רבות לא נקטו בהליכי אכיפה נגד משפחות דוגמת העוררים, ולראייה, חרף העובדה שכבר בשנת 2015 ניתנה הוראה לנקוט בהליכי אכיפה נגד העוררת, בפועל לא עשו כן עד לפני חודש.

65. אך שינוי מדיניות זה הוא פסול לנוכח הנסיבות הפוליטיות, בהעדרה של ממשלה או כנסת מתפקדת, ובזמן כינונה של ממשלת מעבר משולשת.

66. כפי שפורט לעיל, לא פעם כי אם פעמיים בחרה ממשלת ישראל לגבש הסדרים אשר תכליתם לתת מענה לילדים בדיוק במצבם של העוררים, וזאת לאחר שהודיע המשיב על כוונתו לגרש עשרות משפחות המונות קטינים בגילאי בית הספר. לא מן הנמנע שבשל המאפיינים והשיקולים הדומים, גם הפעם היה מתגבש הסדר הומניטרי שתכליתו לאזן בין הפגיעה הקשה בילדים שכאמור לא בחרו בנסיבות חייהם, לבין מדיניות ההגירה של המשיב.

67. כך, למשל, לאחר שבית המשפט העליון אישר גירושו של הילד רבי אליעזר קרוז, בפסק הדין המפורסם בעע"מ 1086/09 קרוז נ' שר הפנים (7.7.09) - וזאת לאחר שהוועדה ההומניטארית דנה בעניינו, וכן בית המשפט המחוזי ובית המשפט העליון, והכל תוך שישנם סעדים זמניים - חודשים ספורים לאחר מכן התקבלה אותה החלטת הממשלה משנת 2010 אשר הסדירה את מעמדו, ואותו ילד עודנו בישראל עם מעמד קבע.

68. אך אותן החלטות הממשלה עלו והתקבלו רק לאחר לחץ מצדה של הכנסת, הרשות המחוקקת הממונה גם על פיקוח על צעדי הממשלה. אלו הם חברי הכנסת, במסגרת הוועדות השונות ועבודתם

הפרלמנטרית, אשר הביאו את החלטות הממשלה לעולם. אלא שכעת, הכנסת אינה פעילה במתכונתה השגרתית כבר שנה לערך. במצב דברים זה, אין מי שיעלה לסדר היום הציבורי את נושא גירוש הילדים בצורה אפקטיבית, ואין מי שיכפה הנחה של הנושא על שולחנה של הממשלה כפי שקרה בעבר. כל שנתר לחברי הכנסת, בהיעדר סמכות פיקוחית משמעותית, הוא לפעול כיחידים למען ילדי העובדים הזרים המועמדים לגירוש, כפי שהם אכן עושים. כך למשל ביום 28.11.19 פנתה ח"כ גרמן בבקשה לעצור את הליך השבת [REDACTED] ואמו למשמורת. אך כמובן שאין בכוחה של פעילות ספורדית שכזו כדי להחליף את עבודת הכנסת.

מכתבה המלא של ח"כ גרמן מיום 28.11.19 למנכ"ל המשיב מצורף ומסומן נספח כ"ט

69. אלא שהפעם מדינת ישראל כולה נמצאת בסיטואציה פוליטית שאינה מאפשרת קבלת החלטות מהותיות שכאלה. בפעם הראשונה בהיסטוריה ישנה ממשלת מעבר שלישית ברצף, כך שכבר למעלה מחצי שנה נבחרי הציבור אינם מייצגים את רצון העם ועל כן, בהתאם להנחיות הפסיקה, עליהם לנהוג באיפוק ולהימנע מנקיטת פעולות בעלות השפעה משמעותית אלא אם כן "קיים צורך ציבורי חיוני בעשייה" (בג"ץ 5260/00 וויס נ' ראש הממשלה של מדינת ישראל (מיום 25.1.01)).

70. יפים לעניין זה דברי כב' השופטת פרוקצ'ה בבג"ץ 8815/05 לנדשטיין נ' שפיגלר (26.12.05):

"למציאות זו שבה מכהנת ממשלה כממשלת מעבר מכת הוראות החוק, אך בלא שהיא נהנית מאימון העם, ישנן תוצאות משפטיות. אמנם, לא נמצא הגבלה פורמלית בחוק על סמכויות ראש הממשלה והשרים, ואלה לא צומצמו בדין לפעולות שוטפות בלבד, בין מכח פרשנות ההסדר הסטטוטורי החל על העניין ובין מכח עקרון חוקתי כללי של משפט מקובל. אולם, כפיפותה של ממשלת מעבר לעקרונות המשפט הציבורי הכללי, מטילים עליה חובה לפעול בתקופת המעבר בסבירות ובמידתיות, כנגזר מהאופי המיוחד של השלטון בעת זו. חובה זו מצריכה מערך של איזונים אשר נועד, מצד אחד, להבטיח יציבות והמשכיות לבל ייווצר חלל שלטוני; מצד שני, היות ממשלת מעבר ממשל זמני שאינו ניזון מאימון הכנסת והציבור, מוליד צורך בריסון רב בהפעלת סמכויות השלטון, שנועדו ביסודן לעיתות שיגרה. בתקופה זו, מחוייב השלטון באיפוק בהפעלת סמכויותיו לגבי כל אותם עניינים שאין כורח ודחיפות מיוחדת לפעול בהם בתקופת המעבר. דברים אלה אינם חלים על עניינים חיוניים שבהם יש לעסוק גם בתקופת מעבר שלטונית. נדרש, איפוא, איזון עדין בין החובה לפעול במקום שיש צורך חיוני בכך, לבין חובת השמירה על איפוק וריסון בהפעלת סמכויות שלטוניות, בהינתן תשתית הממשל המיוחדת המאפיינת ממשלה בתקופת מעבר." (פסקה 9)

71. ובהמשך לדברים אלו מובהר כי להיות הגוף המבצע, ממשלת מעבר, ישנה השלכה גם לגבי אופן בחינת סבירות המעשה המנהלי תחת ביקורת שיפוטית כך שמרחב סבירות הפעולה מצומצם יותר ככל שהחלטה או הפעולה דחופה פחות. ובמילותיה של כב' השופטת פרוקצ'ה (שם):

"מיתחם הסבירות של פעילות גוף השלטוני בתקופת ממשלת מעבר נבחן, איפוא, בשים לב למאפייניה של הסמכות הקונקרטית המופעלת, ובהתחשב באיזון הנדרש בין הצורך בעשייה לבין דרישת האיפוק. מהותו של איזון זה מושפע מטיבו של העניין ומאופי השיקולים הנוגזים הפועלים ברקעו (בג"צ 97/2534 חה"כ ייב נ' פרקליטת המדינה, פד"י נא(3) 28, 1). (ישנה הקרנה הדדית בין חובת העשייה לבין הריסון

והאיפוק הנדרשים במצבים המתאימים. ככל שמידת החיוביות בפעולה השלטונית גוברת, כך תקטן מידת האיפוק הנדרשת, ולהפך. צננינו, אפוא, בבחינת סבירות שיקוליה של הרשות המוסמכת בדרך הפעלת סמכויותיה על בסיס האיזונים הנדרשים בתקופת ממשלת מעבר, בהינתן הערכים המתנגשים בסוגיה זו, וכנגזר מנסיבותיו המיוחדות של הענין"

72. ובעניינו, לא ניתן להתעלם מכך שבמשך שנים ארוכות מדיניות המשיב, בפועל, הייתה שלא לעצור או לגרש משפחות מהגרים שבהן קטינים בגיל בית הספר. שינוי שכזה, אשר מחד הוא בעל השלכות הרות גורל על גורלם וחייהם של קטינים ומאידך מהתנהלות המשיב עד כה עולה כי אין בו כל דחיפות, לא ראוי שיעשה בטרם תבחר ממשלה קבועה שתוכל לקבוע הסדרים בעניין כה רגיש.

73. המשיב אמנם טען כאמור במסגרת ההליכים דומים כי לא נערך שום שינוי במדיניות, אולם לא הציג ולו דוגמא אחת למקרה שבו רשות האוכלוסין נכנסה לביתה של משפחה שלה ילדים בגיל בית ספר, ואשר טרם מיצתה את ההליכים המשפטיים לשם הסדרת מעמדה בישראל. למעשה, לא רק שלא היתה מדיניות כזו בעבר, אלא להפך – אם אימהות לילדים בגילאים אלו נעצרו, די היה בהוכחה בדבר קיומו של ילד הלומד בבית ספר בישראל, בכדי להביא לשחרורן ולשחרור ילדן, לא פרצו לבתייהם בכוח. לא אסרו אותם. ולא גירשו אותם בהליך מתוקשר ומזורז.

74. על כן, אין כל דחיפות וכל הצדקה לקבל החלטה על גירוש בעניינו של הקטין בטרם יופנמו הנחיות משרד המשפטים, ובטרם תבחר הממשלה החדשה. כך גם לאחרונה החלטות בית המשפט העליון הצביעו על כך שאין מקום לקבלת החלטות בעלות השלכות מממשלת מעבר – כך, בהחלטה מיום 20.08.19 בבג"ץ 5063/19 התנועה לאיכות השלטון נ' שר המשפטים, הוקפא מינוי של המועמד למנכ"ל משרד המשפטים, אותו ניסה לקדם שר המשפטים במהלך ממשלת מעבר, וביום 21.8.19 ניתן צו על תנאי בעתירה, וכך בהחלטה מיום 29.7.19 בבג"צ 4829/19 רון קובי נ' שר הפנים התקבלה פשרה לפיה לא ייערך לראש עיריית טבריה שימוע עד לאחר הבחירות.

75. למעשה, נראה כי גם המשיב עצמו מודע למגבלות הנובעות מהיות הממשלה מממשלת מעבר. לכן למשל ביקש באמצעות בא כוחו במסגרת בבג"ץ 4630-17 אדם טגל ואח' נ' משרד הפנים, שלא ליתן תגובתו לצו על תנאי בטרם יכנסו לתפקיד הדרג המדיני הנבחר. אם המשיב סבור שבהעדר ממשלת מעבר לא ניתן לדון במחדל אי ההכרעה בבקשות מקלט של יוצאי דרפור – לא ברור כיצד הוא יכול באותה נשימה להכריע עתה בגורלם של קטינים שנולדו והתחנכו בישראל.

בקשת המשיב לדחיית הגשת התגובה וקיום הדיון בבג"צ 4630/17 מצורף ומסומן נספח ל'

76. לסיכום: לאור האמור לעיל, ובפרט לאור הפגמים החמורים שנפלו בשימועים שערך המשיב לעוררת, להעדר כל משקל לטובת הקטין, והפסול בשינוי מדיניות בזמן ממשלת מעבר, מתבקש בית הדין להורות על עיכוב הרחקת העוררים עד לכינון ממשלה חדשה אשר תקבל הכרעה ערכית בסוגייה רגישה ובווערת שעומדת לפנינו.

היום, 5.12.19

נטע מישלי, עו"ד

מיכל פומרנץ, עו"ד

ב"כ העוררים

MICHAL POMERANZ, ADV.
GIDI AIZEN, ADV.
NETA MISHLY, ADV.
ELLA TOR, ADV.

מיכל פומרנץ, עו"ד
גיד אײזן, עו"ד
נטע מישלי, עו"ד
אלה תור, עו"ד

12.2.2020

לכבוד:
היחידה לתלונות ציבור
רשות האוכלוסין וההגירה
במייל ובפקס: 02-6294750

א.ג.ג.

הנדון: תלונה כנגד התנהלות לא מקצועית ולא הולמת מצד עובדי מתקן האכיפה בבית דגן

ברצוני להלין על התנהלות עובדי מתקן האכיפה של רשות האוכלוסין וההגירה בבית דגן, ובתוכם מנהלת המתקן גב' גלית בן שמואל, ספציפית בנוגע לאופן הטיפול במרשׂי, (מס' דרכון 9514) כן ביחס להתבטאויות לא ראויות ולא מקצועיות כלפי עו"ד ממשרדי. והכל כפי שיפורט להלן;

1. ביום ראשון, 19.1.2020, התייצבו מרשׂי במתקן של מנהל אכיפה וזרים לצורך קיום שימוע לפני הרחקה. השימוע נערך ימים ספורים לאחר שחרורה של מרשׂתי ממשמורת, בהתאם להחלטת בית הדין לביקורת משמורת, בכפוף להפקדת ערבות בגובה 20,000 ש"ח ותואם עם ממונה ביקורת גבולות, גב' אורית שרמי, בהתכתבות דוא"ל, לאחר שמרשׂתי לא הגיעה לשימוע שאמור היה להתקיים ימים ספורים קודם לכן בשל טעות בתום לב וחוסר בהירות במידע שנמסר לה. בתכתובת הובהר כי על מרשׂתי להתייצב עם בן זוגה.

2. עם הגעת מרשׂי למתקן, בליווי עו"ד נטע מישלי ממשרדי, נמסר להם ולעורכת הדין, בצעקות רמות, כי היה עליהם להגיע עם בנם, כפי שנקבע אמנם בהחלטת השחרור (המקורית, מטעם רשות האוכלוסין, שכלל לא יצאה לפועל) אך לא צוין בהתכתבות הדוא"ל. כאשר ביקשה עורכת הדין להסביר את פשר הטעות זכתה שוב לצעקות מצדה של גב' בן שמואל כאשר היא דרשה להסתכל על הטלפון שלה "לוודא שאת לא מקליטה", דרישה שהח"מ מעולם לא נתקלה בה, גם בקרב גופים המנהלים חקירות רגישות בהרבה מאשר שימוע לפני הרחקה.

3. לאחר כחצי שעת המתנה הוחלט להחל בשימוע על אף העדר הבן, אולם דקות ספורות לאחר שהתחיל נכנסה גב' בן שמואל לחדר והודיעה כי הוחלט להפסיק את השימוע ולזמן את בני הזוג, עם בנם בן ה-9.5 לשימוע נוסף שיערך ביום שלישי, יומיים לאחר מכן. כאשר ביקשה הח"מ להזיז את מועד השימוע

ליום אחר (שכן במועד שנקבע רק ליומיים לאחר מכן היה עליה להגיע לדיון שנקבע מראש), אמרה לה גב' בן שאול שזה "לא מעניין" ו"בעיה שלך" כאשר כל השיחה מתנהלת בגסות ובצעקות. עוד הוסיפה כי אם לא יתייצבו בני הזוג עם בנם בן ה-9 בשעה 08:00 (ביום לימודים) במועד שקבעה באותו הרגע היא תורה לעצור אותם ולחלט את הערכות שהפקידו עבור שחרורה של מרשתי. עוד בוטלו כלאחר יד טענות עורכת הדין על חוסר הסבירות שבקיום שימוע שמטרתו היא בחינת טובת הילד בשעה שבה הילד, ככל בן 9, אמור להיות בבית-הספר.

4. באותו שלב נדרשו עורכת הדין ובני הזוג להמתין בערך שעתיים עד לכתיבת ההחלטה, בה הוחלט לבסוף על קיום שימוע ביום שלישי, יומיים לאחר מכן. בהמשך הסכימה גב' בן שמואל להזיז את השימוע לשעה 14:00 על מנת שהילד יוכל לכאורה לא לפספס בית ספר (אף שבכל מקרה נאליץ לצאת מוקדם מהלימודים לנוכח שעה זו).

5. ביום 21.1.2020 התייצבו בני המשפחה – ההורים ובנם - בליווי עו"ד אייזן ממשרדה של הח"מ, בהתאם להחלטת הרשות. עד לתחילת השימוע המתינו ארבעתם, כולל בנם בן ה-9 של מרשתי, בחדר שבו הוחזקו עצורים באזיקים, כאשר הילד המפוחד שואל את אימו אם גם אותו יוציאו משם באזיקים. כמו כן, למרות ההתעקשות להוציא את הילד מהמסגרת החינוכית, ולגרום לו להמתין שעות ארוכות במתקן שאינו מותאם לילדים כלל, נמסר לעו"ד כי בשל גילו הצעיר של הילד **כלל אין כוונה לערוך לו שימוע – אף שכאמור השימוע יומיים קודם לכן לא התקיים בשל התעקשות גב' שמואל על התייצבות הילד**. נדמה שהדרך בה התכוון עורך השימוע, בהנחיית גב' בן שמואל, להתרשם מטובת הילד היא להסתכל עליו כאשר עורכים שימוע לאימו.

6. אך אם התנהלות בזוויה זו אינה מספיקה, לאחר שנערך שימוע למרשי, אב המשפחה, הוחלט לעצור אותו, במקום, כאשר בנו בן ה-9 ממתין לו מחוץ לחדר, ולהתנות את שחרורו בהפקדת ערבות בגובה 20,000 ₪. סכום שכמובן מרשי לא יכלו לגייס בהתראה של שעות ורק שבוע לאחר שהפקידו סכום זהה לצורך שחרורה של אם המשפחה. כלומר, נדמה שלשיטת הרשות, **השמירה על טובת הילד משמעה לכפות עליו להגיע למתקן אכיפה על מנת לצפות במעצר אביו**.

7. רק לאחר פנייה של הח"מ והתערבות מצד עו"ד מהלשכה המשפטית של רשות האוכלוסין, אשר ככל הנראה, ולמרבה המזל, הבינה את חוסר הסבירות הקיצונית בהחלטה אמללה זו, הונמך גובה הערבות ל-10,000 ₪, סכום שהמשפחה הצליחה לגייס, והאב שוחרר בשעות הלילה (זאת רק לאחר שהאם נאלצה לנסוע לנתב"ג להפקיד את הכסף בשל סירוב הרשות לקבל את הכסף במתקן בבית דגן).

8. כך, רק בשל התערבות הלשכה המשפטית לא נגרם לבסוף הנזק מהתנהלות מרתיחה זו של פקידי המתקן, ובראשם גב' בן שמואל - התעקשות על הוצאת קטין מבית הספר, לכאורה על מנת לערוך שימוע שיבחן את טובתו, לא לקיים לו שימוע ולעצור את אביו כאשר הוא מצפה שיחזור עימו הביתה.

9. באותו היום אף הוחמרו תנאי שחרורה של האם כך שנקבע כי עליה להתייצב לחתימה **עם בנה בן ה-9.5** ללא כל התחשבות בחוויה הטראומטית שעבר ובכך שמדובר בילד בגיל בית ספר שצריך להיות

בבית ספר בשעות הפעילות של המתקן. רק לאחר פניה ותזכורת נוספת מטעם הח"מ הסכימה גב' בן שמואל לסגת מתנאי הקשה והבלתי מוצדק בעליל, תוך הבהרה שמדובר בויתור לפנים משורת הדין וכי לו תידרש מרשתי להתייצב עם בנה בהמשך יהיה עליה לעשות כן.

10. למרבה הצער, גם בהמשך הטיפול בעניינם של בני המשפחה נתקלנו בהתנהלות מחפירה מצד עובדי המתקן. בעוד שביום השימוע שוחרר מרשי מבלי שנמסר לו, או לבא כוחו, פרוטוקול השימוע והחלטת השחרור בה פורטו תנאי שחרור, הסתבר בדיעבד כי היה עליו להתייצב פעם נוספת באותו השבוע. גם את העובדה הזאת בחרו עובדי המתקן לתקשר בצעקות רמות על מרשתי בעת שהתייצבה בעצמה בהתאם לתנאי שחרורה, צעקות שלוו באיומי סרק במעצר. שבוע לאחר מכן אף הודיעו פקידי המתקן לח"מ כי כחלק מתנאי השחרור על מרשי להציג כרטיס טיסה, חרף העובדה ששוב, מדובר בתנאי שכלל לא צוין בהחלטה.

11. לבסוף, ביום 3.2.2020 ניתן צו ארעי בבית הדין האוסר על הרחקת מרשיי מישראל לאחר שהוגש ערר בעניינם. ככל הנראה בשל טעות של הלשכה המשפטית הדבר לא עודכן במערכת הרשות, ולכן, שוב, זכו מרשיי שוב ליחס נוקשה מצד פקידי המתקן, עת הגיעו להתייצבותם השבועית, אשר כלל צעקות ואיומי סרק במעצר, עד שהובהר כי אכן קיים צו ארעי בתוקף.

12. ובכלל, נראה שצעקות ואיומים ריקים במעצר הן עניין שבשגרה במתקן. רק השבוע לקוח נוסף של המשרד, מר [REDACTED] נפל גם הוא קורבן להתנהלות דומה כאשר ההחלטה על הפחתת דרישת ההתייצבות שלו לאחת לחודש לא עודכנה במערכת, ובמקום להקשיב לדבריו נתקל בצעקות ואיומים, וכך גם לקוחות אחרים של הח"מ התלוננו בפניה על פחד להגיע למתקן בשל כך שמאיימים עליהם במעצר, גם אם הם מוגנים ממעצר מכוח החלטה שיפוטית.

13. לסיכום, נראה כי יש צורך להבהיר ולחדד בפני עובדי מתקן האכיפה בבית דגן, ובתוכם המנהלת גב' בן שמואל, כי חרף העובדה שרבים מהאנשים עמם הם באים במגע שוהים בישראל שלא כדין, הם עדיין בני אדם ועובדי המתקן עדיין עובדי ציבור. אין כל הצדקה להתנהלות חוזרת ונשנית בצעקות, בגסות ובהתעלמות בוטה מעקרון טובת הילד, עקרון בסיסי בשיטת משפטנו- כפי שמדגים אופן הטיפול בעניינם של מרשיי, ובוודאי אין כל הצדקה שרק מי שזכה להיות מיוצג על ידי עו"ד יקבל את ההגנה לה הוא ראוי, כאשר ניכר שפקידי המתקן לא מוודאים בצורה יסודית את מצבו של אדם בטרם קבלת החלטה בעניינו.

14. אודה על הבהרת מושכלות יסוד אלו בפני עובדי המתקן והתייחסותכם לטענות החמורות העולות מפניה זו ובתקווה שהדבר יוביל לשינוי מהותי בתרבות העבודה השוררת במתקן.

15. אודה לאישור קבלת התלונה ועל בדיקתכם והתייחסותכם בהקדם האפשרי.

בכבוד רב,
מיכל פומרנץ עו"ד

מדינת ישראל
State of Israel

רשות האוכלוסין וההגירה
Population & Immigration Authority
سلطة السكان والهجرة

מינהל אכיפה וזרים
Enforcement and Immigration Administration

10 מרץ 2020
י"ד אדר תש"פ

לכבוד,
מיכל פומרנץ, עו"ד
באמצעות פקס מס' 03-6868596

שלום רב,

הנדון: תלונה כנגד התנהלות לא מקצועית ולא הולמת מצד עובדי מתקן האכיפה בבית דגן
מענה לפנייתך מיום 12/2/20

פנייתך שבנדון התקבלה והועברה לעיוני ולטיפולי. לאחר בירור עם הגורמים המקצועיים, הריני להשיבך לטענות כדלהלן:

מתקן אכיפה בבית דגן הנו חלק ממינהל אכיפה וזרים והוא אמון על נושאים רבים ובכלל תפקידו הטיפול בזרים שהחליטו לעשות דין לעצמם ולהפר את הוראות הדין. עובדי המתקן הנם עובדים מקצועיים ומסורים אשר עושים עבודתם נאמנה ובהתאם להוראות הדין תוך שימת לב לכל מקרה ומקרה ולנסיבותיו הייחודיות.

הגברת גלית בן שמואל מכהנת כממונה חקירות זרים במתקן, ומתוקף כך נערכו לה הכשרות רבות בנושא. הגברת גלית מטפלת במשפחות רבות, וזאת היות ונמצא כי יש לה את היכולת והרגישות הנדרשת לשם כך.

בנקודה זו נבהיר, עובדי המתקן מונחים לנהוג ברגישות ובמקצועיות בזרים בכלל ובאוכלוסיית המשפחות בפרט.

ולגופא, שימועים הנערכים לזרים נעשים בנוכחות ילדיהם, אשר לרוב שוהים אף הם בניגוד לחוק. בבירור שנערך עולה שמרשייך בחרו על דעתם מלהימנע מלקיים את הוראות הממונה ובכך נראה שניסו לאיין את יכולתו לבצע את עבודתו נאמנה. על אף ניסיונות להימנע מטרטור המשפחה, שכאמור בחרה על דעתה להימנע מלהגיע, הוחלט לבסוף לדחות את מועד הריאיון ולקיימו במועד חלופי.

ואולם בכך לא תם הגולל שכן מהנמסר לנו עולה שמרשייך ניסו, חזור ושוב לדחות את מועד השימוע ובכך לפגוע באפשרותה של הרשות לבחון את עניינם (ובנקודה זו אף נבהיר כי אין מניעה שבאותו השימוע יהיו מיוצגים, ככל והם חפצים בכך, על ידי עורך דין אחר ממשדכם).

וכאן אף נציין כי השימוע נערך דווקא בשעות הצהריים, זאת והיות וביקשו להימנע מפגיעה בילד ובהוצאתו מהמסגרת החינוכית.

בנקודה זו אתייחס לנטען ואשיב כי במעמד השימוע לא נעשית שמיעת טענות של ילדים שגילם פחות מ-12, ואולם אין בכך בכדי לאיין את הצורך בהתייצבותם, שכן אלו כאמור – יחד עם יתר משפחתם, הנם בגדר שוהים בלתי חוקיים אשר חשופים לאכיפה כנגדם.

מדינת ישראל
State of Israel

רשות האוכלוסין וההגירה
Population & Immigration Authority
سلطة السكان والهجرة

מינהל אכיפה וזרים
Enforcement and Immigration Administration

כאן אף נציין כי עובדי המתקן מלינים רבות על התנהגותך וטוענים להיותה חצופה, פוגענית ולעיתים מתריסה, כאשר זו נוהגת לסכל שימועים ולפגוע בתקינות עבודת הממונים.

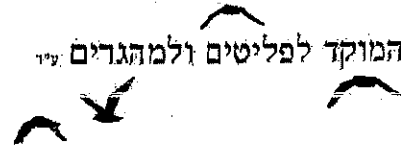
מכל מקום, מבדיקת הדברים נראה שעבודת הממונים נעשתה כדין ואולם בצד דברים אלו נשוב ונציין, בגדר הברור מאליו, כי כל העת מונחים העובדים לנהוג ברגישות ובמקצועיות תוך שימת לב לייחודיות עניינם.

מכל מקום, אני מצרה על כל אי נעימות שנגרמה ואני מקווה שפנינו ליחסים מכבדים יותר מצד כלל הגורמים.

בכבוד רב,

אורית שרמי

ממונה ביקורת הגבולות

21.2.2018

לכבוד:

בית הדין לביקורת משמורת- גבעון

באמצעות פקס 02-6462801

הנדון: משה, אזרח סומליה

בקשה בהולה לשחרור ממשמורת

בית הדין הנכבד מתבקש בזאת לבטל את צו המשמורת שהוצא למבקש ולהורות על שחרורו בהתאם לסעיף 13 טו(א)(2) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952, שכן מעצרו נעשה בניגוד לדין, ובניגוד להתחייבות המדינה במסגרת הליך משפטי קודם שנוהל בעניינו, כפי שאף התריעה ב"כ בפני ממונה ביקורת הגבולות.

וחכל מהנימוקים שלהלן:

1. המבקש הינו יליד 1983, נולד בשבט [REDACTED] שהוא חלק מבירת סומליה, מוגדישו, ועזב את ארצו בשנת 2005 עקב מלחמת האזרחים ששררה והמצב ההומניטארי הקשה (בעיקר לבני שבטו). לאחר הימלטותו שחה המבקש מספר שנים במצריים שם הוכר כפליט על ידי נציבות האו"ם לפליטים, ובשל היעדר זכויות בסיסיות חצה את הגבול לישראל בשנת 2009. המבקש תושם במשמורת במתקן סהרונים, ממנה שוחרר בשנת 2010, ככל הנראה בעקבות פניית נציבות האו"ם לפליטים למשרד הפנים (להלן: המשיב). מאז הוא שוהה בישראל כדין, מתייצב בפני המשיב ומחדש את אשרותיו באופן עקבי.
2. בעניינו של המבקש התנהל הליך משפטי – עת"מ 31348-07-11 [REDACTED], בו נתבקש המשיב לחעניק למבקש מעמד של פליט מכוח האמנה בדבר מעמדם של פליטים משנת 1951 וכן, לקבוע כי אזרחי סומליה, ובפרט אזרחי סומליה מהאזור בה גדל המבקש זכאים לגנה קבוצתית מפני הרחקה.
3. ביום 23.4.2013 הגיעו הצדדים להסכמה שקיבלה תוקף של פסק דין, לפיה לא ינקוט משרד הפנים בהליכי הרחקה כנגד המבקש, וככל שיתח בכוונת משרד הפנים לעשות כן, ימסור על כך הודעה במעמד חידוש רשיונו וכן – תומצא במקביל לבא כוחו כך שיהיה באפשרותו להיערך בהתאם ואף לפנות לערכאות.
4. יובהר כי במסגרת ההסכם, לא נדרש המבקש לנקוט באמצעים הקשורים ליציאתו מישראל ואף סוכם כי

המבקש שומר על טענותיו ועל זכותו לפנות לבית משפט ביחס לבקשתו לקבל מקלט מדיני בישראל או הגנת משלימה.

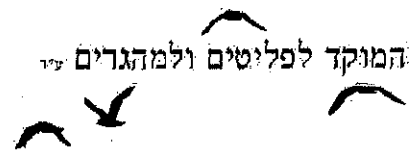
5. וזה נוסח ההודעה שהוגשה לבית המשפט המחוזי:

- א. בשלב זה ולעת הזו אין בכוונת המשיב לנקוט בהליכי הרחקה כלפי העותר.
- ב. בהתאם ובמהלך תקופה זו, תונפק לעותר רישיון זמני לישיבת ביקור לפי סעיף 2(א)(5) לחוק הכניסה לישראל אשר יחודש אחת לשלושה חודשים בהתאם להנחיות המשיב בלשכות מינהל האוכלוסין.
- ג. ככל שיהיה בכוונת המשיב לנקוט בהליכי הרחקה כאמור תימסר לעותר הודעה על כך במעמד חידוש רישיונו ותומצא במקביל לבאי-כוחו, כך שיהיה באפשרותו של העותר להיערך בהתאם ואף לפנות לערכאות במידת הצורך.
- ד. יובהר כי אין בהודעה זו, בין אם במישרין ובין אם בעקיפין, הסכמה של מי מהצדדים לטענותיו של רעהו, תוך שכל צד שומר על מלוא טענותיו, לרבות זכותו של העותר לחזור ולעתור לבית המשפט הנכבד בעניין מלוא טענותיו ביחס לבקשתו לקבלת מקלט מדיני בישראל ו/או להגנה משלימה. למען הסר ספק, לעותר שמורה הזכות לפנות לבית המשפט בעניין כל החלטת שנתקבלה בעניינו והמשיבים מתחייבים שלא לטעון לשיהוי בנדון.
- ה. בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן תוקף פס"ד להסכמת הצדדים ללא צו להוצאות.
- ו. האגרה תושב בהתאם לתקנות.

העתק ההודעה המוסכמת מיום 23.4.2013 ופסק הדין מיום 29.4.2013 מצ"ב ומסומן נספח א'.

6. המבקש התייצב מדי שלושה חודשים בפני המשיב בהתאם להסכם, ואשרתו חודשה ללא תנאים נוספים.
7. ביום 31.10.2017 התייצב המבקש בלשכת רשות האוכלוסין וההגירה בחדרה שם חודש רישיונו לתקופה קצרה של שבועיים בלבד, ונאמר לו כי רישיונו לא יחודש עוד. ב"כ המבקש שוחח טלפונית עם פקיד ההגירה ודרש ממנו כי יימסר לו מכתב המפרט את החלטת הרשות וטעמיה, אך בקשתו סורבה.
8. בעקבות כך, יצר ב"כ המבקש קשר עם עו"ד נדב ביננבאום, ב"כ המשיבה, אשר חתום על ההסכם לעיל, ועמד על כך כי החלטת רשות האוכלוסין מפרה את תוכנו של ההסכם.

"יגדר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים" שמות כ"ב, פסוק כי
*לשעבר מזקד סיוע לעובדים זרים

9. בתגובה, השיב עו"ד בינבאום כי לאחר שערך בירור עם רשות האוכלוסין, מבקש הוא להודיע כי על המבקש להתייצב ביום 14.11.2017 בלשכה בה הוא מטופל, אז יערך לו שימוע שבסופו תתקבל החלטה שעיקרה יועברו בע"פ למבקש ותימסר לבא כוחו בכתב. כמו כן, התחייב עו"ד בינבאום כי המבקש לא ייעצר במועד זה, וכל החלטה שתתקבל תיעשה "בהתאם להסכמות בפסק הדין".

העתק התכתבות עם עו"ד בינבאום מצ"ב ומסומן נספח ב'.

10. ואכן, ביום 14.11.2017 התייצב המבקש בלשכה בה הוא מטופל שם חודש רישיונו לשלושה חודשים באופן אוטומטי. במעמד זה לא נמסרה לו או לבא כוחו כל הודעה מטעם משרד הפנים לעניין שינוי מדיניותה בעניין חידוש רישיונו, לא נערך לו כל שימוע ולא נמסרה לו כל דרישה נוספת.

11. משכך, ביום 20.2.2018 התייצב המבקש לחדש את רישיונו כרגיל, כשהוא מלווה במכתב מאת בא כוחו ובהעתק מן ההסכם.

12. בניגוד גמור לקבוע בהסכם, נעצר המבקש בו במקום ונשלח למשמורת. ב"כ המבקש שוחחה בטלפון עם פקיד משרד הפנים בשם בלק, וציינה בפניו כי החלטתו מנוגדת למתווה ההסכם, כי לא נמסרה לבאי כוחו בכתב כל החלטה אחרת בעניינו מבעוד מועד ומכל מקום - עליו היה ליתן בידי המבקש תקופת היערכות לפנייה לערכאות. בתגובה, השיב לה נציג משרד הפנים כי אין הוא רואה הסכם משנת 2013 כמחייב וכל עוד לא העביר המבקש מסמך עדכני יותר, יפעיל סמכותו ויעבירו למשמורת.

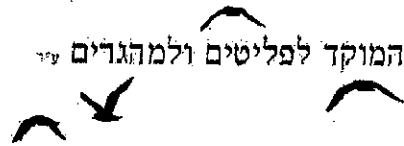
13. על אף שביקשה ב"כ המבקש כי ימתין זמן מה עם העברתו של המבקש למשמורת על מנת שתוכל ליצור קשר עם הפרקליט המטפל, כחצי שעה לאחר מכן הועבר המבקש למשמורת.

14. ברי מעצרו של המבקש מהווה הפרה ברורה של ההסכם המפורט לעיל, ונעשה בחוסר סמכות, בחוסר סבירות וללא הפעלת שיקול דעת.

15. כאמור, החלטת הממונה סותרת חזיתית את התחייבות המדינה בעניינו של המבקש, משלא נמסרה מבעוד מועד לבאי כוחו של המבקש (או אף למבקש עצמו) כל התראה על חבונת לערוך לו שימוע, ולא נמסר לו או לב"כ מסמך או צו הדורש יציאתו. ממילא, כאמור בהסכם, למבקש שמורה הזכות לחזור ולפנות לערכאות המשפטיות בנוגע למעמד המגיע לו כפליט ו/או להגנה הקבוצתית המגיעה לאזרחי סומליה בישראל; משכך, אין להרחיקו מישראל טרם שתינתן לו ההזמנות לפנות לערכאות בעניין זה, כפי שהתחייבה המדינה בפני בית המשפט המחוזי בהסכם שהוצג לעיל.

16. ועוד, בית הדין הנכבד מופנה בזאת לפסק דינו של בית הדין לעררים בירושלים במסגרת ערר 17-2564-2018, ~~ב~~ נ' משרד הפנים, שניתן זה עתה, ביום 5.2.2018, בעניינו של אזרח סומלי נוסף שעניינו דומה

המוקד לפליטים ולמהגרים יזגור לא תונה ולא תלהצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים" שמות כ"ב, פסוק כ'
*לשעבר מוקד סיוע לעובדים זרים

ביותר לעניינו של המבקש כאן. כמפורט בפסק הדין, גם שם התחייב המשיב במסגרת הליך משפטי להודיע מראש לעורך ולב"כ על כל כוונה לשנות את מדיניותה בנוגע לעורך דשם, ולהתריע מראש על כוונתה לערוך לעורך דשם שימוע וכן לאפשר לו להיות מיוצג בשימוע זה. וכן קבע בית הדין בסעיף 16 לפסק דינו:

"בעניין זה יודגש, כי במסגרת הסכמות הצדדים בעתירה שנמחקה, הרי הוסכם שכל שיהיה בכונת המשיב לנקוט בהליכי אכיפה כנגד העורך, תימסר הודעה על כך לעורך במעמד חידוש רישיונו, והודעה זו תומצא במקביל לבא כוחו, אך הודעה כזו לא נמסרה לעורך במועד חידוש רישיונו האחרון [...] עריכת השימוע אינו עניין טכני, אלא מדובר כאן באפשרות מהותית לעורך להציג בפני המשיב תמונת מצב עדכנית של המתרחש בסומליה, ולהציג נסיבות אישיות, שלטענת העורך, מעלות אצלו חשש מרדיפה [...] עמדתי היא כי היא אין מנוס במקרה זה לבטל את החלטות המשיב ולהורות כי יקיים שימוע בטרם קבלת החלטתו בדבר הרחקתו האפשרית [של העורך]" (ההדגשות הוספו, ע.ב).

פסק דינו של בית הדין לעררים בערר 17-2564 מצ"ב ומסומן נספח ג'.

17. ואם כך אמורים הדברים באדם המצוי בחופשי, מקל וחומר שעל המשיב לעמוד בהתחייבותו הזוהה כאשר משמעות הדברים העברה מיידיית למשמורת ושליטת חירותו של המבקש, ואך השמתו בפני סכנת גירוש בתורה למדינת מוצאו ממנה נמלט!

18. **מכל האמור, מעצרו של המבקש נעשה שלא כדין וכך גם המשך החזקתו במשמורת. משכך, מתבקש בית הדין הנכבד להורות על שחרורו המיידי של המבקש בהתאם לסעיף 13 טו(א)(2) לחוק הכניסה לישראל.**

19. יצוין כי פרוטוקול השימוע וצו המשמורת שנערכו והוצאו למבקש אתמול, גם הם טרם הומצאו לבאי כוחו, והח"מ שומרת על זכותה לתקן ולהוסיף טענות ככל שיידרש לאתר מסמכים אלה יומצאו לה. כמו כן מתבקש בית הדין הנכבד לאפשר לח"מ לייצג את המבקש בכל דיון בעניינו.

בכבוד רב,

ענבר בראל, עו"ד
ב"כ המבקש

רצ"ב: יפוי כוח

העתק: משרד הפנים – גבעון, באמצעות פקס: 08-9787565

מדינת ישראל
 בית הדין לביקורת משמורת של שוהים שלא כדין
 מתקן משמורת גבעון

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36

י' אדר תשע"ח
 25 פברואר 2018

בפני כב' הדיין רג'א מרזוק
 מס' תיק/ ט': 9081179
 תאריך צו המשמורת: nulldate:
 מדינה: סומליה

רשות ההגירה המבקש/ת:

- נגד -

המשיב/ה:

נוכחים: המוחזק, ב"כ המוחזק עו"ד ענבר בראל, נציג משח"פ מר גיא יקותיאל

פרוטוקול

ב"כ הצדדים: מסכימים לקיים הדיון בהעדר מתורגמן לשפה הערבית או האנגלית כד שביה"ד יתרגם עיקר הדברים למוחזק.

ב"כ המוחזק:

אני חוזרת על האמור בבקשה יש הסכם מאוד ברור שקבל תוקף של פסק דין של ביתמ"ש מחוזי לפי ההסכם שנתקבל במסגרת הליכים של הכרה במעמד פליט והגנה זמנית לאזרחי סומליה סוכם בין הצדדים שבשלב זה עד הודעה אחרת שתימסר בכתב לב"כ המוחזק לא ניתן יהיה לנקוט בהליכי אכיפה או מעצר למיטב ידיעתינו לא נערך כול הליך כזה שדורש ממרשי לצאת מישראל וגם אם נערך כזה לא נשלח אלינו בכתב ואפילו לא נמסר לנו בעל פה מעבר לכך אנחנו שוחחנו עם הפרקליט לפני שהיה אמור להיערך השימוע זה היה 13/11/17 מציין מפורשות כול החלטה שתתקבל תימסר לנו בכתב רשם מספר הטלפון שלנו את כתובת הדואר ואת הפקס, אבל לא הודיעו שום דבר כזה, ההתייצבות מיום 20/2/18 הייתה לשם חידוש אשרה אני שוחחתי עם הפקיד של משה"פ בטלפון ביעום שמרשי נעצר אמר זה הסכם ישן תביאו הסכם חדש אבל זאת הייתה המטרה של פסה"ד משנת 2013 שבמידה שיש שינוי של הסטטוס ואנחנו אכן נצטרך לגשת להליכים משפטיים תהא לנו ההזדמנות

37 לעשות את זה אני מפנה לנספח ג' לבקשת השחרור גם שמה נקבע שלמעשה משה"פ הפר
38 את ההסכם וקבע שההליך היה לא תקין וזה בעצם היה אותו הסכם אנחנו חולקים על
39 ההנחה של משה"פ שהמצב בסומליה בטוח ועל פי ההסכם צריכה להיות לנו הזדמנות או
40 שיש לנו זכות להוכיח את זה עד המועד הזה לא שלח לנו משה"פ שום החלטה בעניינו של
41 מרשי שום שימוע ושום קביעה שצריך לצאת מישראל אני עכשיו לראשונה ראיתי את
42 השימוע מיום 20/2/18, בקשתי ממשרד הפני לא קבלתי, המעצר נעשה בחוסר סמכות
43 בהפרה של זכויות בחוסר סמכות בהפרה של זכויות מהותיות אנחנו מבקשים מביה"ד
44 הנכבד להורות על שחרור המוחזק היום.

45

46

נציג משה"פ:

47 בתאריך 14/11/17 נערך למוחזק שימוע והוחלט לשחררו בתנאים מגבילים בכפוף לתנאים
48 שעלי לצאת מישראל או להסדיר מעמדו עד תאריך 15/2/18 משלא עשה כן נערך למוחזק
49 שימוע ע"פ חוק הכניסה לישראל והמוחזק נעצר נתנו למוחזק 3 חודשים של התראה מראש
50 ע"פ ההסכם קבל לידי את השימוע ועניין טענת ההודעה לב"כ אני מוכן לבדוק אם נעשתה
51 טעות ולא הודיעו מה שלא נראה עדין 3 חודשים להסדיר מעמד ולהעביר מידע לב"כ זה גם
52 באחריותו, למוחזק יש משפחה בסומליה מעביר כסף הסביר בשימוע יום 20/2/18 שהוא לא
53 מתכוון לשתף פעולה עם ניסיונות המשיבה לקידום יציאתו למדינה שלישית הוא מסרב
54 לצאת למדינה שלישית אומר שיש לו דרכון סומלי בתוקף ולא מוכן להעבירו בראיון שנערך
55 בכותלי גבעון כיומיים אחרי שהגיע, אמר שאין לו דרכון, ההתנהלות שופכת אור על חוסר
56 תום לב ועשיית דין עצמי הלכה מקדמת דנן שביהמ"ש לא יושיט סעד לעושים דין לעצמם
57 דברי השופט חשין בג"צ 8898/04 הגיונה נלמד מעצמה המוחזק אינו משתף פעולה עם פעולות
58 ההרחקה המנסה המשיבה לקדם המוחזק דרס ריבונות המדינה עשה דין לעצמו ממשיך
59 לעשיית דין סירובו לשתף פעולה עם המשיבה משך חלות הוראות סעיפים 13 א (ב) ו(ב1)
60 לחוק הכניסה לישראל הקבועות כי יש להחזיק שווה שלא כדין עד ליציאתו או הרחקתו
61 ממנה ואין לשחרר מי שהרחקתו נמנעת בשל העדר שיתוף פעולה עמ"נ 09-12-49339
62 בנסיבות המקרה לא מתקיימות עילות לשחרור ממשמורת מבקשים כי ביה"ד ישוב ויאשר צו
63 המשמורת הבקשה למקלט סורבה 24/5/11 אין הליך לעניינם זה סורה ע"י הוועדה ושר הפנים
64

65

66

ב"כ המוחזק:

67 מרשי נמצא כדין משתף פעולה עם הרשויות מזה שנים ולא אחת קבע ביה"ד נכבד זה
68 שמיצוי הליכים משפטיים ופניה לערכאות משפטיות לא נחשבת ולא תחשב לחוסר שיתוף
69 פעולה במשך כול הזמן הזה מרשי מתייצב באופן קבוע והאשרה שלו מחודשת לגבי השימוע
70 שנערך ב- 11/17 כמו שאמרתי לא יודעת אם באמת נערך שימוע וזה מה שנדרש ממרשי
71 לעשות אבל בדיוק בשביל זה יש לו עו"ד כדי שנוכל למנוע את המצבים בהם המייצגים שלו
72 לא יודעים מה נדרש לעשות מעבר לכך שעל המשיבה חובה להודיע לב"כ במקרה הקונקרטי
73 הזה ההסכמה הזו והחובה הזו שחלה על המשיבה מעוגנת בפס"ד של בימ"ש מחוזי התשובה
74 של חברי שאולי נעשתה טעות ואולי הדברים לא נשלחו לב"כ היא בדיוק זו ששומטת את
75 הקרקע מהמעצר הלא חוקי שנעשה למרשי לגבי דחיית בקשת המקלט מ- 2015 בדיוק על זה
76 הוגשו ההליכים בעקבותיהם הגיעו הצדדים להסכמה שמרשי לא ייעצר והוא גם לא נדרש
77 לצאת את ישראל עד החלטה אחרת שתימסר לעו"ד בכתב.

78

79

נציג משה"פ:

80

מפנה לשימוע מ-20/2/18 נשאל אם מיוצג תשובת המוחזק הייתה לו.

81

המוחזק :

82

אני מדבר ערבית וגם אנגלית, כשנשאלתי אם יש לי עו"ד אמרתי יש הוא בחופש אבל יש בחורה
83 שמטפלת, אני הבנתי את השאלות ועניתי תשובות, אני הייתי במשרד ההגירה יום
84 14/11/17 לא תישאלו אותי, נתנו לי ויזה לשלושה חודשים אמרו לי לצאת מישראל לארצי תוך
85 תקופה זו.

86

87

נציג משה"פ:

88

מגיש שימוע מיום 14/11/17 סומן ת/1.

89

90

ב"כ המוחזק :

91

גם לפני השימוע ב- 11/14 לא נשאל אם מעוניין להיות מיוצג בשימוע מציין מפורשות שיש
92 לו עו"ד שמייצג אותו החסכם מציין מפורשות שאנחנו צריכים להיות מעודכנים בכול
93 החלטה על יציאה על דרישה ליציאה במהלך השימוע לא עולות טענות לגבי אי שיתוף פעולה
94 וגם כך לא נערך שימוע שמבקש לבטל הסכמה ארוכת טווח כי כשרוצים להרחיק אדם
95 למדינה שבה היה ידוע מזה שנים רבות ומוסכם שבשלב זה לא מרחיקים אליה צריך לעשות
96 בדיקה מעמיקה לגבי המדינה לבסס דרישה ליציאה של הלקוח שהבקשה שלו מבוססת על
97 עילות באמנת הפליטים וכמונן שלנו יש טענות רבות והסתייגויות לגבי המצב הקשה מאוד
98 ששורר בסומליה ומכל מקום אני סבורה שלא ניתן להבין מההחלטה הזאת שהאשרה לא
99 תחודש והיה צריך כפי שנכתב בחסכם באופן מפורש להעביר אותה לעו"ד אני מפנה לנספח ב'
100 לעמוד השני יש מייל מהפרקליט כתוב בו שהלקוח נדרש להתייצב בלשכה של משה"פ כאשר
101 " בסופו תתקבל החלטה שעיקריה יועברו בע"פ למרשך ותמסר לכם בכתב. " רשות האוכלוסין
102 רשמה בפני כי עו"ד עלא חאטר מייצג את הפונה השימוע נערך בשפה העברית.

103

נציג משה"פ :

104

אין לי מה להוסיף.

105

106

107

החלטה

108

109

1. המוחזק נתין סומליה הסתגן לישראל דרך הגבול עם מצרים ביום 31/3/09.

110

2. מהלך שהייתו ניתנה למוחזק אשרה לתוקף עד יום 15/2/18.

111

3. ביום 20/2/18 נעצר המוחזק ע"י פקחי רשות האוכלוסין וההגירה עת התייצב במתקן
112 בית דגן.

113

4. ביום 20/2/18 נערך למוחזק שימוע הוחלט להותירו במשמורת עד הרחקתו צוין כי
114 הסתגן יום 31/3/09 אשרתו מסוג 2 (א)5 הסתיימה יום 15/2/18 בקשה מטעמו
115 למקלט מדיני סורבה יום 12/1/11, ביום 14/11/17 נערך למוחזק שימוע הוחלט
116 לשחררו בתנאים לפיהם התחייב לעזוב את ישראל או להסדיר מעמדו עד יום 15/2/18
117 אך לא עשה כן וכי ברשות המוחזק דרכון.

5. ביום 20/2/18 ניתן צו משמורת וצו הרחקה נגד המוחזק לפי חוק הכניסה לישראל. 118
6. בפני בקשה מטעם המוחזק באמצעות המוקד לפליטים ומהגרים, לשחרור המוחזק ממשמורת מהעילת בטעיף 13 ו (א)2 לחוק הכניסה לישראל, נטען כי המוחזק נתין סומליה יליד 1983 עקב מלחמת אזרחים עזב ארצו בשנת 2005 הוכר כפליט ע"י האו"ם במצרים הסתגן לישראל בשנת 2009 לאחר שהוחזק במשמורת שוחרר בשנת 2010 מאז מתייצב ומחדש אשרתו, בעניינו התנהל תיק עת"מ 11 – 07 – 31348 על מנת להעניק למוחזק מעמד פליט מכח אמנת הפליטים, ביום 23/4/13 הגיעו הצדדים להסכמה שקבלה תוקף פס"ד לפיה לא ינקטו הליכי הרחקה נגד המוחזק וכי ככו שתהא למשח"פ כוונה להרחיקו תסר הודעה למוחזק במעמד חידוש האשרה ותומצא לבי"כ, במסגרת ההסכמה לא נדרש מהמוחזק לנקוט בצעדים ליציאה מישראל. 121-127
7. וכי ביום 31/10/17 התייצב המוחזק בלשכת חדרה תודשה אשרתו לשבועיים בלבד ונאמר לו כי לא יחודש רשיונו פניה מטעם בי"כ למשיבה לברר החלטה לגביו סורבה, לאחר פניה נוספת לבי"כ הרשות נענה בי"כ המוחזק כי על המוחזק להתייצב עד יום 14/11/17 בלשכה ויערך שימוע ותתקבל החלטה תוך התחייבות בי"כ כי לא יעעצר המוחזק עד החלטה, המוחזק התייצב יום 14/11/17 בלשכת המשגיבה רשיונו חודש לשלושה חודשים ולא נמסרה הודעה למוחזק או בי"כ על שינוי המדיניות לגבי המוחזק בדבר דרישה נוספת, במוחזק התייצב יום 20/2/18 לחידוש אשרתו עם מכתב בי"כ ההחלטה למעצרו סותרת התחייבות המדינה והפרה של החסכם בעניינו ניתנה בחוסר סמכות וחוסר סבירות וכי ע"פ החסכם למוחזק שמורה הזכות לפנות לערכאות, ביה"ד הופנה לפס"ד של ביה"ד לעררים בתיק ערר 17 – 2564 בעניין של נתין סומלי אחר נחתם לגביו הסכם דומה. 128-138
8. לאחר ששמעתי את הצדדים, סבורני כי מעצרו דנן של המוחזק אינו סביר אינו מידתי וחורג בהשתתו ממתחם סבירות שיקול הדעת, ולכן מסקנתי בנסיבות המקרה כי יש לבטל את צו המשמורת. 139-141
9. כעולה מהעבודות בעניינו של המוחזק ניתן פס"ד יום 29/4/13 ע"י ביהמ"ש לעניינים מנהליים י-ם (כב' השופט יורם נועם) בציק 11 – 07 – 31348 אשר אימץ הסכמה בין הצדדים, כעולה מסעיפי החסכם כי אין כוונה מצד המשיבה להמשיך הליכי הרחקה, כאר למוחזק תונפק אשרה מסוג 2 (א)5 למשך 3 חודשים שתחודש מעת לעת צוין בטעיף 3 לחסכם כי: 142-146
- " ככל שישה בכוונת המשיב לנקוט בהליכי הרחקה, כאמוד תימסר לעותר הודעה על כך במעמד חידוש רשיונו ותומצא במקביל לבאי – כוחו, כך שיהיה באפשרותו של העותר להיערך בהתאם ואף לפנות לערכאות במידת הצורך " 147-149
10. פסה"ד הנ"ל נותר בעינו היות ולא נפתח הליך אחר בבימ"ש מוסמך בעקבותיו ולא ניתנה החלטה אחרת בהכרעה ע"פ אותו פס"ד. 150-151
11. בבחינת העובדות ומעיון בפרוטוקול השימוע שנערך יום 14/11/17 עולה כי בהחלטתו ציין כי אין בהסכם ע"פ פסה"ד כנ" ליתן למוחזק אשרה לנצה, בתום השימוע העניק הממונה למוחזק אשרה מסוג 2 (א)5 למשך 3 חודשים צוין: " אולם בתקופה זו עליו לקדם את יציאתו מהארץ או לחילופין להסדיר מעמדו כחוק ". 152-155
12. סבורני ההחלטה הנ"ל אינה מתיישבת עם החסכם נשוא פסה"ד מיום 29/4/13 היות וע"פ טעיף 2 להסכם ככול שבכוונת המשיבה לפעול להרחקה צאיכה למסור זאת למוחזק וברי כי הדברים צריכים להימסר מפורשות ובאופן ברור לאור משמעות הנקיטה בהליך זה אלא בחינת החלטה מיום 14/11/17 אין בה ללמוד מפורשות על כוונת הממונה לפעול להרחקה מתוקף סמכותו, ולכן מסקנתי כי אינה מיישמת האמור בהסכם בין הצדדים. 156-161

162 13. במקרה דנן הממונה אף לא פעל בהתאם להסכם בכך שלא יידע את ב"כ בדבר הכוונה
163 להרחקה ככול שהייתה שכאמור מצאתי שלא באה לידי ביטוי בהחלטה מיום
164 14/11/17, עול עולה מהעובדות כי ההחלטה לא הומצאה לב"כ על אף התחייבות ב"כ
165 המשיבה עו"ד נדב בירינבוים על פי תשובה במייל מיום 13/11/17 לב"כ עו"ד עלאא
166 חאטר .

167 14. כעולה מהעובדות ב"כ המוחזק ידעו על מועד השימוע שנקבע למוחזק ובו לא נכחו,
168 אולם סוברוני נפל פגם נוסף בהתנהלות הממונה לאור העובדה כי השימוע מיום
169 14/11/17 נערך בשפה העברית שאינה שפתו של המוחזק, כאשר שימוע מיום
170 20/2/18 נערך בשפה האנגלית שכן המוחזק הבין, הממונה לא נתן הסבר מניח
171 הדעת על השונות בניחול השימוע לאור השלכת הדבר על זכות המוחזק לטיעון והגנה
172 .

173 15. לאור האמור לעיל הנני מורה על שחרור המוחזק ממשמורת לאלתר בכפוף להתייצבות
174 במשרדי רשות האוכלוסין וההגירה בכתובת שתמסר עם שחרורו תוך 7 ימים מיום
175 שחרור לשם הסדרת מעמדו .

176

177 על החלטה זו ניתן לערער לבית המשפט המחוזי בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים תוך 45
178 יום מקבלת ההחלטה.

179 ניתנה היום, י' אדר תשע"ח, (25 פברואר 2018).

180 רג'א מרזוק, דיין

181

182

183

121-99-2018-007244

מס' מסמך:

Inbar Barel <inbar@hotline.org.il>

עמ"נ 41653-02-18 - הפרה של ההסכם בין הצדדים

Sun, Dec 30, 2018 at 11:28 AM

Inbar Barel <inbar@hotline.org.il>
To: Yossi Zadok <YossiZa@justice.gov.il>

הי יוסי,

משום שלא דיברנו בסוף בטלפון, אני כותבת לך פה כדי לפרוס בפניך את התנהלות רשות האוכלוסין וההגירה מול הגב' (מספר אשרה) אשר לטעמי מפרה באופן מזלזל ובטוח את ההסכמה אליה הגענו במסגרת ההליך שבכותרת.

כזכור, על פי ההסכם, היה עלינו להגיש את הבקשה ההומניטרית בתוך 45 ימים החל מאישור ההסכמה בנינו, קרי- עד ליום 21.12.2018. עוד סוכם, כי הדין יהיה על זיקתה לישראל על בסיס טעמים ההומניטריים (לא בזיהויה של הגב' וכו'), ושאשרתה תחודש כרגיל עד 30 ימים מיום קבלת ההחלטה הסופית.

לצערי הרב, ההסכם ממש לא החזיק מים. כבר ביום 11.12.2018 (עשרה ימים לפני המועד להגשת הבקשה) התייצבה הגב' לחידוש אשרתה. אז נאמר לה כי הזמן שבו היתה אמורה להגיש את הבקשה חלף כבר, ולכן האשרה שלה תחודש רק לשבוע (בניגוד לחודש ימים!) ואחר כך לא תחודש יותר.

עוד באותו היום פניתי במשא לגב' אורית שרמי ממנהל אכיפה זרים ברשות האוכלוסין וכן לגב' גלית בן שמואל, מנהלת יחידת האשרות בבית דגן, בפנייתי, פירטתי את השתלשלות האירועים וביקשתי לקבל התייחסות דחופה לעניין, ולמרות תדכורות ששלחתי, עד משלוח מייל מצרפת את הפניה שלי מיום 11.12.2018.

מספר ימים לאחר מכן, ביום 16.12.2018, כבר הגשתי את הבקשה ההומניטרית המדוברת, אותה שלחתי ליוסי אדלשטיין (ראש מנהל אכיפה זרים) וכן לגב' אורית שרמי. כבר ביום שלמחרת, 17.12.2018 פניתי שוב לגב' שרמי כדי לעמוד על הגשת הבקשה וכדי לוודא שאשרתה של תחודש כרגיל. גם הפניה הזו טרם נענתה עד עכשיו (מצרפת למייל זה גם היא).

ביום 18.12.2018 התייצבה הגב' לחידוש אשרה בבית דגן, כשהיא מלווה במכתב שלי, בהסכם שלם ובבקשה ההומניטרית עצמה. מצורף המכתב לחידוש אשרה.

למרבה ההפתעה, מבלי להתייחס בכלל למסמכים עימם הגיעה - הודיעה לה ממונה ביקורת הגבולות שבנח במקום שהיא צפויה לעבור שימוע בו במקום. כשאמרה גב' היגרואיט שיש לה עורכת דין (אני) ושידברו איתי, אמרו לה שאם זו תגובתה- הם לא תקבל שום ויזה ושתחזור עוד יומיים עם עורך דין.

משום שלא הצלחתי להשיג אותך טלפונית, התקשרתי בשיחה בהולה לעורכת הדין שונית שחר מהלשכה המשפטית של משרד הפנים. ניסיתי להבין ממנה מדוע עורכים ללקוחה שלי שימוע, והאם הסבירו לה את עצם עריכת השימוע ומטרתו עם מתורגמן. כמו כן, הסברתי לה אודות ההסכם בנינו ועל חובתם לבחון את הבקשה ההומניטרית תוך כדי שאשרתה מחודשת כרגיל. שונית אמרה לי בתגובה שמבחינתם מדוברת עברית מספיק טוב כדי לעבור שימוע (!) ושהיא לא רואה כל קשר בין עריכת השימוע להסכם בנינו. כמו כן, ציינה שונית שאין כל מניעה שיידרש לעבור הליכי זהויה מחודשים בשלב זה. לאחר דין ודברים בנינו (בהם עמדתי על הסתירה להסכם שנחתם) סיכמנו שתינתן לה אשרה לשבועיים ימים ואז אגיע איתה לשימוע במכחות מתורגמן.

לא חלפו מספר דקות כשהתקשר אלי ממונה בשם משה דורה מבית דגן, ואמר לי שבכל זאת החליטו לעשות שימוע מידי (עם תרגום טלפוני). הסיכום שלי עם שונית שחר לא הרשים אותו כלל, והוא גם לא היה מוכן בשום אופן להסביר מה מטרת השימוע. כל שאמר משה הוא שיחכה 40 דקות ושאל לא אגיע עד אז יערכו את השימוע ללא עורך דין. לצערי, גם בשלב זה לא הצלחתי להשיג אותך טלפונית.

מכח האמור, כמובן שהגעתי בדחיפות לבין דגן. מיותר לציין כשחיכינו בערך שעה וחצי מרגע הגעתי עד שנכנסו לשימוע. במסגרת השימוע, נשאלה שאלות רבות על זיהויה ועל קשריה עם מדינת מוצאה, כאשר בסופו של דבר נקבע שבתוך 30 ימים היא צריכה להתייצב בשגרירות אתיופיה ולהציג מסמך (מאת השגרירות) שהיתה שם ופעלה כדי לאמת את זיהויה/העדר זיהויה. הסברתי למשה שהדבר מנוגד לחלוטין להסכם בנינו, שכעת צריכה בקשתה להיבחן בזיקה לישראל, ושהחלטת באופן מכוון שבשלב זה לא מתעסקים בזיהויה - וזאת כדי שיוכל להיות דיון בנושיות ההומניטריות של בני המשפחה. לבסוף, ציינתי שאני רואה בהתנהלות זו הפרה חמורה ושאפנה לטיפול בהמשך. מצורף השימוע מיום 18.12.2018.

כעת, אני פונה אליך לאחר ששיחתנו הטלפונית לא הסתייעה. אני סבורה שהדברים מדברים בעד עצמם - מדובר בהתנהלות, שמתחילתה ועד סופה - מנוגדת לחלוטין לכל הסכמה בנינו ומפרה אותה ברגל גסה. התנהלות שכוללת אינמים על אי חידוש אשרה, חידושה לזמנים קצרים, עריכת שימוע, טרטור להליכי זיהוי חסרי טעם - וכל זאת - בזמן שבקשה ההומניטרית אמורה להיבחן "בלב פתוח ובנפש פחצה".

ברור שעל פי ההסכם בנינו, כל מה שצריכה הרשות לעשות עכשיו זה לבחון האם ישנם טעמים הומניטריים שמצדיקים מתן אשרה בישראל - בזיקה לטעמים הומניטריים שקימו אפשרות שהייה כאן. שליחתה של לשגרירות אתיופיה לטובת הליכי זיהוי מנוגדת במהות שלה למטרה הזו, על אחת כמה וכמה משום שאם לא תפעל בהתאם להנחיה זו - תחשב כמי שאינה משתפת פעולה עם הרשות. כמובן שאם היינו יודעות שכך יהיו פני הדברים לא היינו חותמות על ההסכם האמור ולא מסכימות על מחיקת ההליך. מובן גם שהייתי עומדת על לקבל את הכרעתי של בית המשפט המחוזי בכל הסוגיות, כאשר בינתיים הייתה מוגנת בצו משפטי מפני ההתנהלות המזלזלת וחסרת הסמכות הזו.

לא פחות חשוב מכך, מדובר לטעמי בפעולות שלא עולות בקנה אחד עם החובה של רשות האוכלוסין, כרשות מנהלית, לפעול בתום לב ובהגינות בסיסית. כזאת שמתייחסת לקהל לקוחותיה כבני אדם שזקוקים למענה - לא משהייתה את זמנם לריק ולא מפעילה עליהם מתח נפשי ופיזי מיותרים.

אני מבקשת לקבל את התייחסותך **בדחופה** לאירועים המתוארים. ככל שלא יהיו שינוי בדרישות הרשות או מענה מצידך, אנחנו נשקול את צעדנו לשוב ולפנות לבית המשפט המחוזי בהליכי בזיון.

שבוע טוב,
ענבר

Adv. Inbar Barel
Hotline for Refugees and Migrants
Nahlat Binyamin 75 St. Tel Aviv 651541
Tel: +972-3-5602530 Fax. +972-3-5605175

ענבר בראל, עו"ד
המוקד לפליטים ולמהגרים
נחלת בנימין 75 תל אביב 6515417
טלפון: 03-5602530 פקס: 03-5605175

4 attachments

- 11.12.2018 פניה.pdf
31K
- 17.1.2018 פניה.pdf
21K
- מכתב לחידוש אשרה.pdf
26K
- שימוע - היגראוויט.pdf
74K

Tomer Warsha Law Firm

תומר ורשה עו"ד / נילי אלכסנדרוביץ' עו"ד / לורן כזום פרנס עו"ד / אירה רוזינה עו"ד / וואסי אצ'נפה עו"ד
ניסים ורסנו עו"ד / רותם קרוב עו"ד / מורן גור עו"ד

Tomer Warsha adv. / Nili Aleksandrowicz adv. / Loran Khazoom Parnass adv. / Ira Rozina adv. / Wasi Acheneffe adv.
Nisim Versano adv. / Roteim Karov adv. / Moran Gur adv.

11.7.2018

לכבוד
מר יוסי אדלשטיין
ראש מינהל אכיפה וזרים
רשות האוכלוסין וההגירה

בפקס: 08-6530013
בדוא"ל: pniot_mate@piba.gov.il

שלום רב,

הנדון: תלונה בגין פגיעה בזכות הייצוג - מתקן בית דגן

1. ביום 26.6.2018 עוכב מרשי, מר [REDACTED] דרכון ניגריה [REDACTED] והובא לשימוע במתקן האכיפה בבית דגן.
2. נציגי האכיפה יצרו עימי קשר והודיעו כי אם לא אתייצב בתוך שעה ייערך השימוע ללא נוכחותי. בשעה 12:25 הגעתי למתקן ובשעה 15:30 נאלצתי לעזוב לאחר המתנה בת שלוש שעות במהלכה לא נערך השימוע, חרף הבטחותיהם של מר ניסים ושל הגבי גלית בן-שמואל כי השימוע יתחיל "מיד לאחר סיום השימוע הנוכחי", לרבות לאחר שימוע שערכה (וסיימה) הגבי בן-שמואל בעצמה.
3. במהלך החמתנה ביקשתי לפגוש במרשי. ייפוי כוח הוצג הן על ידי מרשי והן על ידי הגבי בן-שמואל הודיעה כי הדבר אסור, כי היא מוסמכת למנוע פגישה של מעוכב עם עו"ד וכי קיים נוהל בנושא, אך אינה חייבת להציגו בפני ניסיון להסביר כי ככל שקיימת הסמכה לפעול כנטען יש להציגו בפני, הוביל לצעקות גסות רוח ולהרחקתי מהמבנה.
4. בבירור טלפוני מול מר איתי ממשלי"ט אכיפה, אשר ערך בתורו בירור מול הלשכה המשפטית, נמסר לי כי אין לגבי בן שמואל סמכות למנוע פגישה עם מרשי והדבר יימסר לה. לאחר זמן מה הודיעה האחרונה כי באפשרותי לפגוש במרשי, אך הפגישה תיערך בנוכחות נציג מיחידת האכיפה "כפי שנעשה בבתי סוהר". בבירור טלפוני נוסף מול המשלי"ט (ובתאם מול המחלקה המשפטית) נמסר לי כי מדובר בהנחייתו של מנהל המרחב במינהל האכיפה, מר עידו כהן.
5. לבסוף, בשעה 14:40, הובא מרשי לפגישה קצרה עימי ללא נוכחות נציג אכיפה, כפי שהדבר התבקש מלכתחילה.

6. לאור האמור, אבקש להבהיר האם עובדי יחידת האכיפה מוסמכים למנוע פגישה בין מעוכב ובין עורך דינו לפני שנערך השימוע. ככל קיימת הנחייה כלשהי בדבר פגישות עם עורכי דין במתקני האכיפה כנטען, אבקש לקבלה לידי בחקדם.
7. ככל שלא נתונה לעובדי היחידה סמכות למנוע פגישה עם עו"ד כאמור, אבקש כי יחודדו הנחלים מול הגורמים הרלוונטיים על מנת שהמקרה החמור לא יחזור על עצמו.

בברכה,

מורן גור, עו"ד

העתק:

יועמי"ש רשות האוכלוסין בפקס: 02-6294836, בדוא"ל: Mishpat@piba.gov.il.
לשכת עורכי הדין, הוועד המרכזי, בפקס: 03-6918696, דוא"ל: vaadmerkazi@israelbar.org.il.

184\1\2800

מינהל אכיפה וזרים

כ"ד בתשרי תשע"ט
03 באוקטובר 2018

לכבוד
עו"ד מורן גור
באמצעות פקס מס' 03-6888676

שלום רב,

הנדון: תלונה בגין פגיעה בזכות הייצוג-מתקן אכיפה בית דגן
פנייה מיום 11/07/18

מאשרת בברכה קבלת פנייתך אשר הועברה לטיפול, ולאחר בירור מול הגורמים המקצועיים במשרדנו, אבקש להשיבך כדלהלן:

בתאריך 26/06/18 במהלך פעילות אכיפה נבדק מרשך, מר [REDACTED] דרכון מס' [REDACTED], עיני פקחי מינהל אכיפה וזרים ובסיום הבדיקה התבקש להתלוות למתקן האכיפה בבית דגן להמשך בירור מעמדו.

בהגיעו של הנתין למתקן האכיפה, ניתנה לו האפשרות להיות מיוצג ואכן בהתאם לבקשתו נציגי האכיפה הודיעו לך על השימוע ועל אפשרותך להיות נוכחת.

בשל חלוף הזמן עד הגיעך ולאור רצוננו לאפשר למרשך את זכות הייצוג, הוחלט כי בין לבין ייערכו שימועים לנתינים אחרים. לדאבונו, בשל כך ולאור הצורך בזיהוי השימוע, נוצר עיכוב משמעותי בזמן עריכת השימוע למרשך - עיכוב אשר לדאבונו לא ניתן היה לצפותו מראש. כאן אף נוסף ונציין ולו לשם שלמות התמונה כי זמן ההמתנה התארך אף בשל הצורך בעריכת בירורים נוספים מול הגורמים הרלוונטיים ברשות ע"מ לבדוק את כל הפרטים בעניינו של מרשך לאשורם ובכדי להגיע להחלטה מושכלת.

למען הסר ספק יודגש כי אנו חפצים בעריכת שימועים לנתינים מוקדם ככל שניתן, בכפוף לשמירה על זכויותיהם לרבות זכות הייצוג, זאת הן בשל העובדה שלחלוף הזמן ישנה השפעה על מהימנות הגרסה שמוצגת בפני הממונה והן בשל רצוננו לצמצם ככל שניתן את שהותו של הנתין במתקן האכיפה.

בתום השימוע שנערך למרשך ובבחינת מכלול הנסיבות הוחלט לבסוף לשחררו בכפוף להפקדת ערבות כספית ע"ס 15,000 ₪ והתייצבות בכל יום ג' במתקן האכיפה בבית דגן עד ליציאתו מן הארץ אלא אם כן יוסדר מעמדו.

מכל מקום, אנו מצרים על אי הנעימות שנגרמה לך ועל זמן ההמתנה ובתקווה כי הדבר לא ישנה שוב.

בברכה,

דנית מיכאלי
לשכת ר' מינהל אכיפה וזרים

הענתק: לשכת מנכ"ל